

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Aranan Kimlik

A L İ
R A M A Z A N
D İ N Ç

2 0 2 4 İ S T A N B U L

Aranan Kimlik

ALİ
RAMAZAN
DİNÇ

MAVİ YAYINCILIK

ISBN: 978-605-9899-41-3

Yayıncı Sertifika No: 13757

Genel Yayın Yönetmeni: Hasan Taha DİNÇ

Yazı İşleri Müdürü: Hasan HAFİF

Dipnotlar: İdris KOCABAŞ - Büşra H. BİÇGEL

Tasarım: Ali BIYIKLI

© **ABY MEDYA GRUP**

İkinci Baskı İstanbul, 2024

Baskı ve Cilt: Step Ajans Matbaacılık

Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11

Bağcılar – İSTANBUL

Tel: 0212 446 88 46

Matbaa Sertifika No: 45522

Yazışma Adresi:

Dervişali Mah. Uçbey Sk. No: 7/2

Edirnekapı-Fatih-İSTANBUL

Tel: +90 212 635 83 95 – 96

e-mail: info@maviyayincilik.com

©Bu kitabın yayım hakları saklıdır. Yayıncıdan izin alınmadan kısmen veya tamamen çoğaltılamaz veya yayımlanamaz.

İçindekiler

Müellif Hakkında	4
Takdim	6
En Temel Meselemiz İnsana Yatırım	9
Genç	15
Aranan Kimlik	21
Vakıf İnsan	24
Yöneticiler ve Mes'ûliyyetleri	27
İsraf	30
Kişi Arkadaşının Dîni (huyu) Üzeredir	33
Kardeşlik, Ayrı Cesedlerde Bir Ruhtur	40
“Ömrünüze Bereket” Diye Duâ Ederler	44
O Hz. Sâmi (ks)	49
Tesettürde Esas	54
Oyunda Gâye	59
Hayat	62
Ticâret	72
Evlilik	75
İletişim	79
İletişim Dili	84
Nezâket Zarâfet	88
Dil Edebi	99
Eğitimde Kalite	103
Eğitimde Menkıbe	109
Seyahat	116
Ziyâret	122

Müellif Hakkında

Nüfus kayıtlarına göre Ali Ramazan Efendi, 01.04.1957 yılında Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Yahyalı'da, orta ve lise öğrenimini Kayseri İmam-Hatip Lisesi'nde, lisans öğrenimini ise Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (İslâm Enstitüsü) tamamlamıştır. Öğrencilik yıllarında özel hocalardan Arapça derslerinin yanı sıra fıkıh, hadis, tefsir dersleri de almış olan Ali Ramazan Efendi, küçük yaşlardan itibaren Mahmûd Sâmî Ramazanoğlu'nun (k.s) özel ilgi ve alâkasına muhatap olmuştur. Kısa bir süre Van Erciş'te Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde vaizlik yapmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında birçok konferanslar vermiş, inceleme ve araştırma maksadıyla Avrupa ve Afrika ülkeleriyle beraber Türk Cumhuriyetlerine gitmiştir.

1988 yılında Ankara'da Safa Vakfı'nın **kuruluşuna öncülük yapan Ali Ramazan Efendi**, 1993 yılında Yenidünya Dergisi'ni, 1995 yılında Mavi Yayıncılığı, 2007 yılında Verenel Derneği ve Seyr Fm'i kurmuştur. 2010 yılından itibaren İstanbul Elif Efendi Dergâhı'nda tasavvufun, Kur'ân ve sünnet bağlamında anlaşılabilmesi için faaliyetler yürütürken, bir yandan da

Dini İlimler ve Değerler Araştırma Merkezi (DİDAR), Ehl-i Sünnet Âlimler Birliği (ESAM), Genç Safa, Yediülya Web Sitesi, Özel Safa Okulları, Özel Safa Kelebek Anaokulu ve Kreşleri, Cahit Zarifoğlu Bilgi ve Hikmet Evi, Seyr Tv gibi kuruluşlara öncülük etmeye devam etmektedir. Ali Ramazan Efendi'nin, Manevî Yolun Esasları, Kemâlât, Kemâle Dair Sohbetler, Manevî Yolculuk Seyr u Sülûk, Yansımalar, Gönül Beytul-lahtır, Hakkı Seven Âşıklar, Gönül Neşvesi, Gönül Gözüyle Hac ve Umre isimlerinde basılmış kitapları ve Yenidünya Dergisi'nde üç yüz elliye yakın yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

Tasavvufu, **“Kulun vakit içinde, o vakte en uygun şeyle başbaşa olması...”** şeklinde anlamış, günümüz insanlarına en öncelikli olan şeyin akîde eğitimi olduğunu belirtmiş; takvâyı **“îmandan îslâm'a, îslâm'dan ihsâna yükseliş”** olarak tanımlamıştır. Kafalar arınmadıkça kalplerin durulmayacağını, kalpler durulmadıkça da salih bir toplum oluşmayacağını ifâde etmiş ve bu münâsebetle de dâimâ ilkeli bir çalışma sergilemiştir.

Ali Ramazan Efendi'nin, Hacı Hasan Efendi'den aldığı Nakşibendiyye ve Kâdiriyye icazetlerinin yanı sıra Sayın Muhammed Fadıl Geylânî'den biri “Kâdiriyye İcazeti” diğeri de “İlmiyye İcazeti” olmak üzere iki adet icazetnamesi daha bulunmaktadır. Makalelerinde Hacı Hasan Efendi (ks) tarafından kendisine verilen ve “sancaktar” anlamına gelen, **“Alemdâr”** mahlasını kullanan Ali Ramazan Efendi, irşad faaliyetlerine devam etmektedir.

Zât-ı âlilerine bu güzel gayretlerinden dolayı şükranlarımızı arz ederken, daha verimli çalışmalar için uzun ömürler vermesini Rabbimiz Teâlâ'dan niyâz ederiz.

Takdim

Kaleme alınan bu eser, bir derdin ve bir sevdânın sesidir. Kaybolan değerler, yitik hayâller, geçen ömürler, unutulmuş hasletler, gerçekleşen pişmanlıklar karşısında bir uyarı ve bir hatırlatma çabasıdır. Eserde ortaya konan ana fikir, kulluk vazîfesi olarak dikkat çekmektedir. Müellif Müslüman kimliğini arzulanan ve özlenen bir değer olarak tanımlamaktadır. Bu kimliğin temel esas ve ölçütlerinin ise Kur'ân ve sünnet çizgisiyle temellendirildiğine dikkat çekmektedir. Kur'ân ve sünnet bütünlüğüne vurgu yapan müellif, eserinde anlam haritamızın farkında olmaya, evrensel değerlerimize sâhip çıkmaya ve Allâh'ın rızâsına ermeye bizleri dâvet etmektedir. Eserde hayata bir bütün olarak bakış, hayatın seyrini muhasebe ve otokontrol bilinciyle gerçekleştirme azmi dikkati çekmektedir. Eserde bahsedilen aranan kimlik, asr-ı saadet toplumunun hassâsiyetine bürünmektir. Eserde müellif bizleri Kur'ân-ı Kerîm'in ışığında, vahyin aydınlığında, ilâhî kelâmın sıcaklığında İslâm'ın sesine kulak vermeye, Rabbimizin dâvetine icabet etmeye çağırmaktadır. Yaşayan Kur'ân olarak Resûlullâh

(sav)'in, insanlık için yegâne üsve-i hasene oluşuna işârette bulunulmaktadır. Peygamber Efendimizin oluşturduğu asr-ı saadet toplumu model cemiyet olarak takdîm edilmektedir. Nebevî ahlâkı, sünnetin berraklığını, aklın işlevselliğini ve içsel gelişimin dinamiklerini idrâk etmeye yüksek sesle bir çağrı yapılmaktadır.

Ülkemizin kanâat önderlerinden biri olarak Ali Ramazan Dinç Efendi bizlere âile hayatından ticâret hayatına, bireysel ahlâktan toplumsal ahlâka, yerel kimliklerden evrensel ölçütlere, dünden yarına, tefekkürden tezekküre, akıldan gönle çok yönlü bir bakış açısı bilinci kazandırmaktadır. Üreten, düşünen, ibret alan, edepli davranan, seven ve sevilen, güvenen ve güvenilen, arayan ve soran, düşünen ve idrâk eden bir kimlik kazanmaya çağrı yapmaktadır. Yaşanan en önemli sorunun insanlık krizi olduğuna, eksikliği hissedilen en büyük yoksulluğun insan-ı kâmil kalitesi olduğuna işâret etmektedir. Erdemli toplum oluşturmanın, kardeşlik atmosferine bürünmenin, ümmet şuuruna ermenin, kalkınan ve gelişen bir cemiyet dokusuna kavuşmanın, sorumluluklarımızla haklarımızın farkında olmanın bir çözümlemesini yapmaktadır.

Her güzel eser yegâne Kitab'ın anlaşılması için okunur. Bu eser de ilâhî vahyi anlamamıza katkı sağlayan samîmî bir çalışmanın semeresidir. Okundukça istifâde edilecek bir eserdir. Gönülden dile, dilden kaleme, satırlardan sadırlara aktarılan bu çalışma, erdemli neslin teşekkülünde önemli bir köşe taşı olacak bir eserdir.

Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

En Temel Meselemiz İnsana Yatırım

Hz. Ömer (ra)'in istediği, bir Ebu Ubeyde b. Cerrah'dı.
Hazret-i Ömer (ra) arkadaşlarına:

“Bir şeyler isteyiniz” dedi. İçlerinden birisi:

“Allah yolunda infâk etmek için şu ev dolusu altınım olsun istiyorum.” dedi. Hz. Ömer:

“Daha isteyin” dedi. Bir başkası:

“Şu ev dolusu inci, zeberced ve yakutum olsun da Allah yolunda infâk edeyim, bunu istiyorum” dedi. Hz. Ömer (ra):

“Daha isteyin” deyince:

“Bu sözleriyle Emîrû'l-Mü'minîn ne demek istiyor” dediler. Bunun üzerine Hz. Ömer (ra):

“Ben, Ebu Ubeyde bin Cerrah gibi bir er istiyorum” dedi.

Hazreti Ebu Bekir (ra): *“Analar, Hâlid gibisini doğurmamıştır!”* diyerek, onu takdîr ediyordu.

“Ah keşke bana doğru, havuza gelen kardeşlerimi bir görsem de, içlerinde şerbetler olan kâselerle onları karşılasam. Cennete girmeden önce, onlara Kevser havuzumdan içirsem.”

Bu sözleri üzerine O'na denildi ki:

“Ey Allâh'ın Resûlü, biz senin kardeşlerin değil miyiz?”

O (sav) şöyle cevap verdi:

“Sizler benim ashâbımsınız. Benim kardeşlerim de beni görmedikleri hâlde bana inananlardır.”¹

Arif Nihat Asya:

“İki Dünyâda Aziz Ümmet,

Muhammed Ümmetiydi”

“Günler, ne günlerdi Yâ Muhammed;

Çağlar ne çağlardı:

Daha dünyâyâ gelmeden

Mü'minlerin vardı..” der.

Sevgili Peygamberimiz (sav): **“Âdem aleyhisselâm benimle övündüğü gibi, ben de ümmetimden ismi Numan, künyesi Ebu Hanife olan bir zât ile övünürüm. O ümmetimin ışığıdır.”**

“Ümmetimden Sıla isminde biri gelir. Onun şefâati ile çok kimseler cennete girer.” derken, işâret buyurulan İmâm-ı Rabbânî (ks) idi.

Seçilen zümrenin devamlılığına vurgu yapar (sav) Efendimiz. **“Ümmetim mübârek bir ümmettir, evveli mi yoksa sonu mu daha iyidir bilinmez.”²**

Necip Fazıl'ın işâret ettiği dört adam.

“Son gün olmasın dostum, çelengim, top arabam;

Alıp beni götürsün, tam dört inanmış adam...”

1 Gümüşhânevî, Ramûzu'l-Ehadis s. 361.

2 Kamûzu'l-Ehadis s. 83, 1151. Hadis.

Vahyin ışığıyla aydınlatılacak konuyu. Ashâb-ı Bedr'in sayısınca üç yüz on üç kişiydi Câlût'a yenilmeyen İslâm ordusu. Kemiyetin değil, keyfiyetin önemini belirtir Rabb-i Zül-Celâl: **“Nice az topluluk çok topluluğa Allâh'ın izniyle üstün gelmiştir, Allah sabredenlerle berâberdir.”**³

Sütü yoğurt yapan damızlık, yemeğe lezzet katan tuz, çayı tatlandıran şeker çok değildir. Medîne'yi İslâm'la tanıştıran iki muallim, Antakya'ya kadar gelen iki havâri, âlemlere rahmet olarak gelen Muhammed Mustafâ (sav) bir kişidir. İlâhî kaynaktan, Muhammedî nurdan beslenenler az sayıdadır. Ama çağ açıp çağ kapamışlardır. Sekiz yıla seksen yıllık iş sığdırmışlardır. Arzın fethinde zafere erdikleri gibi, kalbin ve beynin fethinde de zafer kazanmışlardır. Senegal'deki Kur'ân okulunda on binlerce hâfız yetiştiren, Shaykha Meryem Niasse bunlardan biri.

Genetiği değiştirilmiş GDO'lu gıdâlar sıhhatimizi altüst ediyor. GDO kullanımını hem doğa hem de canlılar üzerinde ciddî hasarlar bırakmaktadır. Fıtrata münâfî, yaratılışa aykırı, Allah Teâlâ'ya îmâna ve O'nu tanımaya muhâlif tavırlar, insanı hayvan, belki de daha aşağı varlıklar hâline dönüştürür. 'İnsan insanın kurdudur' diyen faşist görüş, fitne ve fesâdın odağı olmuştur. Kâinâtın sulhuna medâr olan İslâm bir hayat nizâmıdır. İnsanı Rabbânî terbiye ile eğitir. **“Beni Rabbim terbiye etti, O ne güzel terbiye edendir.”**⁴ hadîs-i şerîfiyle ilâhî terbiye gözetiminde yetiştiğini beyân eden Rasûlullah (sav)'in davranışları örnektir bize. **“And olsun ki Allâh'ın Rasûlü'nde, Allâh'a ve âhiret gü-**

3 Bakara, 2/249.

4 Suyuti, el-Câmiu's-Sagîr, c.1, s.12.

nüne kavuşmayı uman, Allâh'ı çok zikreden kişiler için güzel bir örnek vardır.”⁵

İlm-i ezeliye insana yatırım yapılmıştır. Cenâb-ı Hakk, kâinâtı insan için, insanı da Zât'ı için halk etmiştir. Yaratılış gâyemiz de O'na lâayık kul olmaktır. Sevdığı kullar Rabbimizin, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **“Allâh'ın kullarından Allâh'a en sevgili olanlar: Güneşi ve ayı gözleyenler, Allâh'ın kullarını Allâh'a sevdirenler ve Allâh'ı da kullarına sevdirenlerdir.”**⁶ “Güneşi ve ayı gözleyenler” tâbiri ile kastedilenler müezzinlerdir.

Cenâb-ı Hakk Dâvûd (as)'a şöyle vahyetti:

“Ey Dâvûd! Beni sev, Beni seveni de sev ve Beni kullarıma sevdirdir.” Bunun üzerine Dâvûd (as) dedi ki:

“Yâ Rabbi! Sen biliyorsun ki ben Seni seviyorum, Seni seveni de seviyorum. Lâkin Seni kullarına nasıl sevdireceğim?” Dâvûd (as)'ın bu sorusu üzerine Cenâb-ı Hakk şöyle buyurdu:

“Kullarıma Benim âyetlerimi, nîmetlerimi ve belâlarımı hatırlat!”

İlk insan ve ilk Peygamber Âdem (as)'dan son Peygamber Muhammed Mustafa (sav) Rabbimiz tarafından gözetilerek, bizim faydamıza gönderildiği gibi, ümmet-i Muhammed de bu gâyeye mâtuftur.

“Siz, insanlığın kurtuluş ve mutluluğu için yeryüzü sahnesine çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; hayâta doğrudan müdâhale eden toplumsal bir güç olarak insanlara adâleti, doğruluğu, iyiliği emreder ve yaygınlaştırırken;

5 Ahzab, 33/21.

6 Beyhaki, es Sünenü-l Kübra.

zulme, haksızlığa, isyankârlığa, günâha, kötülöklere engel olursunuz. Çünkü siz, Allâh'a ve O'nun gönderdiği bütün kitaplara ve elçilere gerektiği gibi inanırsınız.”⁷

Mürşid-i kâmilin hedeflediği, insanda, ahlâkî değerlerin yerleşmesini sağlamaktır. İnsanın kişilik gelişiminin önündeki en büyük engel nefstir. Bu sebeble, Zât-ı Ecell ü A'lâ'ya kavuşmayı isteyen Bâyezîd-i Bistâmî'ye (ks) Rabbimiz şöyle buyurur: **“Nefsini bırak ve gel.”**

Kişinin, özünde kaybettiğini tekrar kazanmasıdır, insana yapılacak yatırım.

Şahsında gizli hazîneyi ortaya çıkarmaktır insana yapılan yatırım.

Sevgili Peygamberimiz (sav): **“İnsanlar mâdenler gibidir. Câhiliye devrinde hayırlı olanlar, dinde ilim sâhibi olurlarsa İslâm devrinde de hayırlı olurlar.”⁸** buyurarak, mâdenlerin işlenmesini, mizaç ve kâbiliyetlerinin dikkate alınarak yetiştirilmesini ifâde buyurur.

Gâye insan, hayat çehresini âhiret çehresiyle birleştirip Mevlâ-yı Mûteâl'i özlemektir.

Hz. Peygamber'in, **“Allâhım! Asıl hayat âhiret hayâtıdır, asıl saâdet ebediyet saâdetidir!”**

“Kim Allâh'a kavuşmayı arzu ederse Allah da ona kavuşmayı ister; kim Allâh'a kavuşmayı istemezse Allah da ona kavuşmayı istemez.”⁹

7 Âl-i İmrân, 3/110.

8 Ahmed b. Hanbel, Müsned.

9 Müslim, Zikir, 14.

Senin aşkınla Mecnûn'um ve lâkin iştihârım yok
Dem-â-dem dâğ-ı hasretle figandan başka kârım yok
Metâ-ı lütfunu almak için sermâyesiz geldim
O dürlü bir tehî-destim ki hattâ ihtiyârım yok
Ne ilm-ü ma'rifet verdin ne câh-u menkıbet yâ Rab
Bi-hamdillah ki bir zerre medâr-ı iftihârım yok
Benî nev'-i beşer resminde ancak bir heyûlâ var
Cihânda kâm alırdım ben olaydı ger o vârim yok
Ne dârım var benim Es'ad ne de meyl-i diyârım var
Cemâl-i yârdan başka diğer bir intizârım yok
Es'ad-ı Erbilî (ks)

Genç

Gençliği yaş olarak mı ele alacağız, yoksa duygu ve düşünce mi olarak değerlendireceğiz? Seksen yaşını mütecâviz olmasına rağmen İstanbul'un fethine koşan Ebû Eyyûb el-Ensârî (ra) cihâdıyla gençtir. Sevbân (ra) bir sefere katılmamıştı. Üzüntüsünden sararmış solmuş, bir deri bir kemik kalmıştı.

Şehâdet arzusuyla yanan yaşlı pirlere de gençtir. Uhud savaşı için üç oğlu gibi Amr İbnu Cemuh da cihâd için hazırlandı. Oğulları engel olmak isteyince yaşı ve aksaklığı sebebiyle, Amr (ra) Resûlullah (sav)'in huzûruna çıktı ve: *“Ey Allâh'ın Resûlü, oğullarım topal olduğumu bahane ederek beni bu hayırlı işten alıkoymak istiyorlar. Vallâhi ben topallığımla cennete girmek istiyorum”* dedi. Resûlullah (sav) oğullarına: **“Engel olmayın. Herhalde Allah (cc) ona şehitlik verecek”** buyurdu.

Canını ve malını Allah yolunda fedâ eden yaşlı gençlere bakalım. Hârise b. Numan'ın ömrünün sonuna doğru gözleri kör oldu. Cemaatle namaza katılabilmek için evinin kapısı

ile mescid arasına bir ip bağlamıştı. Ezan sesi duyunca çekilen ipe tutunarak mescide giderdi. Yanında sürekli içi hurma ve yiyeceklerle dolu bir sepet bulundururdu. Hurma ve yiyecekleri bizzat kendi elleri ile fakîre verirdi. Mâni olanlara, “Peygamberimiz’in (sav) **‘Fakire bir şey vermek kişiyi kötü ölümden korur’** buyurduğunu işittim. Bunun için sadakayı bizzat kendim vermek istiyorum” derdi.

Mallarını ve canlarını fî sebîlillâh harcayan yaşlı ve genç bahadırılar olduğu gibi, ilim ve irfanda da gençler vardır. İlerleyen yaşlarına rağmen ilimden doymayan nice gençler vardır. Muhyiddîn İbnü'l-Arabî'nin *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'si onun Mekke seyahatinin ürünüdür. Filozof Ebû Nasr el-Fârâbî kırklı yaşlarında ilim seferine çıkmıştır. Gazzâlî *Ihyâü Ulûmi'd-Dîn* adlı ölümsüz eserini yaklaşık on yıllık seyahati sırasında hazırlamıştır.

Hz. İbrâhîm (as), kavmine karşı mücâdelesinde, Tevhîd sancağını açtığında gençti.

Hz. Yûsuf (as), nefesine dur dediği, şeytânın hîlesine düşmediğinde gençti.

Hz. Mûsâ (as), Firavn'a karşı dört yüz yıllık mücâdelesinde, Rabbine sığındığı ve tevekkül ettiğinde, nefsinin isteklerine uymadığında gençti.

Hz. Yahyâ (as) hikmet ehli olduğu anlar gençti.

İffet timsâli Hz. Meryem Aleyhesselâm, kendisini mih-râba hapsedip, bâtılların âdetlerinden kaçtığı günlerde gençti.

Ashâb-ı Kehf, inançlarını yaşama uğruna ülkelerini terk edip bir mağaraya sığındıklarında, Kur'ân-ı Kerîm'de îman ve hidâyetle vasfolunduklarında genç yaşta idiler.

Onlardan bahseden Kitâb-ı Kerîm’imiz bugünün gençliğinin iki özelliğinden bahseder:

1. İman.

2. Hidâyet.

Hız. Ali (ra)’ın gençlere tavsiyesi: “*Ey gençler, haysiyet ve şerefinizi edeb ve terbiye ile, dîninizi ise ilim ve bilgi ile koruyun.*”

Oğlu Hasan’a (ra) hitâben Hız. Ali (ra) şöyle yazıyor: “*Yeni yetişen (gencin) kalbi boş bir tarlaya benzer; içerisine hangi (tohum) atılırsa, onu alır (bitirir). Ben de seni (ey oğlum), kalbin katılmasından terbiye ettim.*”

Yine Ali (ra): “*İki şeyin değerini ancak onu yitiren bilir: Gençlik ve vücut sağlığı.*”

Genç Yaşta İlimde Öncü Olmuştur Ecdâdımız

Pakistanlı Fizik Bilgini Abdüsselam. Astronom ve Mekanikçi Ahmed bin Musa. Zehravi, ilk böbrek ameliyatını gerçekleştiren bilim adamı. Zerkali, astronomi âlimidir. İbni Karaka, torna tezgâhı yapan bilgin. İbni Macid, bir denizci ve coğrafyacı. İbni Rüşd, doktor, astronom ve matematikçidir. Ali Bin Rıdvan, batıya tedâvi metodlarını öğreten İslâm âlimi. Huneyn Bin İshak göz doktorlarına öncülük yapan bilgin. İbni Avvam tarımda, Şemsettin Halili astronomide, Şihabettin Karafi fizikte öncüdür.

Günümüzde de gençler projelerini sergiliyorlar. Bakırköy’deki okullar ile Türkiye’nin farklı illerinden de birçok okul ve kurumdan 6-17 yaş aralığındaki öğrencilerin katıldığı fuaralarda genç mücütler, projelerini ortaya koyuyor. 340 öğrenci

234 proje çalışmasını sunuyor. Elektrikli âletlerin çalışması için enerji üreten Güneş Çanağı, Askeri Amaçlı Manyetik İvmelendirici Top projesi, bor elementini kullanarak ahşabın yakabilirliğini azaltan bir uyarı sistemini memleketimizde gençler temin etmektedir. İstanbul'u almak için namlusu 91.5 cm, 680 kilogram ağırlığındaki güllesinin menzili 1200 metre olan topu döktüren Fatih Sultan Mehmed'in îmanlı nesli her yönde dünyâya örnek olacaktır.

Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Lokman'ın genç oğluna yaptığı tavsiyelerden ders aldığı sürece, çağ kapayıp çağ açacaklardır Allah Teâlâ'nın izniyle.

Hz. Lokman (as) oğluna şu öğütleri verir.¹

1. Ey oğul! Allâh'a şirk koşma!
2. Namazını dosdoğru kıl!
3. Kibirle yürüme!
4. Yüksek sesle konuşma!
5. Takvâya sarıl!
6. Tövbekâr ol!
7. Câhillerle arkadaş olma!
8. Günahlardan ve yalandan sakın!
9. Allah Teâlâ'nın zikredildiği meclislere katıl!
10. İyiliği emret, kötülükten vazgeçir!
11. Tembel olma!
12. Acele etme!

1 Lokman 31/13-20

Peygamberimizin genç sahabeleri, genç âlimlerdi. En-sardan kurra yüz kadar genç sahabe vardı. Zâlimlerin zul-müne direnen, inancından tâviz vermeyen yine gençlerdi. Hz. Ali, Cafer-i Tayyar, Zübeyr b. Avvam, Talha b. Übeydullah, Sad b. Ebi Vakkas, Mus'ab b. Umeyr, Abdullah b. Mes'ud, Abdurrahman b. Avf, Suheyb, Yâsir, Bilâl ve diğer birçok sahabe efendilerimiz (r. anhüm).

1. Gençlerimiz İslâm'a uygun bir yuva kurmalı.
2. Kardeşlerinin dertlerine devâ olmalı.
3. Yatmadan önce nefis muhasebesi yapmalı.
4. Görsel cihaz ve internet kullanımında hassas olmalı.
5. Dîn-i Mübîn'e aykırı davranışlardan şiddetle sakınmalı.
6. Çevreye göre şekillenmek değil, çevreyi İslâm'a göre şekillendirmeli.

Hadîs-i Şeriflerde Peygamberimiz'in (sav) gençliğe yap-tığı tavsiyeleri hiçbir zaman unutmayalım.

Talha bin Ubeydullah (ra) rivâyet ediyor:

Allah, ibâdete düşkün gençle meleklere karşı iftihâr ederek şöyle buyurur: **“Kuluma bakın. Benim rızâm için nefsânî isteklerini terketmiştir.”**

Ebû Hüreyre (ra) rivâyet ediyor:

Yedi sınıf insan vardır ki, Allah onları başka hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyâmet gününde, Arş'ın gölgesin-de gölgelendirecektir. Onlardan birisi de gençlerdir. Allah Teâlâ'ya ibâdetin zevkiyle büyüyen gençler.

Büreyde'den (ra) rivâyetle:

Cennete girdim, genç bir kız beni karşıladı. “Sen kimin-
sin?” diye sordum. “Zeyd bin Hârise'ninim” dedi.

İbni Mes'ûd'dan (ra) rivâyetle:

Hasan ve Hüseyin cennet gençlerinin efendisidir. Ba-
baları onlardan daha hayırlıdır.

Aranan Kimlik

Bardağın içine konan ne ise, dıştan görülen de odur. Gönül kabına konan îmansa, zâhırde kişinin kimliği mü'mindir. Nifaksa münâfık, küfürse kâfir, şirkse müşrik, isyansa âsîdir. Aleyhissalât ü Vesselâm'ın göğsüne işâretle, "**takvâ buradadır**"¹ buyurduğu güzîde sıfat kalbde ise, o kimse mütakîdir. Hayırlı ameliyle ebrar, Hakk Teâlâ'ya yakınlığıyla da mukarreb kuldur o.

Türüne göre fidan kiraz, muz ve çeşit çeşit meyve verir. Mutmainne sıfatında kalb safâsı, istikâmet, nefsinin irşad, ilâhî emre itâat meyvesi verir. Râziyye mertebesinde olgun akıl, Hakk Teâlâ'ya yakınlık, Allah Teâlâ'yı tanıma meyvesi verir. Merdiyye makâmında nefsinin Hak Teâlâ'da yok etme, Zât'ıyla var olma meyvesi verir.

Nev'ine göre çiçek gül, çiğdem, menekşe kokusu verir. Dostluğun derecesine göre velâyet-i suğra (küçük velîlik), velâyet-i kübra (büyük velîlik), velâyet-i ulyâ (en üstün velîlik) tad ve lezzetini verir. Gönül havfı, haşyet kokusunu verir.

1 İbn Hanbel, III, 134.

Sır müşâhede, ru'yet (îlâhî Cemâl) lezzetini verir. Ruh hayâ, heybet tadını verir. Bâtın (mîde ve karın) helâl taâm ve iffet, nâmusu koruma tadı verir. Dil zikir ve istiğfâr râyihası verir.

Kimliğine göre kişi mecliste milletvekili, bakanlar kurulunda bakan, başbakan ve reis-i cumhur olur. Nefsin mertebelerini geçme, rûhun olgunluğunu teminle kâmil mü'min kutub, ğavs, evtad, ebdal, nükebâ, nücebâ ve ricâlül ğayb makâmına nâil olur. Müslimîn, mü'minîn, ibâdette dâim, kânitîn, sâdıkîn, sâbirîn, hâşîîn, sâimîn, zâkirîn kuldur o. Ârifân-ı îlâhî'nin kimliğine bir bakalım, ne yazıyor orada:

1. Kendilerini hiçbir varlıktan üstün görmeme.
2. İbâdet ve tâatlerin hepsinde Allah Teâlâ'ya yakınlık.
3. Her an kalbleri zikrullâh ile nurlu.
4. İşlerinde aceleci değil, ğazablı anlarında halîm, yumuşak huylu.
5. Bir başkalarını kendilerine tercîh ile, güçleri nisbetinde cömert.
6. İbâdetlerinde gaflete düşmeyen, Hakk Teâlâ'yı görür gibi ibâdet eden kimseler.
7. İçiyle dışıyla samîmî, muhabbetli, üstâzına sadâkat ve ihlâsla bağlı kişiler.
8. Zâhirde ve bâtında günahattan sakınan, hayır ehlinin sohbetlerine katılan, şerden kaçınan erler.
9. Ezâ ve cefâyâ katlanan, intikam hırsıyla yaşamayan, afveden, bağışlayan kimseler.
10. Dînî emirlere bağlı edebli kişiler.

İlim varsa başta, âlim olur kişi. İrfan (Hakk Teâlâ'yı tanıma) varsa kalbde ârif olur insan. Yaratılan her bir varlığın, âbidin, âlimin, ârifin kimliği nedir? Soyadı, adı, baba adı, ana adı, doğum yeri, doğum târihi, medenî hâli, dîni, kan grubu, ili, ilçesi, mahallesi nedir?

Künyemizin, hepsinin özeti şu âyet-i celîledir: **“Göklerde ve yerde olan herkes, müstesnâ olmamak üzere, Rahmân'a kul olarak gelecektir.”**²

2 Meryem, 19/93.

Vakıf İnsan

İnsan Allah Teâlâ'ya adanmıştır. **“Biz muhakkak ki Allah içiniz (O’na ulaşmak ve teslim olmak için yaratıldık) ve muhakkak O’na döneceğiz (ulaşacağız).”**¹

Âlemde ne varsa O’na âid. De ki: **“Benim duâ ve yakarışlarım, namaz, zekât, oruç, hac ve kurban başta olmak üzere bütün ibâdetlerim, kısacası hayâtım ve ölümüm, yalnızca âlemlerin yegâne sâhibi, efendisi ve Rabb’i olan Allah içindir!”** Sadece O’nun rızasını kazanmak için ve yalnızca O’na yönelerek duâ ve ibâdet ederim; ancak O’nun egemenlik ve otoritesine boyun eğerek yaşarım ve ancak O’nun uğrunda canımı veririm!²

Rabbimiz buyurur. **“Her şey O’na âiddir.”**

Bütün Peygamberlere tercümân olur İbrâhîm aleyhis-selâm teslimiyette Allâh’a (cc). **“O, dedi ki: Doğrusu ben, Rabbîme gidiyorum. O beni hidâyete erdirir.”**³

1 Bakara, 2/156.

2 En’âm, 6/162-163.

3 Saffat, 37/ 99.

Sohbetinde Üstâzımızın şu mübârek sözünü kaydetmiştim: “Suyu suya, toprağı toprağı, ateşi ateşe, havayı havaya, kendinizi de Allâh’a verin.”

Katıksız inanç, riyâsız amelle zarîf bir müslüman olup, Hakk Teâlâ’ya gönülden bağlı mü’mini, Ahıskalı Ali Haydar Efendi, adı ile tanınan hukukçu, müderris, kâmil velî, bir misâlle tanımlar. O: “Sütü sağılan ineğin memesinden gelen bir damla kan, bir bakraç sütü içilmez hâle sokar. Şeytanın iğvâsı, aldatması, nefsin iştihası da amelin kabûlüne mânî olur.” der ve şu âyet-i celîleyi okur: “**Oysa onlara, tertemiz bir inançla bir tek Allâh’a yönelerek ve her konuda O’nun hükmüne boyun eğerek yalnızca O’na kulluk etmeleri, namazı dosdoğru kilmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti; işte budur insanı kurtuluşa iletecek dosdoğru din!**”⁴

İhlâsın tanımı katıksız ameldir. “**İnsanlar helâk oldu, ancak âlimler kurtuldu. Âlimler de helâk oldu ancak ilmiyle amel edenler kurtuldu. İlmiyle amel edenler de helâk oldu, ancak ihlâs sâhibi olanlar kurtuldu. İhlâs sâhibi olanlar da büyük bir tehlike içindedirler.**”⁵ buyurur Nebîler Nebîsi (sav) Efendimiz.

Cenâb-ı Hakk’a tam teslim, Rabbimize kendisini veren vakıf insanı, ârifân-ı İlâhî’nin dilinden dinleyelim:

• Veysel Karânî (ks): “İnsanlığı doğrulukta buldum. Gönülün üstünlüğünü kanâat ve tevâzuda buldum. Övgüyü huyda ve benlikte küçülmekte buldum. Kalbin zenginliğini tevekkülde buldum.”

4 Beyyine, 98/5.

5 Aclunî, Keşfü’l-Hafa, 2/280 no: 2795.

• Bediüzzaman (rh.a): “İman tevhîdi, tevhîd teslîmi, teslîm tevekkülü, tevekkül saâdet-i dâreyini iktizâ eder.”

• Ebü'd-Derda (ks): “İmânın en üst noktası ihlâs, tevekkül ve Rabbü'l-âlemîn'e tam teslîmiyettir.”

• Şems-i Tebrizî (ks): “Tam teslîm ol; tıpkı toprağın çiftçiye teslîm olduğu gibi. Zîrâ aşk deryâsında teslîmiyet yelkenini açmadan yol alınmaz.”

• Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ks): “Allah aşk'ı fermân ettiğinde, imkânsız teslîmiyet başını öne eğer.”

Vakıf insan'ı Kitâb-ı Kerîm şöyle tanımlar: **İBRÂHİM (as): “Ben âlemlerin Rabbine teslîm oldum!”**⁶

Asıl ihtişâmın Allâh'a âit olduğunu anlayan Saba Melikesi Belkıs, Allâh'a (cc) yöneldi ve şöyle niyâz etti: “**Ey Rabbim! Şüphesiz ben nefsim zulmetmiştim. Şimdi ise Süleymân ile birlikte âlemlerin Rabbi olan Allâh'a teslîm oldum.**”⁷ dedi.

6 Bakara, 2/131.

7 Neml 27/44.

Yöneticiler ve Mes'ûliyyetleri

İki zümrenin salâhı halkın salâhıdır. Biri ümerâ diğeri de ulemâdır. Âdetâ bu tâbir, suyun gözünün durulması demektir. Tabiatta ve insanda gözlenen de budur. Âzâların hayâtîyetine vesîle olan kalb düzelirse organlar da düzelir. Aksi halde iş sarpa sarar. “Bizim şahsımızda dîn-i mübîn-i İslâm'ı görüyorlar” diyen Hacı Hasan Efendi'nin işâreti de bu olsa gerek. Her şeyin kokuştığı bu âlemde, ferd ve toplumun huzursuzluğunun ana sebebi de budur. ‘Balık baştan kokar’ demezler mi? Lokomotif raydan çıkarsa, vagonların hepsi yatar. Yaşı ilerleyen Hz. Ömer (ra): “Kemiklerim za'fa uğradı. İrâdem de zayıflar, vereceğim hüküm sağlıklı olmazsa ben ne yaparım? Bu sebeple beni başıyla Yâ Rabb” derken sorumlulara târihî bir ders veriyordu. Asr-ı Saâdet dönemindeki misâller, bugünkü hayâtımıza düstûr olmalıdır.

Adâleti babalık şefkatinin önüne geçiren Sevgili Peygamberimiz (sav): “**Kızım Fâtıma (r.ha) da olsa elini keserim**”¹ buyuruyordu. Yakınlarına duyduğu ilgiyi, başkalarına tanı-

1 Müslim, Hudûd, 9.

mayan bizler, başımızı iki elimiz arasına alıp derin derin düşünmeliyiz. Şu hâtıra hiç çıkmaz aklımızdan: Bir gece yarısı evimizin kapısında bir derviş bekler. Geliş sebebini şöyle açıklar: “İşveren akrabamdı. Gizlice beni istedi yanına. Dedi ki: “Seni iki vardiye çalışıyor gösterdim haberin olsun.” Göz yaşlarına hâkim olamadım. ‘Bana haram yedirip ateşe mi atacaksın?’ deyip işi terkettim.” Post üzerinde doksan dokuzluk tesbîhi çekmenin gâyesi budur elbette. Kapalı alanlarda yapılan tâat ve zikir, şahıs ve cemiyete huzur sağlamadıkça, ruhbanlık câhiliyesi olur. Hıristiyanlıkta râhiplerin evlenmeyerek, dünyâdan el etek çekmeleridir tümünden ruhban sınıfı. Hz. Enes’den (ra) rivayetle Sevgili Peygamberimiz (sav) şöyle buyurmuştur: **“Her ümmetin bir ruhbanlığı vardır, benim ümmetimin ruhbanlığı ise Allah yolunda cihâd etmektedir.”**²

Sorumluluk bilincinde olan idâreciye, Abdullah b. Ömer’in (ra) naklettiği bir hadiste Sevgili Peygamberimiz (sav): **“Hepiniz çobansınız ve hepiniz elinizin altındaki-lerden sorumlusunuz. Yönetici bir çobandır. Erkek, âile halkının çobanıdır. Kadın, kocasının evi ve çocukları için çobandır. Hepiniz çobansınız ve hepiniz çobanlık yaptıklarınızdan sorumlusunuz”**³ buyurur. Medeniyet kılıfına bürünen, renginden dolayı kızıl derilileri yaktıran, cep telefonu şurada dursun, kimlik kartını bile çıkartmayan, zenginliklerini sömürüp halkını işçi statüsüne sokanlara ne demeli? İğrenç misâller pek çok. Sahil Güvenlik botu tarafından Ege Denizi’nde delici âletle botları batırılan ve soğuk sularda ölüm-kalım savaşı veren Suriyeli sığınmacılardan

2 Mecamu’z-Zevaid, 5/278.

3 Buhârî, Nikah, 91.

tutun, Almanya, Danimarka, Fransa, İsveç ve Odesa’da iki kişinin, yanıcı maddelerin olduğu şişeleri bir câmiye atmaya çalışmaları, daha neler neler...

Necip Fazıl (ra) şahsiyeti kimlikte değil, hayâtının her safhasında gösteren civanmertleri ister: “Siz güneşi ceke-tinizin astarı içinde kaybetmiş marka müslümanlarısınız! Gerçek müslüman olsaydınız bu hallerden hiçbiri başımıza gelmezdi!” diyecek ve gerçek müslümanlığın “ne idüğü”nü ve “nasıl”ını gösterecek bir gençlik...

Peygamberimiz (sav) zamânında ona îmân etmiş olan sahabe (Asım b. Sabit r.a)’i kastederek M. Akif, gençlik ide-alizmini Asım’ın şahsında şu dizelerle tanımlar:

“Sen ki Asım’ın neslinin, çığnetme nâmûsunu.
At üstünden korkunun ve gafletin kâbûsunu.
Ateşler yakıp Nemrut misâli, atsalar seni.
Sakın hâ! Terk etmiyesin, îmânını, dînini.”

Necip Fazıl’ın hamdetme sadedinde olduğu neslin, M. Akif’in Asım’ın şahsında tanımladığı Müslüman bir idâreci-nin insanlara bakışı şu olmalıdır: “**Arab’ın Acem’e, Acem’in Arab’a üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvâdadır.**”⁴
Hz. Muhammed (sav)

4 Heysemi, Mecmau’z-Zevaid, h. no:5622

İsraf

İslâm'ın esaslarından birisi de iktisat ve îtidaldir. Har-cama, yeme-içme, konuşup görüşme ve benzeri bütün işlerde ölçülü olmaktır. Bunun zıddı ise israftır. Allah Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'de mü'minlerin sıfatlarını sayarken, onların dâimâ ölçülü olduklarını vurgular. **“Onlar ki, harcadıklarında ne isrâf ederler ne de cimrilik. İki arasında, îtidalli bir yol tutarlar.”**¹

Kaynak ve imkânlar ebedî değildir. Elektrik, su, yiyecek ve içeceklerde müsrif olmamalı. Tabağımızda bıraktığımız yemek, çöp sepetine atılan ekmekler çok fakirin karnını doyurur. İsrâf edenlerin, fırında ekmek kuyruğuna girdikleri müşâhede edilmiştir. İş yerine gelen müşterisini horlayanların dilendiklerine şâhid olunmuştur. Apartmanların merdivenlerini temizleyenlerden birinin ifâdesi şu: *“Keşke evime gelenlerin giyim ve kuşamını yadırgamasaydım.”*

Bu kadar israf neden? Acaba isrâfın ne olduğunu biliyor muyuz? Dînimizde israf, yerinde kullanılmayan, yarar ve

1 Furkan, 25/67.

verimi olmayan maddî ve mânevî her şeydir. İmâm-ı Âzam (ra) de aynısını ifâde buyurur. “Hayır ve ihsanda dahi israf gereksizdir. İsrâfta hayır yoktur. İsrâf haramdır.” Denizin kenarında abdest alan, suyun kullanımında bile ölçülü olması îcâb eder. Üçer defa yıkadığı âzâsını dördüncü kez yıkayamaz. İnfâkında bile saçıp savuramaz. Çünkü Cenâb-ı Hakk “**Malını lüzumsuz yere saçıp savurma!**”² buyurur. Bir defasında Hz. Peygamber (sav) Sa’d’e uğradı. Sa’d bu esnâda abdest alıyordu. Resûlullâh (sav) (onun suyu aşırı kullandığını görünce); “**Bu israf nedir?**” diye sordu. Sa’d de, “**Abdestte de isrâf olur mu?**” dediğinde Hz. Peygamber (sav) de “**Evet, hattâ akmakta olan bir nehirden abdest alsan bile...**” şeklinde cevap verdi.³

İnsan, beynini boş yere yoramaz, kalbini isyanla kirletemez, gözünü harama, kulağını boş sözlere veremez. Ne için yaratılmışsa, o yönde âzâsını kullanır. “**Kulak, göz ve gönül; bunların hepsi yaptıklarından sorumludur.**”⁴

Zaman isrâfından ekmek isrâfına kadar, anlatılacak çok şey var. Aleyhissalât ü Vesselâm Efendimiz, “**İnsanlar iki hususta gaflettedirler. Sihat ve boş zaman.**”⁵ buyurur. İsrâfın sebebi dînimizi öğrenememektir gereği gibi. Alınan malların kalitesizliğidir, “**Ucuz mal alacak kadar zengin değilim**” dendiği gibi. Moda ve lükse düşkünlüktür. Yılın seçip biçtiği, renk ve kaliteye verilen önemdir. Hiç mânâsız eşyâya gereksinim duymaktır. “**Komşu, akraba ve yâran ne der!**” düşüncesiyle hareket etmektir. Açıkçası,

2 İsrâ, 17/26.

3 İbn Mâce, Taharet, 48.

4 İsrâ, 17/36.

5 Buhârî, Rikâk, 1.

haram ve helâli bilmemektir. Yetim annelerinin, ikrâm edilen yiyecekleri, yavrularını memnûn etmek için evlerine götürmelerinden habersiz olmaktır israf. Somali’de, öğleye doğru avuçlarının içine konan nîmetle bir gününü geçiren aç bîlaç kimselerin hâlini bilmemekten ileri gelir israf. Hz. Peygamber (sav): **“Kibirsiz ve isrâf etmeden yiyiniz, içiniz, giyiniz ve sadaka veriniz.”**⁶

İtikâden, inanç yönünden israf, Mâide sûresinin otuz ikinci âyetine göre isrâil oğullarının fesâdıdır. Duhan sûresinin otuz birinci âyetiyle; haddi aşan, zorba firavn ve tâbîleridir müsrif. Ahlâkî yapı olarak A’raf sûresinin seksen birinci âyetine göre, sapık Lut kavminin çirkin hâlidir israf. Helâl kazancın fâizle, karaborsacılıkla, hîle ve haksız kazançla kirletilmesidir israf. Maddî menfaat için haram yolların helâle tercîh edilmesidir israf. Yeme içme, giyim kuşamda, âzâların kullanımında hakkı zâyi edip kibre düşmektir israf. Aleyhissalât ü Vesselâm Efendimiz: **“Hiçbir kul, kıyâmet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, ilmiyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından, vücûdunu nerede yıprattığından ve bildiklerini yaşayıp yaşamadığından sorguya çekilmedikçe bulunduğu yerden kıpırdamaz.”**⁷

6 Buhârî, Libas, 1; Nesâî, Zekât, 66.

7 Tirmizi, Kıyâmet, 1

Kişi Arkadaşının Dîni (huyu) Üzeredir

Kokusu güzel olan bir toprak, bu güzel râyihayı gül ile hem-dem olmaya bağlar. Karbon atomu, bir maddeyle kömür diğer bir maddeyle altın olur. Kabuđu ince tadı hoş olan üzümün değer, bölgenin havasıyla ilgilidir. Bir meyve dahi bulunduğu toprak ve hava ile tatlanır. “**(Toprağı) iyi ve elverişli beldenin bitkisi, Rabbinin izniyle bol ve bereketli çıkar. (Toprağı) kötü ve elverişsiz olandan ise, faydasız bitkiden başkası çıkmaz. Şükredecek bir toplum için biz âyetleri işte böyle değişik biçimlerde açıklıyoruz.**”¹

Mizâca bile tesir eder içinde bulunulan şartlar. Bir koyunu otlatanla bir devenin çobanı dahi karakter olarak birbirinden farklıdır. Koyun çobanı deve çobanına nispeten başı biraz daha eğik olduğu için mütevâzidir.

Bal küpünden bal, sirke küpünden sirke sızar. Sâlihlerle olan sâlih, huysuzlarla olan huysuz olur. Sevgili Peygamberimiz (sav) “**Kişi arkadaşının dîni (huyu) üzeredir.**”² buyurur.

1 A'raf, 7/58.

2 Ebû Dâvûd, Edeb, 19, Tirmizi, Zühd, 45.

Gönülde yatan yüze sirâyet eder. Mü'minin tanımı, yüzündeki secde eseridir. **“Onlar; yüzlerindeki secde izinden tanınırlar.”**³

Îmânın nişânesi yüze akseder. **“O gün nice yüzler ağarır, nice yüzler kararır. O zaman yüzleri kara olanlara: Îmânınızdan sonra küfür mü ettiniz? İşte o küfrünüzün cezâsı olarak tadın azâbı, denir.”**⁴

Kalb kabında îmân olan mü'min, küfür olan inkârcı olur. **“İşte onlardır, Allâh'ın, kalplerine îmânı nakşettiği ve kendi katından hayat verici bir vahiyle desteklediği bahtiyâr mü'minler.”**⁵

Kalbde bulunan değerlere göre kişi önem arzeder. Kalbleri takvâ ile denenenenler: **“Allah onların kalblerini takvâ için imtihan etmiştir (de onlar bu âdâba riâyet etmekle onda muvaffak olmuşlardır). Onlar için bir mağfiret ve (pek) büyük bir mükâfât vardır.”**⁶ Gönülünde haşyet olanlar, âzâlarında da bu hasleti gösterirler. Rasûlullah (sav) bir gün adamın birinin namaz kılarken sakalını elleriyle karıştırdığını gördü ve buyurdu ki: **“Eğer bunun kalbinde huşû olsaydı vücûdunun her uzvunda haşyet (Allah Teâlâ'ya derin saygı) olurdu.”**⁷

Ashâb-ı güzîni Kur'ân-ı Kerîm'de övgüyle bahsettiren, Peygamberimiz'le (sav) hem-dem olmalarıdır. **“Muhammed Allâh'ın Rasûlü'dür. Onun maiyyetinde bulunanlar da**

3 Fetih, 48/29.

4 Âl-i İmran, 3/106.

5 Mücâdele, 58/22.

6 Hucurât, 49/3.

7 San'ânî, Sübülü's-Selâm, I, 245.

kâfirlere karşı çetin (ve metîn), kendi aralarında merhametlidirler.”⁸

“Onların Rabbleri nezdinde mükâfâtı altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. (Hepsi de) içlerinde ebedî, dâimî kalıcıdır. Allah bunlardan râzî olmuştur, bunlar da O’ndan hoşnûd olmuşlardır, işte bu (seâdet), Rabbin(in ikaabın)dan korkan(lar) a mahsusdur.”⁹

Rasûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “*Beni gören veya beni göreni gören bir müslümana ateş değmeyecektir.*”¹⁰ Rasûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “*Ashâbıma sebbetmeyin (dil uzatmayın). Nefsim elinde olan Zât-ı Zülcelâl’e yemîn olsun (sizden) biri, Uhud dağı kadar altın infâk etse, onlardan birinin infâk ettiği bir müdd’e hattâ yarım müdd’e bedel olmaz.*”¹¹

“Sâdıklarla berâber olun.” buyurur Rabbimiz (cc) “Ey îmân edenler! (Her konuda) Allah’tan korkun (Kur’ân’ın ve Rasûlüllâh’ın yoluna uyun) ve (Hakk dâvâsında sağlam duran) doğru (sâdik)larla birlikte olun.”¹²

İmâm Gazâlî (rh.a): “Fâsık ve gâfillerle berâberlik, zamanla zihnî berâberliğe, zihnî berâberlik de kalbî berâberliğe dönüşür. Bu ise, insanın adım adım helâke sürüklenmesi demektir.”

Hâce Ubeydullah Ahrâr Hazretleri (ks): “Ağyâr ve bigânelerle berâber olmak kalbe fütûr, rûha dağınıklık ve gönle perişanlık verir.”

8 Fetih, 48/29.

9 Beyyine, 98/8.

10 Tirmizi, Menakıb, 57.

11 Sahîhu’t-Tirmizi Hadis no, 2165.

12 Tevbe, 9/119.

Süleyman Çelebi, Sevgili Peygamberimiz'le (sav) berâberliği ister Mevlîd'inde:

*“Mustafâ'ya hem civâr et, yâ Kerîm
Cennetü'l-firdevs içinde, yâ Rahîm.”*

Rüzgâr dahi semt-i yâr'e uğramakla bereketlenir.

*Şâhidim Arz u semâdır bütün ecrâmı ile
Âşıkım sıdk ile ben Hazret-i Şâh-ı Rusule
Yaksa da ahu derunum beni bu hasret ile
Dilimin tâkatı yok hâlîme takrîre bile
Ey Bâd-i sabâ uğrarsa yolun semt-i Haremeyn'e
Tâzimimi arz eyle Rasûlu Sagaleyn'e*

*Bu günahkâr gidişin son demi bilmem nolacak
Gelecek bir gün ecel kâse-i ömrün dolacak
Yevme Lâ yenfeu'da her kişi râzı olacak
Aman ey Kân-i Kerem yok elimden tutacak
Ey Bâd-i sabâ uğrarsa yolun semt-i Haremeyn'e
Selâmımı arz eyle Rasûlu Sagaleyn'e*

*Hâkine sürmek için ne yüzüm ne de imkânım var
Tahsis-i şefâat kebâir ehline, îmânım var
Aman ey Kân-ı Kerem pek büyük isyânım var
Ancak beni kurtaracak Muhammed gibi bir Sultânım var
Ey bâd-i sabâ uğrarsa yolun semt-i Haremeyn'e
Tâzimimi söyle Rasûlu Sagaleyn'e*

Cenâb-ı Hakk berâberliği sâlihlerle beyân ederken, zâlimlerle hemhâl olmamaya dikkat çeker.

“Âyetlerimiz hakkında alay yollu söz edenleri gördüğün zaman, kendilerinden yüz çevir, yanlarında oturma; tâ ki, Kur'ân'dan başka bir söze dalarlar. Eğer onlardan

yüz çevirme işini Şeytan sana unutturursa, hatırladıktan sonra hemen kalk da, o zâlimler kavmi ile berâber oturma.”¹³

Sevgili Peygamberimiz (sav)’in şu misâli berâberlikte kimlerin tercîh edileceğini beliğ bir şekilde haber verir: **“Sâlih kimse ile oturup sohbet etmek, misk ve güzel koku satan birinin dükkânında oturmak gibidir. Bir kişi misk ve koku satan birinin dükkânında oturursa, ya o koku-dan satın alır veya koklayarak zevk ve lezzet alır. Kötü kişiyle arkadaşlık etmek demirci dükkânında oturmak gibidir. Demirci dükkânında oturan bir kişiye kıvılcım isâbet eder, elbisesini yakar ya da o kerih kokuyu koklamak rahatsız eder.”**¹⁴

Sâdıklarla Birlik, Hayâtı Nev Bahara Çevirir

Sevgili Peygamberimiz’in devrine yetişemeyenleri Mevlânâ (ks) şu sözleriyle tesellî eder: *“Ey dost!.. Peygamber Efendimiz’e yetişip de aynı istifâdeyi sağlayamadım diye üzülme!.. O mübârek varlığın vârisi olan sâdıklarla berâber ol, aynı nasipten istidâd ve iştihân kadar rızıklanırsın.”*

Cafer bin Süleyman (ks) *“Kalbimde bir katılık hissettiğim zaman kalkar, hemen (tâbiînün büyük âlim ve âriflerinden olan) Muhammed bin Vâsî’ nin yanına gider, meclisine katılır, yüzüne bakardım. Böylece kalbimdeki katılık gider, içime ibâdet neşesi gelir, tembellik üzerimden kalkar ve bir hafta boyunca bu neşe ile ibâdet ederdim.”* Madde âleminde bile su-hava-toprak değişimlere sebep olur da, mânâ âleminde olmaz mı?

13 En’am, 6/68.

14 Buhârî, Zebaih, 31; Müslim, Birr, 146; Ebû Dâvûd Edeb. 16.

Yüce Rabbimiz, kimlerle berâber olup olmamamızı Kitâb-ı Kerîm’inde haber verir:

“Ey îmân edenler, Yahudi ve Hristiyanları dostlar (velîler) edinmeyin; onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden onları kim dost edinirse, kuşkusuz onlardandır. Şüphesiz Allah, zâlimler topluluğuna hidâyet vermez.”¹⁵

“Sizin dostunuz (velîiniz) ancak Allah, O’nun elçisi, rükû ediciler olarak namaz kılan ve zekâtı veren mü’minlerdir.”¹⁶

“Kim Allâh’ı, Rasûlü’nü ve îmân edenleri dost (velî) edinirse, hiç şüphe yok, gâlip gelecek olanlar Allâh’ın taraftarlarıdır.”¹⁷

Hakk Teâlâ’dan korkanlarla olmamız bildirilir. “Mutakâiler hâriç olmak üzere, o gün, dostların kimi kimine düşmandır.”¹⁸

Fâtîha Sûresi’nde, “Bizi dosdoğru yola, kendilerine nîmet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.” âyet-i kerîmesiyle Nisâ Sûresi’nin 69-70. âyetlerine işâret edilir: “Kim Allâh’a ve peygambere itâat ederse işte onlar, Allâh’ın kendilerine lutuflarda bulunduğu peygamberler, siddîklar, şehîdler ve sâlih kişilerle berâberdirler; bunlar ne güzel arkadaşlardır! Bu lutuf Allah’tandır; bilen olarak Allah yeter.”¹⁹

15 Mâide, 5/51.

16 Mâide, 5/55.

17 Mâide, 5/56.

18 Zuhruf, 43/67.

19 Nisâ, 4/69-70.

Hakk'ın ikâmesinde cehd ü gayret gösterenler, nebîler, siddîklar, şehîdler ve sâlihlerle olmuşlardır. Güçleri, Hakk Teâlâ'nın taraftarları olmuştur.

Hz. Fatih Sultan Muhammed Han hakkın müdâfîlerine şu sözleriyle tercümân olmuştur:

*İmtisâl-i câhidû fillâh oluptur niyyetim
Dîn-i İslâm'ın mücerred gayretidir gayretim*

*Fazl-ı Hakk ü himmet-i cünd-i ricâlullâh ile
Ehl-i küfrü ser-teser kahreylemektir niyyetim*

*Enbiyâ vü evliyâyâ istinâdım var benim
Lütf-i Hakk'tandır hemen ümîd-i feth-i nusretim*

*Nefs ü mâl ile nola kılsam cihanda ictihâd
Hamd-ü lillâh var gazâyâ sad-hezaran rağbetim*

Hedefleri Rabbimizin şu âyet-i kerîmesi olmuştur:

“Yeryüzünde fitne (şirk ve her türlü zulüm) kalmayıp din tamâmıyla Allâh'ın oluncaya, (ondan başkasına ibâdet edilmeyinceye) kadar onlarla savaşın, cihâd yapın. Eğer küfürden vazgeçerlerse, Allah yaptıklarını görür ve mükâfâtlarını verir.”²⁰

20 Enfâl, 8/39.

Kardeşlik, Ayrı Cesedlerde Bir Ruhtur

Âlemde, birbiriyle kardeş olmayan hiçbir varlık yoktur. Her nesnede bir ünsiyet vardır. Kar, yağmur toprağı sevmese, yere düşmez; toprak da yağmuru bağına basmaz. Bülbül gülü sevmese, sarmaş dolaş olmaz; bülbül gülün hasretiyle nağmeler atmaz.

Tabiatta güneşin arza küstüğü olmuş mu? Gökteki cisimler bile birbirleriyle kardeştir. Bu dostluk kurulmasa, intizam bozulur. Kıyâmetin kopması bu ilâhî düzenin bozulmasına bağlıdır. **“Semâ yarılıp yıldızlar dökülünce, denizler kaynayıp birbirine karışınca”¹** kopar kıyâmet. Rüzgârın iltifâtıyla tabiat berraklaşır, çiçekler döllenir, insanlar rahat bir nefes alır. Cömert davranınca dağ ve taş, yerin altı suyunu akıtır, üstü otunu bitirir, mâdenini servet olarak insanoğluna sunar.

Su, hava, ateş, toprak bir düzen içerisinde akıp gider. Güneş kendi mihveri etrafında belirli bir vakit için hareket eder, ay da kendi çizgisinde yürür. Güneş, ay ve yıldızlar

1 İnfitar, 82/2-3.

ayrı ayrı bir hedefte yüzüp gider.² Her şey kardeş ya, gece gündüzü, gündüz de geceyi tâkîb eder.

Enfüste Kardeşlik

Kendi dışımızdaki cisimlerin intizam ve insicâmı, kendi içimizdeki düzen ve îtidâle misâldir. Bizi yaratan, bizi bir düzene koyan, uygun bir şekil veren Rabbimizdir (cc). Yapımızı meydana getiren hücrelerdeki âhenksizlik, gözümüzü sırtımızda, kulağımızı da kolumuzda hâsil edebilir. Âfakta bir düzen, uyum varken, içimizde de bir ölçü ve âhenk vardır. İçte azgın nefsi ıslâh ile onu rûha yoldaş edenler sulha ererler. **“Hakîkaten Biz, her şeyi hikmetimiz îcâbı bir kaderle yaratmışızdır.”**³ **“Allah Teâlâ katında her şey bir ölçüye göredir.”**⁴

Rabbimizin Hâlık, yaratma sıfatından dolayı, kâfirlerle bile birlikteliğimiz vardır. Müslümanlar ile de bir îman bağı vardır. Yakınımızda bulunan ülkelerde zulüm altında inleyen mü'min kardeşlerimize yardım, kardeşliğin gereğidir. Battaniye, yorgan, yastık, kadın ve çocuk bezi, giysiler ve yanık merhemleri, yiyecek ve içecekler husûsunda yardım etmek uhuvvetin gereğidir.

Kardeşlikte Esas

Hucurât Sûresi, *“Gelişigüzel haberlere kulak asılmamasını, savaştan iki mü'min grubun arasının düzeltilmesini, dargınların barıştırılmasını, kadınların ve erkeklerin birbirleriyle alay etmemesini, böbürlenmemesini, arkasından çekiştirip birbirlerinin kusurlarını araştırmamalarını”* tavsiye eder.

2 Yâsîn 36/38-40.

3 Kamer, 54/49.

4 Ra'd, 13/8.

Bu öğüdü verirken ‘kendi nefsinizi ayıplamayın’ buyurur. “*Sevgide, şefkatte, merhamette, birbirine iltifatta mı’ minleri bir vücüt gibi görürsün*”⁵ hadîs-i şerîfi, yukarıdaki kardeşliğin şartlarını bildiren âyet-i celîlenin tefsîridir âdetâ.

Komşularla Güzel Geçim

Mükellef, sorumlu olmayan varlıklar birbirini sevgiyle karşılarken, îlâhî hitâba mazhar olan insan, nasıl birbirini görüp gözetmez? “***Komşusu açken tok yatan bizden değildir.***” Kendi bünyemizden bir parça olan elimiz cömertlik, ayağımız Hak’da sebat, gözümüz ibret, kulağımız öğüt ve nasîhat, dilimiz zikir, beynimiz fikir, kalbimiz şükürle meşgûl oldukça, geçimimiz güzel olur komşularımızla.

Ehlüllâh’ın Dilinde Kardeşlik

Kimsesiz yerde buluşma, halvette sevgi, özür îcâb etmediği halde özür beyân etme, baskısız gönül hoşluğu ile, Hakk Teâlâ’nın bildiğini gizlemeyen ve açıkta olduğu gibi, gizli zamanlarda da emniyet sağlayan kimsedir, kardeş. Dedem Şeyh Mustafa Hulûsî Hazretleri’ne biri, “*bir vakit belirleyerek, o vakitte rûhen buluşup görüşelim*” der. Adapazarı’ndan bir grup şu hâdiseyi nakleder: “*Bize Sâmî Efendi kırk beş dakîka sohbet etti*” der. O saatte hâlbuki Üstâzımız istirahattedir.

Kardeş, izinsiz malına el konulabilen, nefsi ve kalbi onunla rahata eren kişidir. Hayat ve memâtında ilgilenen kimsedir.

Kardeş, ahlâkı birbirine uygun, gönüllerindeki birbirine mâlûm, beka âleminde berâber olan, karşılaşmaları mutluluk meydana getirendir.

5 Müslim, Birr, 66.

Kardeş, ayrı cesedlerde bir ruh, acı ve elemde bir, ilâhî sülûkta, Hakk Teâlâ'ya vuslatta yardımcı, nefsin azgınlaşmasında sana gözcü olandır.

Kardeş, evlat ve ehline kavuşmaktan daha ziyâde, insana sevgi bahşedendir. Çünkü ehli dünyâyı, âhiret dostu ukbâyı hatırlatır.

Eşyânın en kıymetlisi, âhiret kardeşidir. Dünyâ işlerindeki müşâverede görüşü sağlam, uhrevî müşâverede basîreti açık olan kimsedir.

Kötü arkadaş, elde dünyâlık varken dost olan, aksi halde seni terk edendir.

Nesebe dayanan kardeşlik, nutfe, spermaya; din kardeşliği, nübüvvet ve ilâhî nûra dayanır.

“Ömrünüze Bereket” Diye Duâ Ederler

“Ömrüne bereket” diye duâ ederler. Belki o anda bunun anlamını bilmeyiz ama kelâm çok mânidar. Kişi uzun ömürlü olur, fakat hayırsızdır. Kısa bir hayat sürer, ama bereketlidir. Said İbn Zeyd radiyallâhu anh anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm’ın şöyle söylediğini işittim: “Ebubekir cennetliktir, Ömer cennetliktir, Osman cennetliktir, Ali cennetliktir, Talha cennetliktir, Zübeyr cennetliktir, Sa’d İbn Malik cennetliktir, Abdurrahman İbnu Avf cennetliktir, Ebu Ubeyde İbnu’l-Cerrah cennetliktir.” (Râvi der ki: Zeyd Onuncuda sükût etti. Dinleyenler: “Onuncu kim?” diye sordular. (Bu talep üzerine): “Said İbn Zeyd!” dedi. Yâni bu, kendisi idi. Zeyd sonra ilâve etti: “Allâh’a yemîn ederim, Onlardan birinin Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile birlikte yüzü tozlanacak kadar bulunuvermesi, sizden birinin ömrü boyu çalışmasından daha hayırlıdır, hattâ ömrü Hz. Nûh aleyhisselâm’ın ömrü kadar uzun olsa bile.”¹

Ömürde bereket, Aleyhissalât ü Vesselâm Efendimiz’in mübârek dillerinde: **“İnsanların en hayırlısı ömrü uzun**

1 Ebu Dâvûd, Sünnet 9.

olup ameli güzel olandır.”² “Anne ve babasına iyilik edene müjdeler olsun. Azîz ve Celîl olan Allah onun ömrünü uzatsın.”³

“Bir defasında Peygamberimiz (sav), Ashâb-ı Güzîn’e hitâben: **“Size en hayırlınızı haber vereyim mi?”** diye sormuşlar, onlar da: **“Evet haber ver yâ Resûlallâh (sav)!”** demişler. Bunun üzerine Peygamberimiz (sav): **“Sizin hayırlınız: Ömrü uzun, amel (ve ahlâkı) güzel olanınızdır.”⁴** buyurmuştur.

“Yakınları ziyâret etmek, komşularla iyi geçinmek ve güzel ahlâklı olmak, yurtları îmâr eder ve ömrü de uzatır.”

“Her kim rızkının bol ve ömrünün uzun olmasını isterse (anne babasını ve) yakınlarını ziyâret etsin.”⁵

“Anne ve babaya iyilik etmek ömrü uzatır. Yalan söylemek rızkı eksiltir. Anne ve babayı ziyâret, ziyâretlerin en büyüğüdür.”

“Sadaka belâyı def eder ve ömrü uzatır.”⁶

Ömrün uzaması, ölümden sonra hayır ve hasenât defterinin kapanmamasıdır. İnsanoğlu öldüğü zaman, bütün amellerinin sevâbı da sona erer. Şu üç şey bundan müstesnâdır:

1. Sadaka-i câriye (hayrı devam eden iyilikler).
2. İstifâde edilen ilim.
3. Kendisine duâ eden hayırlı evlat.”⁷

2 Tirmizî, Zühd 21.

3 Buhârî, Edebu'l-Müfred, 22.

4 Tirmizî, Zühd 22.

5 Buhârî, Edeb 12.

6 Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, c.III, s.63.

7 Müslim, Vasiyyet 14; Ebu Dâvûd, Vasâya 14; Tirmizî, Ahkâm 36; Nesâî, Vasâyâ 8.

Ömrün uzatılmasını kelâm âlimlerinden Teftâzânî Hazretleri, “Şerhu’l-Akâid” adlı eserinde şöyle izah eder: “Ömrün uzamasından maksat, ömrün bereketlenmesidir. Âhi-rette hayır ve hasenât ile daha çok sevap elde etmektir.”

Sadakanın ömrü uzatmasının diğer bir mânâsı, rızıkta berekete ve ömrün huzur ve sürûr ile geçmesine vesîle olmasıdır.

“Biz toprakları değil, gönülleri fethetmeye gidiyoruz” diyen Fatih Sultan Muhammed Han Hazretleri elli yıllık ömrünü; 21 yaşında İstanbul’u fetihle, bin yıllık Bizans İmparatorluğu’nu yıkmakla, Sahn-ı Semân’i kurmakla, tersâneler inşâ etmekle, ilim adamları yetiştirmekle bereketlendirmiştir.

Yavuz Sultan Selim (rh.a) 8 yıl kaldığı saltanat süresince Osmanlı İmparatorluğu’nun toprağını neredeyse 3 katına çıkartarak ömrüne ömür kattı.

İmam Şârânî (rh.a) üç yüz eseriyle; yer ve gök cisimleri hakkında keşifler yapan âlimler, yüce kudrete delîl olan nice buluşlar ortaya koymuştur.

Fergânî, ilk defa güneşin de bir yörüngesi bulunduğunu ve kendi etrafında batıdan doğuya doğru döndüğünü ortaya koymakla; Farâbî, sesin fizikî açıklamasını yapmakla; İbn Sinâ tıp dünyâsında; Birûnî, yer çekiminde; Akşemseddin Velî tıbdaki başarısıyla hayatlarını değerlendirmişlerdir. İnsanlığa ilmî keşiflerle, Hakk Teâlâ’nın azametini göstermekle ölümsüzlüğe imzâ atmışlardır.

“(Her) nefis önden ne yolladı, geriye ne bıraktıysa (artık hepsini görüb) bilmiştir (bilecekdir).”⁸

8 İnfitar, 82/5.

“Kim İslâm’da iyi bir çığır açarsa, açtığı çığırın ecri ve kendisinden sonra onunla (o çığırla) amel edenlerin ecirleri, sevaplarından hiçbir şey eksilmeden ona âittir. Kim de İslâm’da (müslümanlar içinde) kötü bir çığır açarsa, açtığı çığırın günâhı ve kendisinden sonra onunla amel edenlerin günahları, günahlarından bir şey eksilmeden ona âittir.”⁹ buyurur Efendimiz (sav).

Verimlilikte insanlar mâdenlere benzer. İmanda kemâl ile Siddîk olur (ra). Hadîs-i şerifte, **“Ebu Bekrin îmânı bütün ümmetimin îmânı ile tartılsa, hepsinden daha ağır gelir.”**¹⁰ buyuruldu.

Küfrün karşısında tâvîzsiz duruşuyla Ashâb-ı Kehf olur: **“Ve (zâlim hükümdârın önünde) dikilib de: “Bizim Rabbimiz göklerin ve yerin Rabbidir. Biz ondan başkasına Tanrı demeyiz. (Dersek) o halde, andolsun ki, hakîkatten uzaklaşmış oluruz. Şunlar, şu bizim kavmimiz Ondan (Allah’dan) başka Tanrılar edindiler. Bunların üzerine bâri açık bir bürhan getirselerdî ya. Artık Allâh’a karşı yalan yere iftirâ edenlerden daha zâlim kimdir?” dedikleri zaman onların kalblerini (sabr ve sebât ile tamâmen Hakka) bağlamışdık.”**¹¹

Peygamberlerin Aleyhimüsselâm ve vârislerinin amacı, rızâ-i İlâhî ile insanların hayatlarının bereketlenmesidir. **“Allah mü’min erkeklere ve mü’min kadınlara, içinde temelli kalacakları ve altından ırmaklar akan cennetleri vaadetti. Ve Adn cennetlerinde çok güzel meskenler de.**

9 Müslim, Zekât 69; Nesâî, Zekât 64.

10 Tuhfetü'l-Ahvezi, c.VII, s.298.

11 Kehf, 18/14-15.

Allah tarafından bir hoşnudluk ise daha büyüktür. En büyük kurtuluş işte budur.”¹²

Kitâb-ı Kerîm’de bereket; En’âm sûresinde 72. âyette bir haseneye on sevap, Bakara sûresinde 162. âyette yedi yüz ve katbekat mükâfât verilir. Zümer sûresinin 10. âyetinde hesapsız ecre nâil olan sâlih kullar vardır.

Ömrünün bereketini isteyen “Hayâten tayyibe”: **“Kadın olsun, erkek olsun; her kim inanmış olarak iyi amel işlerse; ona hoş bir hayat yaşatacağız. Mükâfatlarımızı yaptıklarından daha güzeli ile ödeyeceğiz.”**¹³ Hayâten tayyibe, zikrullâh ile gönlün huzûra ermesi, rûhun Hakk Teâlâ ile sükûneti, sırrın sırr-ı vahdetle sarhoş olmasıdır. Kurtubî Tefsiri’nde, kanâat, göz ve gönül tokluğu buyrulur. İslâm âlimleri, kişinin kendi ihtiyârını Allah Teâlâ’nın isteğine muvâfık kılması; ‘Câfer-i Sâdık mârifetüllahdır’ buyurur.

Ahlâkının güzelliğiyle ömrüne saâdet ve huzur getirenleri Aleyhissalât ü Vesselâm Efendimiz şu şekilde haber verir: **“Muhakkak kişi güzel ahlâkı sâyesinde gündüz oruç tutan gece ibâdet edenlerin derecesine ulaşır.”**¹⁴

Râbîta ve murâkabeyle bu zenginliğe erişme dilek ve temennîsiyle Esselâmü Aleyküm ve Rahmetüllâhi ve Berekâtühü.

12 Tevbe, 9/72.

13 Nahl, 16/97.

14 Ebu Dâvûd, Edeb 7; Tirmizî, Birr 62.

O Hz. Sâmi (ks)

Sâmi Efendi'yi anlatmak, onun şahsında evliyâdan bahsetmek, kişinin kendi vüs'atine anlayışına göredir. Allah Teâlâ'yı senâda Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz: **“Ben, Seni hakkıyla senâ edemem! Sen, kendini senâ ettiğın gibisin!”**¹ buyurmuştur.

Sâmi Efendi velâyette en yüksek pâyeye erişmiştir. İlim ve hâl ehli olmakla birlikte, makam olarak aktâbiyyet sırrına mazhardı. Hâfız-ı hakîkî olan Cenâb-ı Hakk'ın muhâfazası altındaydı.

Ma'sum olma, kötülük ve günahlardan korunmuş olma, peygamberlerde bulunması vâcib olan sıfatlardan biridir. Velî ise mahfuzdur. Allah Teâlâ peygamberleri günah işlemekten koruduğu gibi (ismet), velî kullarını da günah işlemekte isrâr etmekten korur. Velînin bu şekilde korunmasına hıfz, onu koruyan Allah Teâlâ'ya Hâfız, korunan velîye de mahfûz denir.² **“Allah Teâlâ sâlih kullarının işlerini**

1 Müslim, Salât, 42.

2 Tehânevî, Keşşâf, III, 311.

üstlenir.³ meâlindeki âyetle, şeytânın Hakk'ın dostu olan kulları azdıramayacağını belirtir. **“Ve onlar, kötü bir şey yaptıkları veya kendilerine zulmettikleri zaman Allâh'ı hatırlayıp, suçlarının bağışlanması için O'na yalvarırlar. Zâten Allâh'ın dışında kim suçları bağışlayabilir ki? Onlar, yaptıkları kötülüklerde bile bile ısrâr etmezler.”**⁴ âyetiyle velîlerin mahfûz olduğuna işâret edilmiştir.

Sâmî Efendiyi hâl-i sabâvette, çocukluk devresinde gördüm. Gayr-i ihtiyârî âşık oldum. Birkaç gün berâberlikten sonra ayrılığın ızdırâbıyla feryâd ve figânın hazzı hâlâ hâfızamda tatlı bir anıdır. Bütün tavır ve hareketleri umde ve kâidedir. O günlerde bilemezdim ama sonraları anladım ki, istikâmetin temsilcisi, sünnet-i seniyyenin ih-yâsına me'mur bir Kutbü'l Aktâb'dı. Velâyet ölçüsü içerisinde mükemmeldi. O Hz. Sâmî'ydi. Kendisini ehlüllâh katında isbât ettiren mümtaz bir şahsiyetti.

Risâletle rasûller, verâsetle velîler seçilmiştir. İlim lut-fetmediğine Mevlâ velâyet ihsân buyurmaz. Velîler zâhirî ve bâtinî ilme mazhardır. Şüphesiz ki âlimler nebîlerin vâ-risleridir. *“Nebîler dinar veya dirhem mîras bırakmazlar. Onlar sâdece ilmi mîras bırakırlar. Kim bu mîrâsı alırsa çokça nasip almış demektir.”*⁵ Cemil Meriç der ki: *“İrfan; kemâle açılan kapı, amelle taçlanan ilimdir.”*

İrfan incelikdir, aşktır, muhabbettir.

*“Aşk imiş her ne vâr âlemde,
İlm bir kîl u kâl imiş ancak...”*

Fuzulî

3 A'raf, 7/196.

4 Âl-i İmrân, 3/135.

5 Tirmizî, İlim, 19; Ebû Dâvûd, İlim, 1; İbn Mâce, Mukaddime, 17.

Nefsin, rûhun, sırrın hakîkatine ererek, on sekiz bin âleme tekâbü'l eden bu merteye ile insân-ı kâmil olmuşlardır. Gönüllerindeki cennetle hadîs-i kudsi'deki sırâ nâildirler: **“Yere ve göğe sığmam, fakat mü'min kulunun kalbine sığarım.”**⁶

Ârif ol âyine-i insâna bak
Anda aks-i Hz. Rahmân'a bak.

Hüdâyî

İlim, haşyete, Hakk Teâlâ'ya derin bir saygıya dönüşürse ilim ve irfân olur.

Efendimiz (sav) şöyle duâ ederdi: **“Allâh'ım! Huşû duymayan kalpten, kabûl edilmeyen duâdan, doymayan nefisten ve fayda vermeyen ilimden Sana sığınırım. Bu dört şeyden Sana sığınırım.”**⁷

“Allah'dan, kulları içinde, O'na yürekten saygı duyan âlimler korkar.”⁸

Sâmî Efendi, Emr-i İlâhî'yi takvâ esâsına göre yaşayıp yaşatmaya çalışan ender bir velîdir.

İtikâdî konularda hassastı. Tasavvufu ta'rîfinde, “tasavvuf ayn-ı Tevhîd'dir” buyurur. Tevhid'i şühûdî olarak ifâde eder. Mevcûdu bir görme, Allâhü Teâlâ'dan başka bir şey görmemek. Her şeyin “Bir”e işâret ettiğini bilmektir. Kâinâtta var olan her şeyi Allah Teâlâ'ya, O'nun isim ve sıfatlarına açılan bir pencere olarak görmektir.

6 Keşfu'l Hafâ, 2256.

7 Nesâî, İstiâze, 21.

8 Fâtır, 35/28.

ibâdette ihlâsı, ahlâkta kemâli öğütlerdi. Öğretmekle kalmaz eğitirdi. Online eğitim sistemini gönül ve kalb olarak yapardı. “Mürîd tek kanatla uçmaz, iki kanatla uçar” buyurarak, Fetih sûresinin son âyetine işâret ederdi. **“Muhammed, Allâh’ın Rasûlü”dür. O’nunla berâber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler.”**⁹

Bir zâlimin karşılanmasını duyunca, ayağa kalkarak şu âyet-i celîle’yi okur: **“Ey îmân edenler, Yahûdîleri de, Nasrânîleri de kendinize yâr (ve üstünüze hâkim) edinmeyin. Onlar (ancak) birbirinin yârânıdır; içinizden kim onları dost (ve hâkim) edinirse o da onlardandır. Şübhesiz Allah o zâlimler gürûhuna muvaffakiyet vermez.”**¹⁰

Vahdete âşık bir sultandı. En çok sorduğu soru şu iki husustu:

1. İhvânın beyinleri, araları nasıl?
2. Usûle riâyet ediliyor mu?

Usûlle kasdı, hedefe ulaşmak için tutulan düzenli yoldu. Bu vesîle ile, Behcet’üs-Seniyye, âdâb risâlesinin ve kaleme aldığı eserlerin okunmasını arzu ediyordu.

Tapduk Emre (ks) “*Usûlsüz vusûl olmaz. Yola çıkmayan varamaz. Yürümek, ayakkabımızı eskitmek değildir. Emelimiz varmaktır. Yol birdir, bir’e ‘Allâh’a (cc)’ varır.*”

Âilevî geçimsizliklere, annemize gösterdiği îtinâ ile örnek oluyordu. Vâlîde sultânın rahatsızlıklarındaki gayret ve çabası görenleri hayrette bırakır. “*Tesettüre riâyetinizle bize*

9 Fetih, 48/29.

10 Mâide, 5/51.

*Sâmî Efendi diyorlar” deyince, annemiz de şu cevâbı verir:
“Sizin Sâmî Efendi oluşunuzla, bize de vâlîde sultan diyorlar.”*

“Bitmez güzelin vasfı ağaçlar kalem olsa.”

Bir kâğıt parçasını dahi abdestsiz ele almazdı.

İhvânını hasta yatağında bile pijama ile karşılamazdı.

Son rahatsızlıkları müstesnâ, mübârek ayaklarını uzatmamıştır.

Geçirdiği ciddî rahatsızlıklarda bile şikâyette bulunmamıştır.

*“Bu gülîstan bahçesinde gerçi yüzbin gül biter
Bu gülîstandan haber vermeye bir tek gül yeter”*

Zarâfetin, numûne-i imtisâl olmanın yegâne mümes-sili Efendi Hazretleri’ni ancak Kitâb-ı Kerîm’imiz, Hadîs-i Şerif’ler ve ehl-i kemâl anlatabilir.

Tesettürde Esas

Tesettürün çeşitleri çoktur. Vücûdu sâdece bir bez parçasıyla örtmek değildir tesettür. Kumandası kalb olan tesettür, ana merkezden idâre edilir. Beyne verdiği komut ne ise, kafa o şekilde çalışır. İdâre hayırsa hayır, şerse şer hükmeder ülkesine. Ümerâsı ve ulemâsı düzgün olanlar, tebaasına salâh hâli yaşatır. Ayak, bir başkasının nâmusunu iğfâle, şahsiyetini rencide etmeye değil, iffetin benliğinin korunmasına adım atar.

Şahsın hatâ ve kusurları örtülerek, gösterilir asıl tesettür. Îsâ (as): *“Birisinin üstü açılrsa ne yaparsınız?”* der havâriyelerine. Onlar da *“örteriz”* deyince, *“hayır, siz daha da açıyorsunuz. Bir kusûru olsa kişinin, âleme yayarak perîşân ediyorsunuz”* buyurur.

Göze bile Cenâb-ı Hakk öyle bir perde lütfetmiş ki, târif edemeyiz. Bu ne esrar Yâ Rabbi! Bakılması câiz olmayan nesneyi görmemek için, göz kapağı örter kusûru. Baş, sağa sola dönmek sûretiyle utandırmaz kimseyi. Yerine göre göz kör, kulak sağır hükmünde olursa, mahcûb etmez kimseyi.

Hatem-i Esam (ks) kendisine soru sormak için gelen bir hâturnun, beşeriyet iktizâsı meydana gelen kusûrunu, sağır olduğunu hissettirerek, utandırmaz kadını.

Kendisini öldürme kastında olan kardeşlerine, Yûsuf (as)'ın söylediği söz, mânevî tesettürün en güzel misâlidir. **“Yûsuf dedi ki: “Bugün size kınama yok. Allah Teâlâ sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir.”**”¹

Bütün güzelliklerin menbaı olan Aleyhissalât ü Vesse-lâm Efendimiz, mânevî tesettüre söz ve hayatlarıyla ne güzel örnektir. Rabbimiz (cc) **“Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve kendini bilmezlere aldırma.”**² **“Şimdilik onları bağışla, kendilerine güzel davran.”**³ **“İnsanları bağışlarlar. Allah iyilik edenleri sever.”**⁴ **“Kim sabredip bağışlarsa, bu ancak büyüklerin yapabileceği değerli bir davranıştır.”**⁵

Efendimiz (sav) Uhud cenginde, dış-i saâdeti kırılıp yüzü kanlar içerisinde kaldığında, Abdullah İbni Mes'ûd (ra) hâ-diseyi şöyle naklediyor:

Resûlullah (sav)'in, peygamberlerden birinin hâlini anlatışı hâlâ gözümün önündedir. O peygamberi kavmi kanlar içinde bırakmışlardı. O bu haldeyken bile yüzündeki kanları silerken şöyle diyordu: **“Allâh'ım kavmimi bağışla! Çünkü onlar doğruyu bilmiyorlar.”**⁶ Peygamber Efendimiz, kendisine yaptıkları kötülüklerden dolayı kavmini bağış-

1 Yûsuf, 12/92.

2 A'raf, 7/199.

3 Hicr, 15/85.

4 Âl-i İmrân, 3/134.

5 Şûrâ, 42/4.

6 Buhârî, Enbiyâ 54, İstîtâbetü'l-mürteddîn 5; Müslim, Cihâd 105. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 23.

lamakla kalmadı, onları Cenâb-ı Hakk'ın da bağışlaması için duâ etti.

Yüce Dînimiz İslâm'da Tesettür

“Mü'min kadınlara söyle: Yabancı erkeklere bakmaktan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar, el, yüz gibi görünen kısmı hâriç, ziynetlerini (saç ve gerdan gibi ziynet takılan yerleri) göstermesinler, başörtülerini yakalarına kadar (saç, kulak ve boyunlarını) örtünler!”⁷

“Ey Nebî, hanımlarına, kızlarına ve mü'minlerin kadınlara dışarı çıkarken cilbablarını (dış kıyafetlerini) giymelerini söyle! Bu, onların tanınıp, ezâ görmelerine daha uygundur.”⁸

Hazret-i Esmâ, ince elbise ile gelince, Resûlullâh Efendimiz baldızına bakmadı. Mübârek yüzünü çevirip “*Yâ Esmâ, bir kız, namaz kılacak yaşa gelince, yüz ve elleri hâriç, vücûdunu erkeklere gösteremez.*”⁹ buyurdu.

Hazret-i Âişe vâlidemiz buyurdu ki: “*İlk muhacir kadınlara Allah rahmet etsin! Tesettür âyeti inince, hemen futalarını yırtıp başlarını örttüler.*”¹⁰

Tesettür Farzdır

Kadınlara Peygamber Efendimiz'e (sav) gelerek suâl sormaları, oturup dinlemeleri hicab, örtünme âyeti gelmeden önce idi. Hicab âyeti gelince, kadın erkek artık bir arada oturulmadı. Kadınlar soracaklarını, evvâc-ı tâhirattan, annelerimizden sorup öğrendiler.

7 Nûr, 24/31.

8 Ahzâb, 33/59.

9 Ebû Dâvûd, Libâs, 31.

10 Buhârî, K. Tefsir, bab: “Başörtülerini ceblerinin üzerine koysunlar” âyeti, c. 10, s. 106.

Vücut Hatları Belli Edilmez

Sâmî Efendimiz (ks) Es'ad-ı Erbilî (ks)'un zevce-i muhteremelerinin hatırını uzaktan sorar. O da, geniş bir örtünün içerisinde memnûniyetini izhâr eder.

Erkekleşen kadınlara, kadınlaşan erkeklere lânet vardır. Tesettürün yaşı yoktur. Kilotlu bir çocuğu görünce Sâmî Efendimiz bu sözü söyler. Yaşlı da olsa kadınların pantolon giymeleri câiz değildir. Abdullah ibni Abbas (r. Anhuma) şöyle dedi: *“Rasûlullâh (sav) kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lânet etti.”*

Âişe (r. anhâ)'ya:

- Bir kadın erkek ayakkabısı giyiniyor, denildi.

Bunun üzerine Âişe (r. anhâ):

- Rasûlullâh (sav) kadınlardan erkekleşenlere lânet etti! dedi.¹¹

Ebu Hureyre (ra)'den:

Rasûlullâh (sav) şöyle buyurdu: ***“Kadın giyinişiyile giyinen erkeğe ve erkek giyinişiyile giyinen kadına Allah lânet etsin.”***¹²

Dar giysiler câiz görülmemiştir dînimizde.

Erkeklerde, diz kapağı da uyluktan sayılıp avret yeri sayılır. Efendimiz (sav): ***“Erkeğin avret yeri göbeği ile diz kapağı arasındır.”***¹³

11 Ebû Dâvûd, 4099; Buhârî, Fethu'l-Bari 10/333.

12 Ebû Dâvûd, 4/355, Albânî Sahihu'l-Cami 5071.

13 Ahmed b. Hanbel, II, 187.

“Ümmetimin erkeklerine, ipek elbise ve altın haram kılındı...”¹⁴ Diğer bir hadîs-i şerîfinde de, “İpeği dünyâda giyen, âhirette giyemez”¹⁵ buyurmuşlardır.

O (sav), yeşil ve beyaz giymeyi severdi.

Üstümüzü başımızı setrettiğimiz gibi bir örtüyle, vahyin örtüsüyle de setredelim âzâlarımızı. İlâhî korku beziyle örtünen ayağımız, mü'minlerin arasını bozmak için fesâda gitmesin. İslâha irşâda, tebliğ ve cihâda koşsun. Elimiz harama uzanıp, başkasının hakkını gasp etmesin. Midemiz helâl gıdâ ile nimetlensin. Dilimiz ve nâmusumuz hatâ ve kusurdan korunarak, ateşe düşmesin. Göz ve kulak ne için yaratılmışsa, amacına uygun hareket etsin. Beyin, beyinler bir araya gelerek, ortak bir kararla Hakk'ın hâkimiyeti için çaba sarf etsin. Bilim ve teknolojiye en üstün başarıya ulaşsın. Mezheb ve ırk ayırımı sona ersin. Terör ve anarşi bitsin. Küfrün birliğine karşı, ümmetin birliği damgasını vursun çağa.

14 Tirmizî, Libâs 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Libâs 19.

15 Buhârî, Libas 25; Müslim, Libas 6, 2063; Nesai, Zinet 91, 201.

Oyunda Gâye

Dînimiz İslâm fıtratı, yaratılışı zorlamaz. Bedeni bütün tâatleri yerine getirirken insanın ihtiyâcı olan eğlenceyi ihmâl etmez. Yapılan bütün hareketleri şer'in, dînin emirleri ölçüsünde yürütür. Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz çocukların oyununa katılır, bu esnâda onlara emr-i ilâhîyi bildirirdi. Herşeyde bize örnek olan Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz Âişe annemize Habeşîlerin ok atışını, onu omuzuna alarak seyrettirirdi. O seyri tamamlayıncaya kadar bırakmazdı. Annemizle koşu müsâbakası yapardı. Rükane denen bir müşrikle güreşe tutuşmuştur. Dînin galebe çalacağını, bütün görüşlere hâkim olacağını güreşteki başarısıyla da göstermiştir.

Yüce dînimiz İslâm; ok atıcılık, binicilik ve yüzme gibi sportif faaliyetleri hoş görmüştür. Oynanan oyunun her birinde ibâdet ve tâat kastedilmiştir. Dînimizin vazgeçilmez esaslarından biri olan cihadda ok atma: *“Sizden hiçkimse oklarıyla eğlenmekten geri durmasın.”*¹ Öğrendikten sonra atı-

1 Müslim, İmaret 168.

cılığı bırakan, unutan kimse için, “bizden değildir” veya “bana isyân etmiştir, Allâh’ın bir nîmetine küfranda bulunmuştur” gibi tâbirler kullanmıştır. Cihâda o kadar önem vermiş ki Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm; **“Hiçbir silah, hayırda onu geçememiştir.”** **“Atıcılık öğrenin zîrâ iki hedef arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir.”** **“Atış eğlence değildir, atış, öğrendiğiniz şeylerin en hayırlısıdır.”** **“Melâike sizin hiçbir eğlencenizde bulunmaz, atış ve at koşusu hâriç.”** Uhud muharebesinde Hz. Sa’d’a kendi elleriyle ok vererek **“Anam babam sana fedâ olsun, at yâ Sa’d”** demiştir.

Günümüzde şifrelerle yapılan siber saldırılar, o günün okları mesâbesindedir. Kalbe işleyen güzel bir sözün de günümüz cihâdında önemi çok büyüktür.

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz at yarışlarına bizzat katılmıştır. Adba adındaki devesi yarışa girdi, her zaman kazanan deve geri kalınca **“Her ileri gidenin bir de geri kalması vardır.”** buyurdu.

“Hayırda birbirinizle müsâbakaya giriniz, olur da biriniz geri kalırsa hayırda o bayrağı onun adına diğeri taşıyın, hedefe ulaştırın. Birbirinize hayırda destekçi olun.”

Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz çocukların biniciliği öğrenmesini tavsiye etmiştir. At ve deve yarışlarını teşvîk etmiştir. Yazmaya önem verdiği gibi yüzmeye de önem vermiştir. Hz. Ömer **“Çocuklarınıza yüzmeyi, binmeyi öğretin ve hedefler arasında yalınayak yürümeyi emredin.”** buyurmuştur. **“Allah yolunda ayakları tozlananların bedeni ateşe haram kılınmıştır.”**²

2 Buhârî, Cihâd 16. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l-cihâd 7.

İrşad, ıslah, hasta ziyâreti, cenâze ve bir mü'minin ihtiyâcını giderme, helâl rızık talebi için yapılan yürüyüşler günahlarımızın affına sebeptir. Hz. Hasan'la Hz. Hüseyin güreşe tutuşmuştu. Efendimiz aleyhissalâtü vesselâm Hz. Hasan'ı tuttu. '*Neden Hz. Hasan'ın tarafını tuttunuz?*' diyenlere: "***Torunum Hüseyin'i Cebrâil tutuyordu.***" Anladığımız kadarıyla, dînimizdeki oyun ve eğlenceler dînimizin izzetini, küfrün zilletini ifâde eder.

Hayat

Kuddûsi Velî (ks) “yeyüp içüben uyumakla insan olunmaz. Bu sınıf zümre-i hayvâna münâsib” der. Tezkiretü'l Evliyâ eserini okuyup tamamlayan bir kardeşimizin sözü şu oldu: “Onlar bir ayrı hayat yaşıyor, biz ayrı bir hayat.” Dünyâ hayâtını en güzel şekilde, şer'î esaslara uygun yaşarlar. Âhiret için dünyâyı, dünyâ için de âhiret hayâtını terketmezler. Uyurken bile, ruhları secdede, kalbleri arşttadır. Yerken, nîmetin Mevlâ'dan geldiğini bilerek, ma'rifetullahdan gıdâlanırlar. Vücutları burada, ama ruhları Lâ mekân âleminde. Dilleri tayy-i lisanla, az zamanda çok kelâm ettiği gibi, bedenleri de bambaşka âlemde seyreder. Gözleri, görünmeyen âlemi kalb gözleriyle görür. Kulakları ğayb âleminin sedâsını duyar. Eller düşenleri, ayaklar ağlayanları kurtarmak için koşar. Oturdıkları mekândan yaparlar bunu izn-i ilâhî ile. Çünkü beden ruhlaşmıştır. Rûhun süratine yetişecek bir güç yoktur. Gönülleri tecellîlerle güler, gözleri dâimâ haşyetullahla ağlar. Gönülün arşullah olmasıyla, yaşlar içine akar. Görenler onları; Allah Teâlâ'yı hatırlar. Uhrevî amellere gayret ve çabaları artar.

Ruhlar âleminden ana karnına düşen insan, âzâlarını tamamlamak için dokuz ay on gün bekler. Kendisini koruyan zardan sıyrılarak dünyâyâ doğar. Hayâtı üç beş litrelik bir torbadır. Yediği içtiği kandır. Şimdi gözünün önüne getirilse ikrâh eder. Ana rahminden âzâsından biri eksik doğsa, bu dünyâda o âzâ tamamlanmaz. Çünkü âzâların teşekkül yeri ana karnı hayâtıdır. Uçsuz bucaksız gördüğü hayat da mâlûm. Unutmayalım bu dünyâ karnından da âhirete doğacağız. Burada kalacak olan cesed; rûhumuzla Rabbül âlemîn'in huzûruna varacağız. Rûhumuzun âzâlarını altı bin altı yüz altmış altı âyât-ı İlâhî ile tamamlayacağız. Yüz binleri geçen sünnet-i seniyye ile, evliyâullâhın öğüt ve tavsiyesi ile bir kalıba gireceğiz. Kâfirler inkâr, münâfıklar nifak, mü'minler îman kalıbına girer. Kur'ân-ı Kerîm'de bu ölçüler ara ara verilir. Tamâmını yaşama azminde olanların kalıbı, “Onun ahlâkı Kur'ân'dı”¹ buyurulan Resûl-i Ekrem'in (sav) edebidir.

Hayat Yolu

Deveye sormuşlar “*inişli yolu mu, yokuşlu yolu mu seversin?*” Bunu söyleyenin yüzüne bakarak, “*düz yola ne oldu?*” demiş. İvec, eğri yollara gerek yok, gazaba uğrayan yehud ve nasaranın yollarına ihtiyaç yok; yol, ehl-i sünnet ve'l-cemâat yoludur. İslâm fıkhnın temellerini oluşturan şu hadîs-i şeriftir hayat yolu: “**Herhangi bir söz Resûlüllâh'a (sav) uymazsa reddolunur.**” Kur'ân-ı Kerîm'de Âl-i İmrân sûresi 85. Âyetinde: “**Kim İslâm'dan başka bir din ararsa bilsin ki kabûl edilmeyecektir ve o âhirette hüsrâna uğrayanlardan olacaktır.**”

1 Müslim, Müsâfirîn 139. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l-leyl 2.

Hayat Bir İmtihandır

“İnsanlar, ‘inandık’ demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler?”² Her dönemdeki bütün inananları, inandım demekle yetinmeyip ferdî ve toplumsal değerlerine, hak ve özgürlüklerine, vatanlarına ve bağımsızlıklarına sâhip çıkmaya; bu uğurda özveride bulunmaya, zorluklara ve acılara katlanmaya çağırmakta; gerçekten mü’min ve Müslüman olanlarla sözde müslümanların bu şekilde ortaya çıkacağını, bunların Allah Teâlâ katındaki değerlerinin de bu imtihandaki başarı derecelerine göre belli olacağını ifâde etmektedir. **“Andolsun ki, Biz içinizden cihâd edenlerle sabredenleri ortaya çıkarıncaya ve yaptıklarınızla ilgili haberlerinizi açıklayıncaya kadar sizi deneyeceğiz.”**³ **“Ve andolsun ki sizi imtihanâ çekeceğiz. Cihad gibi bâzı meşakkatli sorumluluklarla mükellef kılacağız. Tâ ki içinizden cihâd edip uğraşanları ve sabredip dayananları bilelim. Yâni belli edip meydana çıkaralım. Ve haberlerinizi deneyelim. Yâni cihad ve sabrınıza, îman ve sadâkatinize, kahramanlıklarınıza âit haberlerinizi, uyulması gereken bir örnek olması için imtihan meydanlarından görünür âleme yayıp îlân edelim.”**⁴

Hayat ve Memâtin Özeti

Rabbimiz (cc): **“O, hanginizin daha güzel amel (ve hareket) edeceğini (hakkınızda) imtihan etmek için ölümü de, dirimi de takdîr eden ve yaratandır. O, gâlib-i mutlakdır, çok yarlıgâyıcıdır.”**⁵ Mülk sûresi 1-2. Âyet-i Celîle’siyle bil-

2 Ankebût, 29/2.

3 Muhammed, 47/31.

4 Muhammed, 47/31.

5 Mülk, 67/1-2.

diriyor. Aklını vahye müstenid, dayalı, haramdan kaçarak ve tâatlere koşarak mı geçiriyor diye Allah (cc) imtihan ediyor kulunu. Zorluklara sabır, nîmetlere şükür içerisinde mi geçiriyor diye deniyor Rabbimiz (cc). Süleyman (as) çok büyük bir saltanata erişince şöyle dedi: **“Kitaptan ilmi olan kimse ise, ‘Gözünü açıp kapamadan, ben onu sana getiririm’ dedi. (Süleyman) onu (Melike’nin tahtını) yanbaşına yerleşivermiş görünce, ‘Bu, dedi, şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak üzere Rabbimin (gösterdiği) lütfundandır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur; nankörlük edene gelince, o bilsin ki Rabbim müstağnîdir, çok kerem sâhibidir.”**⁶

İnsanın dünyâ hayâtını değerlendirmesini, Cenâb-ı Hakk: **“Çünkü onlar bu dünyâyı seviyorlar ve önlerindeki ağır bir günü arkaya atıyorlar.”**⁷ **“Hayır! Doğrusu siz, çarçabuk geçeni (dünyâ hayâtını ve nîmetlerini) seviyor, âhireti bırakıyorsunuz.”**⁸ âyetleriyle bildiriyor.

İslâm dengeyi ne güzel kurar: **“Allâh’ın (cc) sana verdiği (maldan harcayıp) âhiret yurdunu ara. Dünyâdan nasîbini de unutma. Allâh’ın (cc) sana ihsanda bulunduğu gibi sen de ihsanda bulun. Yeryüzünde fesad arama, çünkü Allah (cc) fesatçıları sevmez.”** Efendimiz (sav) **“Hayırlınız, âhireti için dünyâsını, dünyâsı için âhiretini terk etmeyip her ikisini birlikte (at başı) yürüteninizdir. Zîrâ dünyâ âhirete ulaştırıcı bir vâsitadır. Sakın insanlara yük olmayınız.”**⁹

6 Neml, 27/40.

7 İnsan, 76/27.

8 Kiyâme, 75/20-21.

9 Kenzü’l-Ummâl, III/238, 6336.

Dünyâ da âhiret de Allah Teâlâ'ya âiddir. **“Âhiret de dünyâ da Allâh'ındır.”**¹⁰ **“Gerçekten, son da ilk de (âhiret ve dünyâ) bizimdir.”**¹¹

Sofistler hayâtı yok kabûl eder. Budistler hayâtı kendilerine haram kılar. Materyalizm maddeyi putlaştırır. **“(Tûr'a giden) Mûsâ'nın arkasından kavmi, ziynet takımlarından, böğürebilen bir buzağı heykelini (tanrı) edindiler. Görmediler mi ki o, onlarla ne konuşuyor ne de onlara yol gösteriyor? Onu (tanrı olarak) benimsediler ve zâlimler oldular.”**¹²

Allah Teâlâ dünyânın içindeki varlıkları insanın emrine vermiştir. **“Göklerde ve yerdeki her şeyi sizin hizmetinize veren odur.”**¹³ Her şeyi insanın emrine veren Allah-u Teâlâ insanı başıboş bırakmamıştır. Kur'ân'da **“Dünyâ hayâtı bir oyun ve ve eğlenceden ibârettir. Eğer inanır, (günahlardan) korunursanız (Allah) size mükâfatlarını verir.”**¹⁴ **“İnsanoğlu, başıboş bırakılacağını mı sanıyor?”**¹⁵

Hayâtın iki cephesi vardır. O da dünyâ ve âhiret. Şu formül uygulandıkça sıkıntı ve dert yoktur: En âdî diye tanımlanan dünyâ geçici, âhiret ebedîdir. İnsan fânî, Allah Teâlâ bâkîdir.

Huzur İslâm'da

En çok bunalım ve intihar vakası İslâm'ın dışındaki yanlış görüşlü ülkelerdedir. Litvanya, G. Kore, Beyaz Rusya,

10 Necm, 53/25.

11 Leyl, 92/13.

12 A'raf, 7/148.

13 Câsiye, 45/13.

14 Muhammed, 47/36.

15 Kiyâme, 75/36.

Çin Halk Cumhuriyeti, Slovenya, Fransa, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, A.B.D.'dedir. Kur'ân-ı Hakîm, **“Kim de Benim zikrimden (Kur'ân'dan) yüz çevirse, (bilsin ki) ona dar bir geçim vardır ve onu kıyâmet günü kör olarak haşrederiz. O zaman Kur'ân'dan yüz çeviren kimse “Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin, oysa ben gören bir kimseydim” der. Allah: “Böyledir, sana âyetlerimiz gelmişti de onları sen unutmuştun, bugün de öylece unutulursun” der.”**¹⁶ Zikirden yüz çevirmek; evvelâ bir süre zikir yaparak hidâyete ermek, ondan sonra bırakmaktır. Kişinin göğsünden kalbine açılan nur yolu iptâl edilir. Kalbin içindeki bütün nurlar vücûdu terkeder. Kişinin Allâh'a dönük olan kalbindeki nur kapısı, tekrar şeytâna dönük hâle gelir. Göze perde, kulağa sağırlık, kalbe kilit vurulur. Bu sebeple kıyâmet günü o kişi kör olarak haşredilir.

En huzurlu hayâtı yaşayanlar, şehâdet arzusu içinde olan ve bu uğurda ölenlerdir. Allah Teâlâ yolunda canını fedâ edenlere, Ömer Halisdemir'den Âdem (as)'a kadar uzanan şühedâya tercüman, mektubunu arz edeceğim şu mübârek zâttır. Mevlânâ (ks)'un buyurduğu gibi ölümü, şehâdeti gerdek gecesi kabûl etmişlerdir. Bangladeş'te hükümet tarafından kurulan savaş suçları mahkemesinde yargılanan muhalefetteki Cemâat-i İslâmi partisinin lideri Motiur Rahman Nizami geçtiğimiz aylarda îdâm edildi.

Başbakan Şeyh Hasina tarafından 2009'da kurulan “güdümlü” mahkeme dün akşam saatlerinde bir mücâhidi daha darağacına götürdü.

16 Tâhâ, 20/124-126.

İşte Şehit Motiur Rahman Nizami'nin Son Mektubu...

BEN GİDİYORUM..

Doğduğumda nikâhlandığım ve son nefes diye zaman tâyin ettiğim buluşmaya gidiyorum.

Korkmuyorum. Ardımda pişmanlıklarım var ama üzgün değilim. Kırgınım. Sözünü unutanlara, kardeşinin elini tutmayanlara, düşeni kaldırmayanlara, Allah (cc) için gözyaşlarını sakınanlara, resimlerimizi “layk” için kullanıp gördüklerini yaşanmamış kabûl edenlere, zâlimin yanında durup mazlûma timsah gözyaşları dökenlere, kıyâma kalkmayı kolay zannedip elindekini muhafaza etmek için bahane satanlara, alanlara kırgınım. Bu kırgınlıkla kavuşacağım Rabbime. Söyleyeceğim bunları.

Vuslat bu. Nerede buluşacağı belli olmuyor insanın. Bazen 14 yaşındaki bir kızı Kudüs'te pazarda buluyor. Kafasına sıkılan bir kurşunla göçüyor. Elbisesine bulaşıyor kan. Huzûra çıkmadan önce melekler yıkıyor onu.

“Senin kardeşin benim. Bu kâtillerle niye anlaşıyor-sun?” diyemiyor.

Bâzen vuslatına yürümen gerekiyor. Seni evinde bulsun istediğin buluşma için önce evinden ayrılman gerekebiliyor. Sonu görünmeyen bir yolu merakla yürümen gerekiyor. Yol bitip de deniz başlayınca acı acı yutkunmak serbest suya atlamadan önce. Bir kıyıya varıyor elbet denizin sonu. Kıyıya ya canlı varıyorsun ya da cansız vuruyorsun.

“Benim evim sizin hesaplarınızdan daha anlamlıydı. Hırsınızdan büyüktü odalarımız. Niye yaktınız çocuklarımızın gözlerimizin önünde büyüyecekleri resimleri? Mutlu musunuz şimdi?” diyemiyorsun...

Bâzen evinde de buluyor seni. Dumanlar yükselmeye başlıyor birden. Zâten taş binâda oturmasına izin verilmeyenlerin çabuk tutuşan evlerine ateş sıçırıyor. Bütün seslerin gökyüzünde toplandığını düşünürseniz günün her saati bir “âh” asılır Arakan’dan o gökyüzüne. Çocuklar ölür. Çıplak ayakları ve toza bulanmış yüzlerine bakmayın. Tertemiz gider onlar. Kadınlar ölür. Adamlar ölür. Yanarak ölür, kahırla ölürler. Cennet meyvesi pahalıdır. Kalb, asıl sâhibine dönene kadar acır insan. Sonrası umman, kevser, Peygamber (sav)!

“Müslümanlar etle tırnak gibi midir gerçekten? Sökülüyor tırnaklarımız. Etiniz acımıyor mu?” diyemezler...

Ahزاب sûresinde övülen adam ve kadınlardan çok anlatabilirim size. Sizin üzüldükleriniz için son diye yazılan haberlerin “son” olduğunu mu zannediyorsunuz? Acıyı onlar çekiyor da size pay düşmeyecek mi zannediyorsunuz? Daha ilkokulda öğretmene şikâyet edilmekten korkanlar! Sizi Allâh’a şikâyet etmeye gidiyoruz. Her yaptığınızı, her yapmadığınızı, her söylediğinizi, her sustuğunuzu, her gördüğünüzü, her gözünüzü kapadığınızı, her oturuşunuzu, her kalkmayışınızı bir bir not aldım. Her şeyi anlatacağım.

Ben gidiyorum...

Ardımda bir fikir kalsın istiyorum. Zorla karşılaşınca ölüm korkusundan istikametini şaşırırlarla biz ölümden

aynı şeyi anlamıyoruz. Bu bir imtihandı. Kolay olacağını söylemedi kimse. Sancısız olacağını, bedelsiz olacağını. Bu yola baş koymak, sonunda gerekirse bu uğurda o baştan vazgeçmek demektir. Bizim için karar aldıklarını zanneden ahmaklar var. Bu karar ancak göklerde alınmış olabilir. Siz kimsiniz ki..!

Kulunu râzı etmek için Yaratıcı'yı üzecek değiliz!

Ben gidiyorum...

Benden önce giden arkadaşlarımın yanına, Rasûlul-lâh'ın (sav) yanına. Siz kalacaksınız. Kimin doğru olduğu benim gittiğim yerde çıkacak ortaya...

Ben gidiyorum...

Çeki-düzen verin kendinize. Sıranın size de geleceğini unutmayın. Şehâdetin şehîd gibi yaşayanlara nasîb olacağını, Allah'tan başkasına kul olunmayacağını hatırlayın her dâim.

Ben gidiyorum...

İbret alın bu yolculuktan. Bir araya geldiklerinde sâ-dece aynı anda ayaklarını yere vursalar dünyâyı sallayacak kalabalıktaki sizler, kardeşlerim. Sizin gözünüzün önünde yürüyeceğim ipe. Korku görmeyeceksiniz. Endişe sezmeyeceksiniz. Öfkemi de berâberimde götüreceğim.

Ben gidiyorum...

Dilerim bu gidiş size kim olduğunuzu hatırlatsın. Mazlumlar için ayağa kalkmanın bir yolunu bulmanızı sağlasın. İpler adedince baş istense, ama deseler ki bu bedel kıyâm içindir, az kalır giden başlar! Boşuna terk

etmez canımız bedenimizi. Mükâfâtını O'ndan (cc) biliriz. Kalanlara ibret olmadığı üzer bizi...

Size son sözlerim şudur:

“Her zaman bâtılın, zulmün ve haksızlığın karşısında ilmî mücâdeleye devâm edeceksiniz. Bir mü’min aslâ Allah’tan ümîdini kesmez. Hayâtınızın sonuna kadar Allah (cc) yolunda bir gâye ile görevinizi sürdüreceksiniz. Bâtılın tüm tuzaklarına ilim yoluyla cevap vereceksiniz. Kadınlarımızın yetiştirilmesine ve ahlâk yoluna önem vereceksiniz. Cemâat-i İslâmî’de aslâ bir lider problemi yaşanmayacaktır. Durum ne kadar kötü olursa o kadar iyi ve kaliteli liderler yetişecektir. Ben yaşlandım. Rabbim her an canımı alabilir. Ben şehit olarak Allâh’ın huzûruna gitmek istiyorum. Benim şehâdetim ile berâber değişim başlayacaktır. Halkım ve dünyâ Müslümanlarından duâ istiyorum. Eğer dünyâda bir daha görüşemezsek, cennette görüşeceğimizi ümîd ediyorum inşâallah.”

Motiur Rahman Nizami

Ticâret

Sağlıklı Ticâret: Ticâret için, gönlün sağlıklı olması îcâb eder. Şer güçlere değil İlâhî güçlere teslim olmak gerekir. Çünkü bize müşteri olan Rabbimizdir (cc). **“Allah Teâlâ mü’minlerden mallarını ve canlarını, kendilerine verilecek cennet karşılığında satın almıştır.”**¹

Ticârette Amaç Kârdır: “Ne zarar vermek, ne de zarara girmek yoktur” dînimizde. Cafer-i Sadık (ks) “*Kendinizi cennet karşılığında değil Cemâlüllâh karşılığında satın*” der. Hz. Ebubekir’in (ra) “*Yâ Suheyb, alış-verişin kârlı olsun*” dediği ticârete tâlib olur kazancını bilenler. **“İnsanlardan öyleleri de var ki, Allah Teâlâ’nın rızasına ermek için kendini ve malını fedâ eder.”**²

Gözü Açık Tâcir: “Onlar, ne ticâret ne de alış-verişin kendilerini Allah Teâlâ’yı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekât vermekten alıkoyamadığı insanlardır.” Saff Sûresi’nin on ilâ on birinci âyetlerinde, azabtan kurtara-

1 Tevbe, 9/111.

2 Bakara, 2/207.

cak hayırlı ticâretin yolu gösterilir. O da, kâmil bir îmanla, malı ve canı sâhibine teslîm etmektir fî sebîlillâh. Müşteri Allah Teâlâ, satıcı mü'minler, pazarlanan can ve mal, kâr cennet ve Cemâl-i îlâhî'dir.

Kârda Had: Aşırı kâr da makbûl değildir. Hem maddî hem de mânevî ticârette emeğin karşılığı vardır. **“Onlara: İşte size cennet; yapmış olduğunuz iyi amellere karşılık ona vâris kıldınız.”**³

İflâsa Gitmeyenler: Fâtır Sûresi'nin 29-30. âyetlerinde; Kitâb-ı Kerîm'i okuyanlar, namaz kılıp, yolunda Rabbimizin gizli ve açık sarfedenlerdir. Şükürlerinin netîcesi bağış ve mükâfâta erenlerdir.

Zarara Girenler: Ticâretin kâide ve esâsını bilmeyenler tâcîr olamazlar. Bakara Sûresi'nin 16. âyetinde, **‘hidâyete karşılık sapkınlığı satın alanlar ziyandadır’** buyrulur. İmâna küfrü, İslâm'a bâtıl ideolojiyi, itâate mâsiyeti, güzel ahlâka fenâ huyu tercih edenler zarardadır. Haksız kazanç yollarına düşenler ziyandadır. Efendimiz (sav) **“Fâiz yiyenlerle zekât vermeyenleri cehennem ateşiyle müjdele.”**⁴ buyurur.

Batağa giren müessese, Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz'in tavsiyeleriyle kurtulur. Pazarı teftiş buyuran Efendimiz (sav) mübârek ellerini daldırdığı buğday çuvalındaki ıslaklığı görünce **“Bizi aldatan bizden değildir.”**⁵ buyurdu. İmâm-ı Âzam (rha) ortağına, kumaşın hatâsını belirleyerek fiyatın düşüklüğünü söylemediği için, elde edilen

3 A'raf, 7/43.

4 Deylemi, Müsned, 2171.

5 Müslim, İmân, 164.

kârı muhtâcına infâk eder. Efendimiz (sav) **“Doğru olan tâcir kıyâmet gününde Allah Teâlâ’nın Arş’ının gölgesinde sıcaktan korunur.”** buyurur.

Ticârette alan ve veren, mal ve bey’, satış sözcüğü vardır. O da aldım verdim ifâdesidir. Mal kusursuz, istifâde edilen; kendisinin veya izinle satılan mal olmalıdır. Malın vasıf ve miktârı bilinmelidir. Tama’, aşırı hırstan kaçınmalıdır. Az kârı küçük gören, kazançtan mahrûm olur.

Hakk dostları, helâl malın teminindeki sebepleri bile araştırmışlardır. Zâlimlerin kazdığı su kanallarında bile hassas davranmışlardır. İşte bunlar siddîklardır. Bir başkasına âid su ile sulanan bahçenin salatalığını yememiştir Ebü’l Hasen-i Harakânî (ks). Vârislerin hakkıdır diye, yanan kandili, ölümünden sonra kişinin, söndürenler de müttakîlerdir. Cenâze götürülürken, arkadan bir ambulans gelir düşüncesiyle yolu tıkamayanlar da ebrar sınıfındandır. Kendisine hediye edilen zezemin bidonunu, son nefesine kadar helâlleşmiştir Üstâzımız. Sigara satılan yerden alış-veriş de yaptırmamıştır Sâmi Ramazanoğlu (ks). Ne kadar müftiler fetvâ da verseler, mutmain, huzurlu gönüllerine mürâcaat eden kimseler de sâlihlerdir. Her mesleğin bir ilmi vardır. Alış-veriş bilgilerini öğrenmek farzdır.

Evlilik

Sâmî Efendi Hazretleri (ks) evlenecek çiftlere üç tavsiyede bulunur:

1. Soyunda kıtal, haksız yere adam öldürme olmasın.
2. Geçmişinde zinâ şenâsı, kötü fiili de olmasın.
3. Âdetleri birbirine uygun düşsün.

Üstâzımız da, mütâlaası netîcesi şu öğütleri verirlerdi:

1. Mal cihetiyle, kocasına karşı övünmemek için alt seviyede olsun.

2. Haseb-neseb yönünden kocasından üstün olmasın. Belki hamiyet damarı kabarabilir.

3. Boy bakımından da kocasından yüksek olmasın.

4. Yaş îtibâriyle de, kocasından küçük olsun. Ama uçurum olmasın.

Peygamberimiz (sav): **“Bir kadın, şu dört şey için nikâhlanır; ya malı için, ya soyluluğu için veya güzelliği için**

yâhud da dindarlığı için alınır. Siz dindar olanını alın, eliniz dert görmez.”¹

Karşılıklı sevgi ve saygı esaslarına dayalı bir evlilik saygıdeğerdir, ciddî ve samîmîdir.

Vâlîde sultan, Rabia anamız der: İki iyi bozuşmaz. Biri iyi biri kötü olsa yine bozuşmaz. Çünkü iyi olan akleder fehmeder geçim yoluna bakar. İkisi de kötü olursa araba şarampole yuvarlanır. Vaktinde, iffeti ve nesli korumak için evlilik nebevî bir sünnettir. Evlenilmez bekârlık tercih edilirse yeryüzünde fesad çoğalır. Evlilik Hakk'ın hâkimiyeti için gereklidir asıl. Hz. Mûsâ (as), çileli bir yolculuktan sonra Medyen ülkesine hicret etmiş, çilesini burada doldurduktan sonra îlâhî dâvete başlamış, Firavun'a karşı cihâd etmiştir. Toplum iki temel kaynağa dayanır. Kur'ân ve sünnet eğitiminden geçerse, sağlam temeller üzerine kurulmuş olur âile.

“Ey insanlar! Biz, sizleri bir erkekle bir kadından yarattık. Tanışmanız için sizleri oymaklara ve (daha büyük) kabîlelere ayırdık. Allah katında ise sizin en değerliniz en takvâlî olanınızdır. Allah, yaptıklarınızı bilir ve her şeyden haberdardır.”² Evliliğin gerçekleşmesinde her iki cins işâret etmektedir âyet.

İlk âilenin temeli cennette atılmıştır: **“Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin...”³** Cennette nasıl huzur hâkim ise, dünyâda da bu huzûru temin etmelidir. Bunun şartı nikâhtır. Hz. Âişe (r.anhâ) anlatıyor: Resûlullah (as) bu-

1 Müslim, Nikah, 53.

2 Hucurât, 49/13.

3 Bakara, 2/35.

yurdular ki: “Nikâh benim sünnetimdir. Kim benim sünnetimle amel etmezse benden değildir. Evleniniz! Zîrâ ben, diğer ümmetlere karşı siz(in çokluğunuz) ile iftihâr edeceğim. Kimin maddî imkânı varsa hemen evlensin. Kim maddî imkân bulamazsa (nâfile) oruç tutsun. Çünkü oruç, onun için şehveti kırıcıdır.”⁴

Evliliğe teşvîk eder Rabbimiz Teâlâ: “(Ey İslam toplumunun yöneticileri, âile reisleri, mahalle büyükleri) içinizden evli olmayan (evlilik çağında dul veya bekâr bütün Müslüman)ları ve (evlilik hayâtının sorumluluklarını yerine getirebilecek fikrî ve ahlâkî) olgunluğa ulaşmış köle ve câriyelerinizi evlendirin. Eğer onlar fakir (oldukları gerekçesiyle yuva kurmaktan çekiniyor) iseler (korkmasınlar. Çünkü) Allah lütuf ve bereketi sâyesinde, onları hiç kimseye muhtaç etmeyecektir. (Unutmayın ki) Allah, (kudret ve merhametiyle) sınırsızdır. Her şeyi bilmektedir.”⁵

Resûlullah (sav): “Evlenmeye gücü yettiği halde evlenmeyen biz(im ümmetimiz)den değildir.” “Cinselliğinizi haramdan koruyunuz.”

“Hayırlı eş, huzûrun başlangıcıdır.” Hz. Ali (ra)

Bir gün; Mevlânâ (ks) eve girer ve hanımını ona sorar: “Bu kadar âşıksın Mevlâ’ya, şükürler olsun bu aşkı yaşıyıp... yaşatana... Peki bana ne kadar âşıksın?” der. Mevlânâ hanımına şöyle der:

4 İbn Mâce, Nikâh, 1. Bknz. Tirmîzî, Nikah.

5 Nûr, 24/32.

“Sen benim; Yaradan’dan ötürü yaradılanı sevişim,
Bir adım gelene on adım gidişimsin.
Ve herkesi olduğu gibi kabûl edişimsin
Sen benim; yalandan ve sahteden kaçışım,
Riyâdan bıkişim, gerçeği arayışımsın
Ve nihâyet doğrunun tadına varışımsın
Sen benim; haksızlığa ve zulme başkaldırışım,
Mazlûma kucak açışım, zâlime düşmanca bakışımsın
Ve mağdurdan yana tavır alışımsın
Sen benim; bugünüme şükür ve yarınımaya duâ edişim,
Azla yetinişim, çoğa göz dikmeyişimsin
Ve kapanmayan avuç içimsin.”

“İyi bir evlilik iki şeye bağlıdır: Birincisi, doğru insanı bulmaya; ikincisi, doğru insan olmaya.”

“Eşlerin birbirine benzemesi lâzım. Ayakkabı ve mestin çiftlerine bir bak. Bir teki ayağa biraz dar gelse ikisi de bir işe yaramaz.”

*“Yalnızlık Allâh’a mahsus, her canlı bir eş arar,
Taşın kalbi yok ama onu bile yosun sarar.”*

Hz. Mevlânâ (ks)

İletişim

Vedâ haccında yüz yirmi dört bin sahabe-i kirâma hitâb eden Resûlullah (sav) İslâm'ın yayılmasını haber veriyordu. Kutlu mesajında, **“bu vasiyetimi burada bulunanlar bulunmayanlara ulaştırın. Olabilir ki burada bulunan kimse, bunları daha iyi anlayan birisine ulaştırmış olur.”** ilâhî dâvetler zamânın iletişim vâsıtalarıyla duyuruluyordu insanlığa. Efendimiz (sav) elçilerle krallara mektup yolluyordu. Habeşistan kralı Necâşi'ye, Bizans hükümdârı Heraklius'a, Kısra'ya, Kıptilerin kralı Mukavkıs'a vs. Dîn-i Mübîn-i İslâm'ın güç bulması için ülke ve etraf kabîlelere dâvetçiler gönderiyordu Nebiyy-i Ekrem (sav) Efendimiz. Muaz b. Cebel'i Yemen'e, Mus'ab b. Umeyr'i Medîne-i Münevvere'ye göndermiştir. Hz. Ömer (ra), Şam vâlisinden gelen talep üzerine Muaz bin Cebel, Ubâde bin Sâmit ve Ebü'd-Derdâ'yı Kur'ân-ı Kerîm'i ve dînin ahkâmını öğretmek üzere göndermiştir.

Gün geldi ağaçlara vurarak, dumanla, güvercinle, telgrafla, telefonla, daktiloyla, telefon, fonograf, radyo, fax, bilgisayar ve internetle haberleşti insanlar birbiriyle. Bu teknoloji ellerinde olsaydı Kur'ân âşıklarının, neler yap-

mazlardı. Atla, merkeple, trenle, sigara dumanıyla tebliğ koşanlar, her yerde dillendirirdi İslâm'ın güzelliğini. O günkü imkânlarla gidilen Komor adalarında okunan ezan sesleri onların eseridir. İslâm'ın âşıklarının Çin, Malezya, Endonezya, Maldiv Adaları ve Komor adalarına, Güney Asya ülkelerine, Hindistan, Batı Pakistan, Bengal, Himalayalar'a İslâm'ın yayılmasında rolleri büyüktür.

Haberleşmeyi zorluklar içerisinde yapanların güç ve kuvveti, inandıkları ulvî dâvâdan geliyordu. Zekeriyâ (as)'ın “nidâen hafiyya” niyâzından tecellî ediyordu. **“O, Rabbine gizlice içinden yalvarmıştı.”**¹ A'raf Sûresi'nin 205. âyetindeki yalvarış ve yakarıştan zuhûr ediyordu. **“Sabah akşam demeden, kendi içinden, korkarak ve yalvararak, alçak sesle Rabbini an ve gâfillerden olma.”**² Neml sûresinde Sebe kraliçesini İslâm'a dâvet, iletişimin çağrısındaki önemini ifâde eder. Hüdhüd kuşuyla Süleyman (as) mektup gönderdi. Sebe kraliçesi Belkis dedi ki: **“Ey ileri gelenler! Bana çok önemli bir mektup atıldı.”**³ (Sonra Süleyman müşâvirlerine) dedi ki: **“Ey ulular! Onlar teslîmiyet gösterip bana gelmeden önce, hanginiz o Melike'nin tahtını bana getirebilir?”** “Cinlerden bir ifrit, “Sen makâmından kalkmadan ben onu sana getiririm. Gerçekten bu işe gücüm ve güvenim var.” dedi. Kitaptan ilmi olan kimse ise, “Gözünü açıp kapamadan, ben onu sana getiririm” dedi. (Süleyman) onu (Melike'nin tahtını) yanı başına yerleşivermiş görünce, “bu, dedi, şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni sınamak üzere Rabbimin (gösterdiği) lütfundandır. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur;

1 Meryem, 19/3.

2 Secde, 32/16.

3 Neml, 27/29.

nankörlük edene gelince, o bilsin ki Rabbim müstağnîdir, çok kerem sâhibidir.”⁴ Netîcede Belkis îmân etti. Melike dedi ki: “Rabbim! Ben gerçekten kendime yazık etmiştim. Süleyman’ın maiyyetinde, âlemlerin Rabbi olan Allâh’a teslîm oldum.”⁵

Hûd sûresinde, Lût kavminin helâki için gelen elçiler de bir tür haberleşmedir. Cenâb-ı Hakk’ın Cebrâil (as) vâsıtasıyla Peygamberlere gelen vahyi bunun örneğidir. Ehlüllâhın gönlüne düşen ilhamlar, vahiyden sonra bir iletişimdir. Kur’ân ve Sünnet’e dayanmak sûretiyle kalblerin bilgisi Rabbimiz’dendir. **“Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvâsını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilhâm edene and olsun ki, nefsinin arındırma kurtuluşa ermiştir.”**⁶

Alıcı ve vericilerle sağlanan iletişim, rûhî melekelerle temin edilir asıl. İmam Şârânî (ks) “*elimi Resûlullâh’ın (sav) kabrine kor konuşurum*” buyurur. Konunun başına konacak âyetin ne olması gerektiği sorulunca üstâzımıza, gözlerini bir müddet kapadıktan sonra açıp şöyle dedi: “Aleyhissalât ü Vesselâm Efendimizle görüştüm, Rum Sûresi 41. âyeti buyuruyor: **“İnsanların kendi işledikleri (kötülükler) sebebiyle karada ve denizde bozulma ortaya çıkmıştır. Dönmeleri için Allah, yaptıklarının bâzı (kötü) sonuçlarını (dünyâda) onlara tattıracaktır.”**

Abdulkâdir Geylânî (ks) “*ne kadar alıcıysanız o kadar vericiyiz*” buyurur. Bir gün üstâzımız, bir hocayla yaptığı telefon görüşmesinde, “*kalbimden iki tel verdim*” demişti. Rûhundan

4 Neml, 27/38-40.

5 Neml, 27/44.

6 Şems, 91/7-9.

ruh üfleyen Rabbimiz (cc) Kendisiyle alâka kuracak noktalar da tesbit buyurmuştur. En önemli olanı kalbdır. Hadîs-i Kudsi'de: **“Yere ve göğe sığmam, fakat mü'min kululum kalbine sığarım.”**

Alıcı îmanda tahkîka ererse, Zât'ına mahsus konuşur: **“Bir kulum bana yaklaşırsa (sevgime ve rızâma kavuşursa), ona sesleri duyurur ve saklı şeyleri gösteririm.”** **“Ey kulum! Seni kendim için yarattım. Başka şeylerle oyalanma! Rızkına kefilim, kendini üzme.”** **“Ey dünyâ! Bana hizmet edene hizmetçi ol! Sana hizmet edene güçlüğ göster.”** **“Beni zikreden (hatırlayan) kulumla birlikteyim.”** **“Ey Âdemoğlu! Her işini benim emirlerime uygun olarak yap, ben de, senin kalbine muhabbetimi doldururum.”**

Rabbimizle olan irtibat, sütün içindeki yağ gibi. Ne muttasıl ne de munfasıl. Ayrı da değil, bir de. Yaşandığı zaman bilinen bir haldir. Kulun gayretine göre ikram var. Kul bir tâat yaparsa, karşılığı en az on, yedi yüz, kat be kat ve sonsuzdur. Rahmetinin bereketi hadîs-i kudsi'de şu şekilde haber verilir: **“Kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir zira' yaklaşırım, o bana bir zira' yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak giderim.”**⁷

İdâreciler telefonunu yirmi dört saat açık tutar. Şarjını da ona göre ayarlar. Râbitayla mürşid-i kâmil vâsıtasıyla, murâkabeyle de bizzat vâsıtasız Rabb-i Zü'l-Celâl'den dolar derviş. Hablül verîd damarıyla kurar alâka. **“Andolsun, insanı biz yaratdık. Nefsinin ona ne vesveseler vermekte**

7 Buhârî, Tevhid 50; Müslim, Zikr 2, 2675.

olduğunu da biliriz. (Çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız.”⁸

İnternet ortamında hristiyanlara âit birçok web sitesi bulunmaktadır. Müslümanlar tarafından faydalı ve zararlı web siteleri tesbât edilmelidir. Sağlıklı web sitelerine girilmeli. Yayınlarda ve her türlü haberleşme araçlarında hassas davranmalıdır. Gizli mekânlarda değil, çocuklar umûmun göreceği salonlarda meşgûl olmalı internetle. Cep telefonları sanki bir kütüphâne, dünyâyı içine alan bir haberleşme aracı. Bıçağın ekmeği de adamı da kestiği gibi, bu âletleri müsbet yerlerde kullanılmalıdır. Attığımız her adım, aldığımız her nefeste niyetimiz İslâm olmalı. **“(Yeryüzünde) bir fitne kalmayncaya ve dîn tamâmıyle Allâh’ın oluncaya kadar onlarla muharebe edin.”**⁹ Öğrencinin, mürîdin, her meslek grubunun alacağı ders, ehlinden olmalı. **“Allah Teâlâ size, emânetleri mutlakâ ehline vermenizi emreder.”**¹⁰ Verici konumunda olan muallim, öğretici; alıcısına, öğrencisine, kalbindeki nurla vermeli dersi.

8 Kâf, 50/16.

9 Enfâl, 8/39.

10 Nisâ, 4/58.

İletişim Dili

İlk insan, ilk peygamber Âdem (as)'dan Efendimiz'e (sav) kadar Rabbimizle iletişim vahy-i ilâhî'dir. Altı bin altı yüz altmış altı âyât-ı ilâhî bu vesîle ile inmiştir. **“Sana vahyolunana uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.”**¹

Efendimiz (sav) Mi'râc hâdisesinde direkt Rabbimizle mükâleme nîmetine mazhar olmuştur. Kimseye nasîb olmayan ruh maal-cesed buluşmuştur. Süleyman Çelebi:

*“Ermedi ewel gelen bu devlete
Kimse lâıyk olmadı bu rif'ate”*

der.

Vâris-i Enbiyâ'ya ilhâm olarak gelmiştir haber Rabbimizden. **“Sonra da ona hem kötülüğü, hem (ondan) sakınmayı ilhâm edene ki,”**²

İletişim dili Peygamberlerde aleyhimüsselâm vahiy, evliyâullahda ilhamdır. Bugünkü teknolojide de aynıdır. Söz

1 Yûnus, 10/109.

2 Şems, 91/8.

ve fiil ilâhî ölçüye, sünnet-i seniyye ve gerçek ulemâyâ, ilimde rüsh sâhibi ehlüllâha uydukça makbûldür. “Mü’minin kalbi Allâh’ın (kudret) parmaklarından iki parmak arasındadır”³ buyrulur.

Vedâ hutbesindeki **“burada bulunanlar bulunmayanlara sözlerimi duyursunlar”** ifâdesi, iletişime en güzel misâldir. İletişimin nicelik ve niteliğini Rabbimiz (cc):

“Doğrusu ben, kendini Allâh’a verenlerdenim” diyen, yararlı iş işleyen ve Allâh’a çağırان kimseden daha güzel sözlü kim vardır?⁴

“Sen af yolunu tut, bağışla, uygun olanı emret, bilgisizlere aldırış etme.”⁵

“Ona yumuşak söz söyleyin, belki öğüt dinler veya korkar.”⁶

Kulak ve gönül tellerine de dokunulur.

*“Gönül kulağıma gelse bir sadâ
Ey kulum gel eyle haccını edâ
Etsem malı-mülkü, cânânı fedâ
Diyerek Lebbeyk, Allâhümme Lebbeyk;
Lebbeype lâ şerîke leke Lebbeyk.”*

Ramazân-ı Şerîf’in ikinci günü, iftar sofrasında “Yahyalı nere Medîne-i Münevvere nere, oradan buraya hayırlı haberler geliyor, buradan da oraya hayırlı haberler gidiyor” diyen Mahmûd Sâmî Ramazanoğlu (ks) başını secdeden gözyaşlarıyla kaldırıırken, “yerin ve semânın seslerini du-

3 Tirmîzî, Kader 7, 2141.

4 Fussilet, 41/33.

5 A’raf, 7/194.

6 Tâ-Hâ, 20/44.

yuyordum. Semâ bu âsîleri gölgeleyemem, arz da ben taşıyamam diyordu” derken acaba hangi dili kullanıyor, hangi vâsıtayla alâka kuruyordu? Hz. Ömer (ra) minberden ordu komutanı Sariye’yi (ra) iki aylık mesâfeden sevk ve idâre ederken hangi iletişim ağını devreye sokuyordu?

El ve ayağın şehâdeti: **“O gün biz onların ağızlarını mühürleriz. Elleri bize konuşur, ayakları da kazandıklarına şahitlik eder.”**⁷

Rabbine içinden yalvaran Zekeriyâ (as): **“Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd. Bu, Rabbinin, Zekeriyâ kuluna olan merhametinin anılmasıdır. Hani o, Rabbine gizli bir sesle yalvarmıştı. O, şöyle demişti: “Rabbim! Şüphesiz kemiklerim gevşedi. Saçım sakalım ağardı. Sana yaptığım duâlarda (cevapsız bırakılarak) hiç mahrûm olmadım.”**⁸

Nâz u niyazla da istirahatda bulunulur. Ümmî Sinan bunlardan biridir:

*Evliyâlar hürmetine enbiyâlar ‘izzetine
Mukarrebler kurbetine al gönlümü Senden yana*

*‘Aşkuna yoldaş almağa derdüne dildaş olmağa
Sırrıma hâldaş almağa al gönlümü Senden yana*

*Ey keremler kânı hâce sensin yücelerden yüce
Ayrılmasun bir zerrece al gönlümü Senden yana*

*Ümmî Sinân dir yaradan götür perdeyi aradan
Kurtar beni bu yaradan al gönlümü Senden yana*

Hayvânâtla dilleşir Süleymân (as). **“Süleyman Dâvûd’un yerine geçti. Dedi ki: “Ey insanlar! Bize kuş dili öğretildi ve**

7 Yâsîn, 36/65.

8 Meryem, 19/1-4.

bize her şeyden gerektiği kadar verildi. Doğrusu bu apaçık bir lütuftur.”⁹ Hayvânât da kâl ve hâl diliyle konuşur: “Sonunda, karıncaların bulunduğu vâdiye geldiklerinde bir dişi (kraliçe) karınca: **“Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin, Süleymân’ın ordusu farkına varmadan sizi ezmesin”** dedi.”¹⁰

Ötelerin ötesinden haberi de Necib Fazıl şiirinde açıklar:

*“Aç kapıyı, haber var
Ötenin ötesinden!
Dudaklarda şarkılar,
Kurtuluş bestesinden.*

*Biz geldik, bilen bilsin!
Gönül gönül girilsin,
İnsanlar devşirilsin,
Sonsuzluk destesinden”*

Sessiz çığlıklar, gönülden konuşanlar da vardır. Hablül-Verîd damarını, Cenâb-ı Hakk’la alâka kuran santral ağını ancak ehli bilir.

“Andolsun, insanı Biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de Biz biliriz. Çünkü Biz, ona şah damarından daha yakınız. Üstelik, biri insanın sağ tarafında, biri sol tarafında oturmuş iki alıcı melek de (onun yaptıklarını) alıp kaydetmektedir. İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın.”¹¹

On sekiz bin âlemin Mustafası (sav) ve O’nun vârisleri anlar hakikat dilinden.

9 Neml, 27/16.

10 Neml, 27/18.

11 Kaf, 16-18.

Nezâket Zarâfet

Dünyâ hayâtında berâber olmanın bizde etkileri pek çoktur üstadlarımızın. Kullanıma hazır hâcetler bulunur çantada. Yeri geldikçe istimâl olunur. Yaşayamasak bile gördüğümüz güzellikler yol gösterir bizlere. Gönül ve beyinlerimize nakşolan davranış biçimleri hîn-i hâcette ıfık tutar yaşantımıza. Uygulamalarına Kur'ân ve sünnetin mührünü vurduğu şahsiyetler *muktedâ bih*, kendisine uyulan önderlerdir. “**Nîmet verdiğin kimselerin yoluna kılavuzla bizi Yâ Rab**”¹ derken nebîler, sıddîklar, şehîdler ve sâlihler kastedilir. İsmet sıfatıyla nezâketin, letâfetin, zarâfet ve edeb-i ilâhî ile ahlâkî kuralların hepsinde eşsiz ve mükemmeldirler. Hz. Yûsuf Zeleyha'da, Mûsâ (as) Hz. Şuayb'in kızlarında son derece nâmus ve iffetlerini korumada örnektirler.

İbrâhîm (as) ile İsâ (as) insanlara muâmelede emsâl-siz ahlâk ve zarâfettendirler. Kur'ân-ı Kerîm'in diliyle: “**Eğer kendilerine azâb edersen şüphesiz onlar Sen'in kullarıdır (dilediğini yaparsın). Eğer onları bağışlarsan şüphesiz Sen izzet ve hikmet sâhibisin**” dedi.”²

1 Fatîha, 1/7.

2 Maide, 5/118.

Zarâfetin kaynağı olan Sevgili Peygamberimiz Uhud ve Taif'te uğradığı saldırılarda lânet etmemiştir. O Peygamber-i Zîşân'ı (sav) yaralıyorlar. O ise bir yandan yüzünden akan kanları siliyor, bir yandan duâ ediyor: **“Allâh'ım, Sen kav-mimi başışla! Çünkü onlar bilmiyorlar.”**³

Bir yolculuk sırasında Enceşe isimli biri, develerinin hızlı yürümleri için şarkı söylerken develerin sürati de artar. Develerin üzerinde bulunan hanımlar için endîşeye kapılan Efendimiz (sav) Enceşe'ye seslenir: **“Enceşe dikkat et! Billurlar kırılmasın!”**

“Ganîmet mallarından adâletle dağıt” diye yakasına sarılan bedevîye kızıp darılmadan: **“Allah ve Resûlü de adâlet etmezse, hiç kimse adâlet etmez. Allah, Mûsâ'ya rahmet etsin. O bundan daha ağır bir ithâma mâruz kalmıştı da sabretmişti.”**⁴ buyurdu. Safların gerisinde ağlayan çocuğa acıyıp namazı kısa kesmiş olmaları da O'nun (sav) başka bir zarafet örneğidir.

Allah Teâlâ'ya tâzimde Ebû Ali ed-Dekkak (ks): *“İbâdetler cennete, ibâdetde edeb Cemâlüllâh'a iletir.”* derken dînî emirlerde hassâsiyetle zarâfete işâret eder. *“Din Allah Teâlâ'ya tâzim, mahlûkâta şefkat”*, muâmelatta hassâsiyete vurgu yapılır. Âileye geçmişlerimizin kullandığı tâbir, esâsı Kur'ân'dan kaynaklanan ifâdelerdir. “Nur-u aynım” iki gözüm, “Sa'âdetlü Sultânım”, “Ömrüm, azîzim, sultânım”, “mâh-ı tâbânım”, “Devlet Hâtun”, “Sultan Hâtun” gibi terimler kullanılmaktadır. Kız çocuklarına “Hanım Sultan”, oğullarına “Bey”, şehzâdelerin kızlarına da “Hanım Sultan” denirdi. Kadına ihânet değil, iltifat gerekir.

3 Buhârî, Enbiya 54; Müslim, Cihad 104.

4 Buhârî, Edeb 53; Müslim, Zekât 145.

Sevgili Peygamberimiz'e (sav) hitâb ederken kullanılan tâbirler çok mühimdir:

Sâhibu'r Rütbeti'l Âliyye (Yüce rütbelerin sâhibi)

Fahr-u Kevneyn (dünyâ ve âhiret iftihar kaynağı)

Mehbit-i Esrârî'r Rahmâniyye (Rahmânî sırların indiği mekân)

İmâmu'l Müttakîn (Allah Teâlâ'dan hakkıyla korkanların imâmı)

“Sırr-ı Furkân” “Şâh-ı Cân” “Şâh-ı Levlâk” (kâinâtın yüzü suyu hürmetine yaratıldığı sultan)

“Şâh-ı risâlet” (Peygamberlerin başı)

“Şâh-ı rusül” “Şefî-i rûz-i cezâ” (hesap gününde ümmetine şefâat eden)

Âyette “**Resûlullâh'ı, kendi aranızda birbirinizi çağırduğunuz gibi çağırmayınız...**”⁵ buyruluyor. İnsanların, birbirlerine seslendikleri gibi, Resûlullâh (sav)'e seslenmemeleri gerekir. Ashâb-ı Kirâm (r.anhüm) “*Anam babam sana fedâ olsun Ey Allâh'ın Resûlü!*” diye hitâb ederlerdi.

“De ki: İster Allah diye yakarın ister Rahmân diye yakarın. Hangisiyle yakarırsanız yakarın, en güzel isimler (el-Esmâü'l-Hüsnâ) onundur.”⁶ Allâh'ın isimlerinin anıldığı yerlerde: “Subhânehu ve Teâlâ”, “Azze ve celle”, “Tebâreke ve Teâlâ”.

“Hiç bir şey namazla bitmez. Her şey namazla başlar.”
der Necip Fazıl.

5 Nur, 24/63.

6 İsrâ, 17/110.

İbâdetten gâye, insanın kendini bulmasıdır. İçin dışa yansımalarıdır. Zarâfet incelik olduğuna göre, İmânın görüntüsü hayâtın her alanına hitâb eder. Ammar bin Yâsir hakkında Sevgili Peygamberimiz (sav)'e: "Ammâr kâfir oldu" diye haber verildi. Resûlullah Efendimiz: "*Hâşâ! O kâfir olmaz. Baştan ayağa kadar İmândır ve eti ile derisi arası İmân ile doludur.*" diye müjdeledi.

Hz. Sıddîk (ra) başlı başına bir İman âbidesidir. İbâdetle zarâfet davranışlara akseder. Sevgili Peygamberimiz (sav): "**Allah cemîldir ve cemâl sâhiplerini sever, cömerttir ve cömerdi sever, kerîmdir ve kerîmi sever, temizdir ve temizi sever.**"⁷

İslâm dîni nitelik arar. İslâm ahlâkında gerek insanlara ve gerekse hayvanlara karşı muâmelede en mühim prensiplerden biri rıfk' dır. Hz. Âişe (radiyallâhu anhâ): "Kendisinde dikbaşlılık olan bir deveye bindim. Hırçınlık etmeye başlayınca ileri geri sürmeye başladım. Bunun üzerine Resûlullah (sav): '**Rıfkla, tatlılıkla davran!** diye müdâhale etti...'"⁸ "**Kaba ve katı yürekli olmamak**"⁹ gerekir. "**Rıftan mahrum kalan bir kimse hayrın tamâmından mahrum kalmıştır.**"¹⁰

Sevmediği kimselere bile gönül alıcı davranmak, Resûlullâh'ın (sav) ahlâkı idi. Bir gün, bir adam Resûlullâh'ın yanına girmek için izin istedi. Aleyhissalâtu vesselâm: "**Aşîretinin ne kötü adamı**" dedi. Sonra da: "**Müsâade edin girsin!**" buyurdu. Adam huzûruna girince, ona yumuşak bir üslubla

7 Tirmizî, Edeb, 41.

8 Müslim, Birr, 78.

9 Âl-i İmrân, 3/159.

10 Ebû Dâvûd, Edeb, 11.

konuştu. (Adam gidince): “Ey Allâh ’ın Resûlü, ona mülâyim bir dille konuşun, hâlbuki daha önce hakkında söylediğini söylemiştin” dedim. Bana: **“Kıyâmet günü, Allah indinde makamca insanların en kötüsü, dil ve davranışlarının kabalığından kaçınarak insanların terkettiği kimsedir.”**¹¹ buyurdu.

Sevgili Peygamberimiz (sav) hitâbında içtenlikle muhâtabına yöneliyor, onun elini sıkıyor ve otururken bile yanında-kiyle bedenini aynı hizada tutarak gönül iletişimi kuruyor.

Hz. Enes bin Mâlik (radiyallâhu anh) anlatıyor: *“Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem (yolda) bir adama rastlayıp da onunla konuştuğu zaman, adam dönüp gidinceye kadar Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem, mübârek yüzünü ondan çevirmezdi ve adamla tokalaştığı zaman, adam elini çekinceye kadar O, mübârek elini adamın elinden çekmezdi. Hiç bir zaman O’nun mübârek dizleri de yanında oturan adamın dizlerinden ileride görülmemiştir.”*¹²

Gülümseyince gül yüzünde güller açan Sevgili Peygamberimiz, Hz. Cerîr b. Abdullah (ra)’ın ifâdesiyle şu şekilde tanımlanır: *“Müslüman olduğumdan beri Rasûlullah (sav) beni yanına girmekten alıkoymadı (kapıdan geri çevirmedi) ve beni gördüğünde mutlaka gülümsedi.”*¹³

Hz. Ali (ra) anlatıyor: *“Rasûlullah aleyhisselâm’dan bir şey istendiğinde, o da bu şeyi yapmayı istediğinde ‘tamam’ derdi. Yapmak istemediği bir şey karşısında ise susar, cevap vermezdi. Onun kendisinden istenen bir şey için ‘hayır’ dediği olmamıştır.”*¹⁴

11 İbrahim Canan, Hadis Ansiklopedisi, Akçağ Yayınları, c. 6, s. 319-320.

12 İbn Mâce, Edeb, 21.

13 Buhârî, Cihad 162.

14 Heysemî, Mecmeu’z-Zevâid, IX, 13.

Bizzat yaşayarak bize edebi, nezâketi O öğretmiştir. Hz. Abdullah b. Ömer (r.anhümâ) anlatıyor: “(Bir defasında) bir adam üç kez Rasûlullah aleyhisselâm’a seslendi. Allah Rasûlü (sav) adamın her seslenişinde ona, ‘Lebbeyk! Lebbeyk!’ (Buyurun! Buyurun!) diye cevap veriyordu.”¹⁵

Zarâfeti Rabbânî terbiye eğitir. “**Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi güzel kıldı.**”¹⁶ buyurur (sav) Efendimiz. Kurallar manzûmesi olan İslâm, tırnak kesiminden devlet idâresine kadar zarâfet ister. Hz. Ömer gibi bir dehâ, Ebu Bekir (ra) gibi sehâ, Hz. Osman gibi hayâ, Ali (ra) gibi behâ (zarâfet) ister.

Kurban tâatinde bile, hayvanı boğazlarken rıfkla kesilir. Sevgili Peygamberimiz (sav): “**Allah Teâlâ her varlığa iyi davranılmasını emretmiştir. Öyleyse canlı bir varlığı öldürmeniz gerektiğinde, bu işi can yakmayacak şekilde yapın. Bir hayvanı boğazlayacağınız zaman, ona eziyet vermeyecek güzel bir şekilde kesin. Bu işi yapacak olan kimse bıçağını iyice bilesin, hayvana acı çektirmesin.**”¹⁷ buyurur.

Mevlânâ: “Güzellik dilin altında gizlidir. Sükût, incelik, edeb ve zarâfet insanı her gittiği yerde sultan yapar.” Cenâb-ı Hakk ile ilişkisini güzelleştiren kimse, insanlarla ve tüm canlılarla ilişkisine de zarâfet katar. Yûnus Emre’nin “Yaradılanı severim Yaradan’dan ötürü” dediği de aslında budur. Ebü’l-Hasan Harakânî (ks) bu anlamda: “Her kim bu dergâh’a gelirse ekmeğini verin ve dînini ve inancını sormayın; zîrâ Ulu Allâh’ın dergâhında ruh taşımaya lâyük olan

15 İbn Hacer el-Askalânî, el-Metâlibu'l-Âliye, Menâkıb, Hadis no: 3854.

16 Süyûtî, el-Câmiu's-Sağîr, I, 12.

17 Müslim, Sayd, 57; Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 12.

herkes, elbette Ebu'l-Hasan'ın sofrasında ekmek yemeğe lâyıktır.” der. Bu erdemın kaynağı İki cihan Serverıdır (sav): *“Her ciğer taşıyan canlı için (yapılan iyilikte) sevap vardır.”*¹⁸

Bâyezid Bistâmî siyah giymiş olarak bir sokaktan geçerken mahallenin müslüman çocukları onu papaz zannederek yolunu kestiler ve bir halka çevirerek içerisine aldılar. Her biri el kaldırarak ‘papaz müslüman ol! papaz müslüman ol!’ dediler. Bâyezid bunlara itâat ederek tekliflerini kabûl etti: “Peki olayım yavrularım müslüman olmak için ne lâzımdır?” diye sordu. Çocuklar, çocuk îmânı ve sâfiyeti ile kelime-i şehâdeti okudular, Bâyezid de aynen tekrâr etti. Çocuklar “papaz müslüman oldu papaz müslüman oldu” diye çağırışmaya başladılar ve anne babalarına müjdeye koştular. Bâyezid çocukların bu yaşta ilay-i kelimetullah duygusuna sâhip olmalarına ve içlerindeki bu mücâhidlik gayretlerine hayrân olup sevinerek, defalarca Allâh’a hamdetti ve sonra o yavruların ihlâsı ve iyi niyeti karşısında kendisinin îmânını yenilediğini söyleyerek Hakk’a şükreyledi. Bu tavır zarâfetin inceliğın, nezâketin en güzel örneğidir.

Sâmî Ramazanoğlu (ks) Üstâzımızdaki zarâfet aynen Sevgili Peygamberimiz’in edeb ve erkânı, zarâfet ve nezâketidir. Tren bileti alacağı zaman, insanlar sırada beklemesın diye önceden bozuk para hazırlar, gişede para bozdurmak için zaman kaybetmezdi. Gişe memuru bu zarâfete hayran kalır. Onu şükranla yâd ederdi. Karaköy’den Tahtakale’ye kadar yürür, dolmuşa vereceğı parayı, sıhhat nîmetine bir şükür olarak tasadduk ederdi.

Bir nişan merâsiminde takacağı yüzüğün altın olduğunu görünce, kendi yüzüğünü takarak şöyle buyurur: “Bunu

18 Buhârî, Müsâkât, 9.

bugünün hâtırası olarak kabûl edin, altın yüzüğü de hanımınıza hediye edersiniz!”

İmam Efendinin seccâdesini diğer seccâdelerin üstüne getirir. Elbiselerinin düğmelerini sağdan ilikler. Çaya attığı şekerin bile tek olmasına dikkat eder. Yol refîki ile giderken binite nöbetleşe biner. Eğer kabûl etmezse arkadaşı bu teklîfi, onun nöbetinde hayvanın istirâhatini temin ederek yolun taşlarını bertarâf eder. *“Bitmez güzelin vasfı ağaçlar kalem olsa.”*

Onun zarâfette cild-i sânîsi, benzeri Hacı Hasan Efendi, *“Ümmetimin en hayırlıları, görüldüklerinde Allah hatırlanan kimselerdir.”*¹⁹ hadîs-i şerîfine mutâbık uygun düşmesiyle zâten zarâfet örneği idi. Misâfirlerinin tek tek hatırlarını sorup gönüllerini alırdı. Müşkillerinin halli için ihtiyaç sâhiplerine yardım sandığı kurdurmuştu. Çalışırken ayağına taş düşen evlâdı için uykusunu kaybetmişti. Diz üstü oturanlardan birinin ızdırâbını gönlünde hissederek şöyle diyordu: *“Evlâdım senin dizin açıyor benim de kalbim.”*

Zarâfete edeb dersek, davranış biçimi olarak ele alırsak, en güzel yaşam biçimi Nebîler Nebî’si (sav)’dedir. Zarâfeti gönülde aramalı. Bin bir çeşit çiçeğe konup peteğe arının bal yaptığı gibi, 6666 Âyât-ı İlâhî’den nûr alıp hayâta ışık tutmalı. Bulutlardan süzülüp inen, ölü toprağa hayat veren rahmet olmalı. Yağmurla toprak misk gibi kokar. Yoksa arz çoraklaşır. Mü’min olup güzel ahlâkla nezâket, letâfet, zarâfete her yana koku salmalıdır.

Zarâfet, görülen şahsın bütün hey’etindedir. Sevgili Peygamberimizin, *“Velîler kimdir?”* diyen ashâb-ı güzîne

19 Mecmau’z-Zevaid, h. no: 13140.

verdiği cevaptadır: **“Onlar görüldükleri zaman Allâh’ı hatırlatan kişidir.”**²⁰

Sevgili Peygamberimizi görünce Abdullah b. Selâm, *“Vallâhi bu yüz bir yalancının yüzü değil”* derken, zarâfetin, edebin, nezâketin, inceliğin kaynağına işâret ediyordu.

Mekke’ye Yemen’den Tufeyl bin Amr ed-Devsî isimli putperest bir şahıs gelmiştir. Kureyşliler, Sevgili Peygamberimizi dinlememesi husûsunda onu îkâz etmişlerdir. Kureyş müşriklerinin ısrarları üzerine kulaklarına pamuk tıkayan Tufeyl bin Amr, doğruyu yanlıştan ayırt edebilecek kâbiliyete sâhip olduğunu düşünerek, Sevgili Peygamberimizi görüp dinleyince Müslüman olmuştur.

*“Muhakkak âlimler, peygamberlerin vârisleridir. Şübhesiz peygamberler, ne altın, ne de gümüşü mîras bırakırlar. Peygamberler mîrâs olarak, ancak ilim bırakırlar. Bu itibarla kim peygamberlerin mîrâsı olan ilmi elde ederse, tam bir hisse almış olur.”*²¹ İlim amele, amel de ihlâsa dönüşürse, ihsân-ı ilâhî ile muhlas olursa, her türlü tavrında edeb erkân, incelik zarâfet görünür.

Âyineleşen ve aynîleşen, irâdesini Rabbimize teslîm etmekle murâd olandan görünen hep nurdur.

*Ârife eşyâda esmâ görünür
Cümle esmâda müsemmâ görünür
Bu Niyâzî’den de Mevlâ görünür*

*“Âyinedir bu âlem, her şey Hakk ile kâim
Mir’ât-ı Muhammed’den Allah görünür dâim.”*

20 Mecmau’z-Zevaid, h. no: 13140

21 Ebû Dâvûd, İlim, 1.

Gönlü Hak Teâlâ'ya dönenlerin âzâlarında da nur tecellî ederek, zarâfetin timsâli olur kişi.

Ebû Hüreyre'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Allah şöyle buyurdu: “Kim benim bir velî kuluma (dostuma) düşmanlık ederse, ben de ona harp îlân ederim. Kulum, kendisine farz kıldığım şeylerden daha sevimli bir şeyle bana yaklaşamaz. Kulum nâfile ibâdetlerle de bana yaklaştırmaya devâm eder, tâ ki ben onu severim. (Sevince de) artık onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benden isterse muhakkak ona (istediğini) veriririm. Bana sığınırsa muhakkak onu korur ve kollarım...”²²

Duâlarında Sevgili Peygamberimiz bu nûru talep etmiştir Rabbimizden. “Allâh'ım! Kalbime büyük bir nûr ver; gözüme bir nûr, kulağıma bir nûr ver; sağıma bir nûr, soluma bir nûr ver; üstüme bir nûr, altına bir nûr ver; önüme bir nûr, arkama bir nûr ver; bana büyük bir nûr ihsân eyle!”²³

Kimliktir zarâfet, Allâhu Teâlâ'nın emrettiği ve Sevgili Peygamberimizin (sav) sünneti ile aydınlattığı hakikatleri kalben tasdîk etmektir.

Hücrelerine de îmânın hazzını duymaktır.

Amele, ahlâk ve muâmelâta akseden îman, beşerî münâsebetlerde de görünür.

“Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.”

Sevgili Peygamberimizin, namazda saç ve sakalıyla meşgûl olan birine, buyurdıkları söz, zarâfetin içten dışı

22 Buhârî, Rikâk, 38.

23 Buhârî, Deavât, 9.

vuruşudur: **“Eğer şu kimsenin kalbinde huşû olsaydı âzâ-
larında da huşû olurdu.”**

İnsanı etkileyen davranışlarının analizidir Sevgili Peygamberimizin şu mübârek sözü. Mübârek eliyle göğsünü işâret ederek üç kere: **“Takvâ işte buradadır.”**²⁴

Nezâket ve zarâfet, emrolunan tâatlerin farzietin-
dedir. Allah Teâlâ, Âyet-i kerîme’sinde şöyle buyuruyor:
“Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!”²⁵

Kâinâta bak da gör zarâfeti, uyum ve sanatı.

**“Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmıştır! Göğe bak-
mıyorlar mı, nasıl yükseltilmiştir! Dağlara bakmıyorlar
mı, nasıl dikilmişlerdir! Yeryüzüne bakmıyorlar mı, nasıl
yayılmıştır!”**²⁶

Basîretle zarf, mazrûfu anlatsın. Dış görünüş içeriği
bildirsin. Ehl-i sünnet âlimleri, *“Her âyetin bir zâhiri, bir
bâtını, bir haddi ve bir matlâı vardır.”*²⁷ hadîs-i şerîfi doğrul-
tusunda, *‘âyetlerin hüküm bildiren zâhirî mânâları yanında,
hikmet içeren bâtınî yönleri de vardır’* derler. Allah Teâlâ’nın,
“ez-Zâhir” ve “el-Bâtın”²⁸ isimleri bu konuyu izaha yeterlidir.

Bâtın, zâhire uymak şartıyla; eşyâda müsemmâyı gör-
mek can gözü değil, kalb gözü ister. Ne güzel bir söz: *“Zarâfet,
dışarıyı işgâl eden iç güzelliştir.”*

24 Müslim, Birr, 32.

25 Hûd, 11/112.

26 Ğaşiye, 88/17-20.

27 Süyûti, el- İtkan, II, 1220; Zerkeşi, II, 154.

28 Hadîd 57/3.

Dil Edebi

Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hakk sözden kelâmıdan, kalemden satırdan, beyandan, “mantıkuttayr”dan bahis buyurur. Bu vâsıtalarla hakkı duyurur. Ehlüllâhı “**nidâen hafiyye**”¹, ilham ve vâridatla doyurur. Kalbten kalbe giden yolla, Zât'ına ulaşan kanalla, gönülle, hablül verîd olan damar ile iletişim kurar. Habîb'ini bezm-i hâsa, mi'râca dâvetle bin bir kelâmı kılar.

“Ordan gelir söz bizdedir

Arada tercümandır bu”

beytiyle vesîleyi vurgular. Zâhirde çılgık gönülde yankı bulur. Kalb perdelerine dokunur. Ciltlerle kitap, nûr olarak kalbe iner. Zât'ından gelen haber, ilm-i ledün olur. Hira mağarasında inen vahiy “**İkra**”, “**oku**” nazm-ı celîli ma'rife-tüllah olarak mü'min-i kâmilin kalbine düşer. Dilden çıkan söz kulaktan öte geçmez, fakat gönülden gelen söz gönle geçer. Kalbten konuşanlar, Rasûlüllah (sav)'in: “*Allah be-*

1 Meryem, 19/3.

nim sadrına neyi koyduysa, ben onu Ebûbekir'in sadrına boşalttım."² hadîs-i şerîfindeki esrâra işâret ederler.

Arşullah kenzullah beytullah olan bahr-i ummandan taşan rahmet, sözün ötesinde hâl olur. Bahçeye verilen su, envâî çeşit mahsûlü büyüdür. Binbir çeşit çiçekten alınan gıdâ, Peteği balla doldurur. Cenâb-ı Hakk'ın altı bin altı yüz altmışaltı Kelâm-ı ilâhî'sindeki âyet, gönülleri İslâm için şerh, hidâyetle âlemi sulh eder. Mânâsını anlamasa da Kur'ân'daki i'caz kalpleri teshîr eder. Dinlediği lâhûtî ses, dâvûdî olunca putlar yıkılır "Tevhîd" olur. Arştan inen mesaj, fesâhat ve belâğatta eşsiz Nebî'nin (sav) tebliğiyle zihinler ve kalpler feth olur. Hollanda'da covid-19 nedeniyle Mehmet Reşit Uygun kilisede ezan okur. Dünya Çin'de ortaya çıkarak salgına dönüşen koronavirüs salgınıyla uğraşırken ABD Başkanı Donald Trump, eşi ve devlet erkânı Beyaz Saray'daki toplantının açılışında okunan Kur'ân-ı Kerîm'i büyük bir dikkatle dinler. Bunlar sâdece bir örnek, açıktan ilâhî hitapla Müslüman olurken, gizliden ihtidâ edenin haddi hesâbı yok. Bu hâdiseler sözün özden gelişine misâl değil de nedir? Kaynağın dışında gelen sular dert olurken, göze sular dermân olur. İlm ü ameli ihlâs olanın, kalbini işâret buyurarak Rasûl-i Ekrem'in (sav) "**takvâ buradadır**"³ remzini anlayan, ihsan mertebesinde tâat yapar. Her şey gönülde. Ancak kulak dinlemekle, dil söylemekle olmaz. Necmeddîn-i Kübra'nın (rh.a.), Fahreddîn-i Râzî'nin kitaplarını suya atıp, "*gönülden oku, gönülden yaz*" buyurduğu hakîktir gerçek söz. Beyin, sâlih bir kalple uyum sağlarsa akli mead, ilim gönle girerse faydalı ilim olur.

2 Ali el-Kârî, el-Esrârü'l-merfû'a fi'l-ahbârî'l-mevdû'a, Beyrut 1986, s. 454.

3 Müslim, Birr, 32.

“Vahyi tam alma telâşı yüzünden dilini kımıldatma. Onu zihninde toplayıp okumanı sağlama işi bize âittir. (Cebrâîl’in Hz. Peygamber’in (sav) kalbine indirdiği bildirilmektedir.) O halde onu okuduğumuz zaman sen onun okunuşunu tâkip et. Sonra onu anlatmak elbette bize âittir.”⁴

Duyan da anlayan da gönüldür sözü. Bunun için Niyâzî Mısırî şiirinde buna işâret eder:

*Zât-ı Hakk’da mahrem-i irfân olan anlar bizi
İlm-i sır’da bahr-i bî-pâyân olan anlar bizi*

*Bu fenâ gülzârına tâlib olanlar anlamaz
Vech-i bâkî hüsnüne hayrân olan anlar bizi*

*Dünye vü ukbâ’yı tâmir eylemekten geçmişiz
Her taraftan yıkılıp vîrân olan anlar bizi*

*Biz şol Abdal’ız bıraktık eğnimizden şalımız
Varlığından soyunup üryân olan anlar bizi*

*Kahr u lütfu şey’-i vâhid bilmeyen çekdi azâb
Ol azabdan kurtulup sultân olan anlar bizi*

*Zâhid’a ayık dururken anlamazsın sen bizi
Cür’a-yı sâfî içip mestân olan anlar bizi*

*Ârifin her bir sözünü duymağa insan gerek
Bu cihanda sanmanız hayvân olan anlar bizi*

*Ey Niyazi katremiz deryâyeye saldıq biz bu gün
Katre nice anlasın ummân olan anlar bizi*

*Haklı koyup LÂMEKÂN ilinde menzil tutalı
Mısri’ya şol canlara cânân olan anlar bizi*

4 Kiyâme, 75/16-19.

Şâir ve aynı zamanda edip Niyâzî Mısırî şu âyet-i celîle-
nin esrârından dem vurur: “Şübhesiz ki bunda akılı olan,
yâhud, kendisi huzûr (-ı kalb) içinde olarak, kulak veren
kimseler için elbette bir öğüt (ve hâtıra) vardır.”⁵

Arşî delen ses ve söz, kalpte yer ve mekân bulur. Söz ve
ses merkebin sesi olmamalı. Çünkü Rabbimiz (cc): “**Çünkü
seslerin en çirkini merkebin anırmasıdır.**”⁶ Daima edebli
ve terbiyeli ol, başkalarını rahatsız edecek şekilde, lüzumsuz
yere konuşma. Şeytan gibi kibre kapılarak ‘ben bilirim’ iddi-
asıyla büyüklük taslayarak sesini yükseltme! Böyle kimseler
anırıp duran merkeplere benzer. Çünkü Hz. Peygamber’in
dediği gibi eşekler şeytan görünce anırırlar. Onun için hiç
kuşkusuz, seslerin en çirkini şeytan sebebiyle, onun emriyle
söylenen, şeytan kaynaklı seslerdir, merkeplerin sesleridir.

Necib Fazıl makbûl sesi ötelerin ötesi diye ifâde eder:

*Aç kapıyı haber var,
Ötenin ötesinden.
Dudaklarda şarkılar,
Kurtuluş bestesinden.

Biz geldik, bilen bilsin.
Gönül gönül girilsin.
İnsanlar devşirilsin,
Sonsuzluk destesinden.*

5 Kaf, 50/37.

6 Lokmân, 31/19.

Eğitimde Kalite

Hilâfet, medrese ve dergâh üçlüsünden oluşan Osmanlı, dünyâ târihinin en uzun süreli imparatorluklarından biri olmuştur.

Şanlı ecdâdımızı güçlü kılan esaslar da şunlardı:

1. Ulû'l-emre itâat.
2. İnanç.
3. Adâlet.

Ulemâ sınıfı; fakih, İslâm hukukçuları, İslâm hukûkunu tatbîk eden hâkimler, kadılar, eğitimi üstlenen müderrisler, ibâdet işlerine bakan müftülerden ibârettir.

İlk Osmanlı medresesi 1330'da İznik'te kuruldu ve tüm Osmanlı ülkesine yayıldı. Buralarda şu ilimlerde dersler verilmiştir:

1. Naklî ilimler, tefsir, kelâm, hadis, fıkıh dersleri görüldü.
2. Aklî ilimler, matematik, edebiyat ve mantık ilmi gibi dersler işlendi.

Medreselerdeki başarı:

Müderrislerin kişiliğidir. Öğrenci; ev, okul ve çevrede yetişir. Âile edeb ve erkân öğretmezse ilimden, irfandan mahrum toplum olur; dînî kurallara uymazsa, öğrenci kendini ve etrâfını yakar yıkar, saygısız olur.

Medresede muallimlerin şu evsafa olması istenir:

1. Öğrencilerine evlâdıymış gibi hareket eder.
2. Gâyesi Hakk Teâlâ'nın rızası olur.
3. Öğrenciye öğüt ve nasihat eder.
4. Öğretimde kolaylığı iltizâm eder. Kolaydan zora doğru gider.
5. Hedefin dünyâ değil âhiret, Mevlâ'ya yakınlık olduğunu bilir.
6. Talebeyi kötü davranışlarından dolayı îkâz eder.
7. Branşı dışındaki ilimleri yermez, talebelerini ilim öğrenmek husûsunda teşvîk eder.
8. Talebenin seviyesinin üzerine çıkmaz.
9. Gayretinin eksilmemesi için, öğrencinin aklî seviyesine göre hareket eder.
10. Talebelerine kazandırmak istediği güzel huyları başta kendisi yaşar.
11. Arkadaşını ve okuduğu eserleri hayırlı kimselerden seçer. Hatâlarında, ilk anda seslenmez, tekerrür edince sert davranır.

Tahsilin her kademesinde hizmet veren müesseselere medrese denir. Muallim, hocalarına müderris, bugünkü

anlamıyla profesör denir. Araştırma görevlisine muîd, öğrencilerine de talebe denir.

Âdem (as)'dan beri eğitim müesseseleri câmiler, mes-cidler ve mâbedler etrâfında oluşmuştur.

İlk eğitim müessesesi, Mekke döneminde “Dâr'ül- Erkam” da yapılmıştır. Medîne döneminde Mescid-i Nebevî (sav)'de teşekkül etmiştir.

Dârül hadisler, tıbb medreseleri, Yıldırım Bayezid devrinde, Bursa'da “Dârüşşifâ” ve “Dârül kurra”lar tesis edilmiştir.

İlk inen âyet “ikra”, oku diye başlar. Âl-i İmran sûresinin 164. âyeti, ilim ve hikmeti tâlimden bahseder. **“And olsun ki Allah, mü'minlere büyük bir lütfunda bulunmuştur. Zîrâ onlara Allâh'ın âyetlerini okuyan, tezkiye eden, kitab ve hikmeti öğreten, kendi içlerinden bir peygamber göndermiştir. Hâlbuki onlar, daha önce apaçık bir dalâlet içindeydiler.”**

Peygamberimiz (sav) âilelerin, gençleri ok atmak, yüzmek, hesap, tıp, neseb ve Kur'ân okumak gibi hem maddî hem mânevî alanlarda eğitmelerini tavsiye buyurmuştur. Ashâbın arasında, Efendimiz'in (sav) teşvîkiyle, Farsça, Rumca, Kıptîce, Habeşçe, İbrânîce ve Süryânîce bilenler vardı.

Peygamberimiz (sav) ilim öğrenmede kadın erkek ayrımı gözetmemiştir. Şifâ, Ümmü Süleyman b. Hayseme, Hz. Peygamber'in (sav) hanımlarından Hz. Hafsa'ya yazı öğretmiştir. Hz. Âişe ve Ümmü Seleme başta olmak üzere Hz. Peygamber'in (sav) hanımlarının ve daha başka kadınların eğitim ve öğretime büyük katkıları olmuştur.

Sahâbîler de kendi kız çocuklarının eğitimiyle ilgilendi. Sa'd b. Ebû Vakkas, kızına yazı öğretmiştir. Efendimiz (sav) eğitimde hür-köle ayırımı gözetmemiştir. **“Kim bir câriyeyi güzel bir şekilde eğitir, terbiye eder, sonra da âzâd eder ve evlendirirse onun için iki mükâfat vardır.”**¹ buyurur Nebîler Nebîsi Efendimiz (sav).

Medreselerdeki eğitimin kalitesi şunlardır:

1. Medreselerde eğitim bire bir yapılır. Talebe bir veya üç kişi olur. Hoca anlayış seviyesine göre izahda bulunur.

2. Yaş sınırı yoktur.

3. Ders sürekli olur.

4. Karşılıklı sevgi ve saygı olur.

5. Yerine göre ezber, ders alma ders verme, mütâlaa, müzâkere ve ders dinleme tarzında uygulamalar vardır.

6. Staj, müezzinlik, imamlık ve hutbe gibi alıştırmalar yapılır.

7. Tâtiler Perşembe ve Cuma günleri olur. Yıllık tâtil bir aydır.

8. Zaman isrâfına karşı, yatılı tercîh edilir.

9. Karma eğitim yoktur.

10. Ahlâkî yön en önemli olanıdır.

11. Diploma yerine icâzet verilir: Bir üstadın ders görmek, nazârî ve amelî olarak tahsîl etmek, yazdıklarına imza koyma salâhiyeti kazanmak mânâsına gelen belgedir.

1 Buhârî, I/33; İbn Hanbel, IV/395, 402, 414.

Medreseler 1925 yılında kapandı. Medresede bir müddet öğrencilik yapan veya müderrislerin meclisinde bulunanlardan birkaç misâl verelim.

İpek Hocamızda okuyordum. Mahallemizde bulunan bir fahrî imam, bahçesinde çalışırken bizi gördü ve işlediğimiz dersi mütâlâa etti. Aynen hocamız gibi ders işledi.

Bir câmi çıkışında, mescidin avlusunda amcanın biri, bize kazâ ve nâfile namazlarının kılınma vakitlerini fıkıh kitaplarında geçtiği üzere anlattı.

Üstâzımız H. Hasan Efendi (ks) sohbetlerinde, Osmanlı Devleti zamânında Ahmed Cevdet Paşa başkanlığındaki ilmî bir heyet tarafından, İslâm Hukûkuna bağlı kalınarak hazırlanan ve asıl ismi Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye olan meşhur kânundan çok misaller verirdi. “*Külfet ni’mete ve ni’met külfete göredir.*” “*Def-i mefâsid celb-i menâfiden evlâdır.*” Yâni, bir şeyde fesatla menfaat karşılaşmış olsa, menfaat elde etmeye bakılmayıp, fesâdın ortadan kaldırılmasına çalışılır.

Safa Vakfı’nın kadîm, yıllar öncesi başlattığı “**Didar Medreseleri**” yurt genelinde eğitim vermektedir. Didar Medrese Eğitimi, îtikadda İmam Maturidi (rh.a), amelde İmam Âzam (rh.a), ibâdetde takvâ cihetini esas alan “**ihсан**” mektebinin öğrencilerini, ahlâk-ı hamîde (güzel ahlâk) ile yetiştirmeyi hedeflemiştir.

Didar Medreselerinin ana hedefi:

1. İslâmî ilimleri sâdece bilim olarak değil, yaşam olarak tahsîl etmeyi gözetir.

2. Zamânındaki problemleri teşhis ve tedkîk ederek, mezheb imamlarının izinde âlimler yetiştirerek, derdlere devâ olur.

3. İlimde “Haşyet” Azamet-i ilâhî'nin karşısında saygıyı, Azamet ve Kibriyâ önünde hiç olduğunu hisseder.

4. İlimde edebi kendisine düstur kabûl ederek, toplumu ihyâ eder.

5. Mezheb ve Sünnet-i seniyye'ye muhâlefet gibi yanlış davranışlara karşı, İslâmî ilimlere vâkîf, kaynaklara inebilen öğrenciler yetiştirir.

İlim talebesi, “verâ” sâhibi olmalı. Haramlardan sakındığı gibi şüpheli şeylerden de sakınmalı. Resûlullah (sav) Efendimiz “**Dînin temeli verâdır**”² buyurur. Hz. Ömer (ra): “Biz, harama düşmek endîşesi ile helâlin onda dokuzunu terk ederdik.”

Peygamber Efendimiz (sav): **İlim öğrenirken haram ve şüpheli şeylerden sakınmayan kimseyi Allâhü Teâlâ şu üç şeyden birine mübtelâ kılar:**

1. **Genç yaşta onu vefât ettirir.**
2. **Câhil kimseler arasına düşürür.**
3. **Zâlim bir hükümdârın emrinde kılar.**

2 Tirmîzî, 2519.

Eğitimde Menkıbe

Eğitimini Rabbimizden alan Cenâb-ı Kibriyâ (sav) **“Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi güzel kıldı”**¹ buyurur. Vahyin bitimiyle, Rabbânî ilham ve terbiyeyle ârifân-ı ilâhî, devrine ışık tutmuştur. Sahîh îtikadla beyinler durulmuş, kalbler süzölmüş, hayâta, asr-ı saâdet neşesi verilmiştir. Sünnet-i Seniyye ile Sevgili Peygamberimiz’in hayâta geliş sırrı nakşolmuştur. **“Bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamberini hidâyet ve hak din ile gönderen O’dur. Şâhit olarak Allah yeter.”**²

Hayâta hükmedecek inanç sistemi olan Hak Din hâkim olsun diye göndermiştir Cenâb-ı Hakk Habîb’ini. Hilâfet görevini üstlenen mü’min kul da, yaratılış gâyesine uygun ortamı hazırlamak için gayret gösterir. Gâye ve maksadından hiç şaşmaz. Çünkü Mevlâ kuluna bir hedef seçmiştir. **“Mutlak otorite ve egemenlik anlamına gelen din, tamâmen ve yalnızca Allâh’ın irâdesine uygun bir hâle gelinceye kadar onlarla savaşın!”**³

1 Süyûtî, el-Câmiu’s-Sağîr, I, 12.

2 Fetih, 48/28.

3 Enfâl, 8/39.

“Yaratan (yarattıklarını) bilmez mi? O kullarına karşı çok lütufkâr ve kullarının her şeyinden haberdâr olan-dır.”⁴ Yaşamımız için en güzel ortamı hazırlamıştır. Hayatta karşılaşacağımız bütün sorunları misâl ve menkıbelerle sunmuştur Yüce Rabbimiz. Sûre-i Yûsuf (as) kıssa olarak, Türkçe’de ‘aslı olmayan bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatımı’ değil, haberleri îlâhî kelâm olan gerçeklerdir.

Kur’ân kıssalarının amacı, Sevgili Peygamberimiz’e (sav) inanmayan nasipsiz müşrikleri uyarmak ve mü’minlerin yaşadıkları sıkıntılara karşı dayanma güçlerini arttırmaktır. Gönüllere metânet ve sürûr vermektir. **“Ey Peygamber! Bak, geçmiş Peygamberlerin başından geçen olaylar arasından, senin yüreğini pekiştirecek olan her şeyi sana anlatıyoruz. Böylece, bu kıssalar çerçevesinde sana hakikat bilgisi ulaşırken, mü’minlere de bir öğüt ve bir uyarı gelmiş bulunuyor.”**⁵

Kıssalar insanları hak yola kılavuzlamak, aynı zamanda öğüt ve eğitimidir. **“(Rasûlüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücâdele et! Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidâyete erenleri de çok iyi bilir.”**⁶ Kur’ân-ı Kerîm nasîhat ve hikmettir zâten. Kıssaların çoğunluğu ah-lâkî konulardır. Kıssalar, menkıbeler Mukaddes Kitâb’ımızın indiriliş gâyesiyle örtüşür.

Kur’ân-ı Kerîm’de Peygamberlerin Aleyhimüsselâm kıssaları çok geniş bir yer tutar. İbrâhîm (as)’ın menkıbesi, doğruyla yanlışı, aydınlıkla karanlığı, hakla bâtılyı ayırma,

4 Mülk, 67/14.

5 Hûd, 11/120.

6 Nahl, 16/125.

vahyin ölçüsü içerisinde aklın değerini ifâdeyle, ilimde çığır açmıştır. Nemrut'un ilâhlığını yerle bir etmiş, Nemrut/o topal bir sivrisineğe yenik düşmüştür. İlmî hakîkatleri ne güzel bildirmiştir Kur'ân-ı Kerîm'in mûcizevî beyânıyla. **“Allah kendisine mülk (hükümdarlık ve zenginlik) verdiği için şımararak Rabbi hakkında İbrâhîm ile tartışmaya gireni (Nemrut'u) görmedin mi! İşte o zaman İbrâhîm: Rabbim hayat veren ve öldüren dir, demişti. O da: Hayat veren ve öldüren benim, demişti. İbrâhîm: Allah güneşi doğudan getirmektedir; haydi sen de onu batıdan getir, dedi. Bunun üzerine kâfir apışıp kaldı. Allah zâlim kimseleri hidâyet e erdirmez.”** Müşriklerin akılsızlıklarını da **“yuf size”** diye yüzlerine haykırır. **“İbrâhîm, “Mâdem öyle!” dedi, “Ne diye Allâh'ı bırakıp da, size hiçbir fayda veya zarar veremeyecek kadar âciz olan bu şeylere tapıyorsunuz?”** **“Güya akli başında adamlarsınız, utanın şu hâlinizden! Size de, Allâh'ı bırakıp taptığınız şeylere de yazıklar olsun! Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?”**⁸

Mûsâ (as)'ın levhalarında geçen hakîkatler, hukuk nizâmını ortaya kor. Allah Teâlâ ile insanlar arasındaki ilişkileri ve insanlar arası münâsebetleri düzenler. **“Biz bu levhalara, Allâh'ın rızâ ve gazab yollarını anlatan Müslümanca yaşamaya dâir çeşitli nasîhatleri ve insanlığı dünyâ ve âhirette kurtuluşa iletcek her şeyin açıklamasını Mûsâ için yazmıştık. Ve buyurmuştuk ki: “Bunlara sıkıca sarıl! Halkına da emret; bunu en güzel şekilde tutsunlar.”**⁹

7 Bakara, 2/258.

8 Enbiya, 21/66-67.

9 A'raf, 7/145.

Dâvûd (as) devri, uluslararası ticâretin gerçekleştirildiği devir olmasıyla ekonominin temelleri atılmıştır. **“Onun hükümdarlığını güçlendirmiş, kendisine hikmet ve anlaşmazlıkları bitiren konuşma yeteneği vermiştik.”**¹⁰

Îsâ (as)’ın zamânında ahlâkî kurallar ortaya konmuştur. Îsâ (as)’ın ahlâkî kurallarından sâdece bir misâl: *“İnsanı kirleten, insanın içinden çıkandır. Çünkü kötü düşünceler, ahlâksızlık, hırsızlık, cinâyet, zinâ, açgözlülük, kötülük, hîle, sefahat, kıskançlık, iftirâ, kibir ve akılsızlık içten, insanın yüreğinden kaynaklanır. Bu kötülüklerin hepsi içten kaynaklanır ve insanı kirletir.”*

İbrâhîm (as) ile ilmin, Mûsâ (as) ile hukûkun, Dâvûd (as) ile ekonominin, Îsâ (as) ile de ahlâkî esasların temelleri oluşturulmuştur. Bütün bunların asıl kaynağı, Sevgili Peygamberimiz (sav) hâtemül enbiyâ Muhammed Mustafâ’ya (sav) indirilen Kur’ân-ı Kerîm’dedir. Temsîlî anlatım tercîh edilir kıssa ve menkıbelerde. Eğitim ve öğretimde en geçerli yoldur menkıbe. Örnek şahsiyetleri ifâde etme bakımından menkıbelere çok ihtiyaç duyulur.

Öğrenciler üzerindeki etkisini artırmada derslerin, menkıbelerden yararlanılması gerekmektedir. İnsanlara dînî, îslâmî, ahlâkî değerleri, ecdâdına saygı, milletine sevgi gibi birtakım değerleri kazandırmada menkıbenin yeri büyüktür. Öğretim materyali olarak menkıbe çok etkilidir. Ne kadar bilimsel olarak dersler verilse bile, menkıbe derslerin kavranmasında faydalıdır.

Kur’ân-ı Kerîm’de misâl ve menkıbeler önemlidir. **“İbrâhim “Rabbim! Ölülerini nasıl diriltiyorsun, bana göster!” deyince, Rabbi “Yoksa inanmıyor musun?” demişti.**

10 Sâd, 38/20.

O “Hayır inanıyorum, fakat kalbim tam kanâat getirsin diye” cevâbını verdi. Rabbi: “Kuşlardan dört tâne al, onları kendine alıştır, sonra (parçalayıp) her bir tepeye onlardan bir parça bırak, sonra onları çağır. Koşarak sana gelecekler ve şunu bil ki, Allah hep gâliptir ve hikmet sâhibidir” buyurdu.¹¹

Hadîs-i şeriflerde de misâller ve menkıbeler çok yer tutar. Ebû Mûsâ el-Eş’arî (ra)’den rivâyet edildiğine göre, Nebî -sallallâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: “Kur’ân okuyan Mü’min turunçgiller gibidir. Kokusu hoş, tadı güzeldir. Kur’ân okumayan Mü’min hurma gibidir; kokusu yoktur tadı güzeldir. Kur’ân okuyan münâfık fesleğen gibidir. Kokusu hoş fakat tadı acıdır. Kur’ân okumayan münâfık Ebû Cehil karpuzu gibidir, kokusu yoktur ve tadı da acıdır.”¹²

Hakk’ın dostları da menkıbe ve misâlleri çokça zikreder irşadlarında. Mevlânâ kurtla kuzuyu misâl verirken, hayrı şerri ve sadâkati anlatır. Beydaba “Kelile ve Dimne” hikâyelerinde, tilki, güvercin, leylek misâlini verir. Siyâset ve erdemliliğe işâret eder. Mehmet Âkif, Küfe şiiriyle sosyal dramları anlatır.

Verilen misâl ve anlatılan menkıbelerden alacağımız çok, ama pek çok dersler var. Cüneyd-i Bağdâdî (ks) “Murâkabemde, Allah Teâlâ’nın beni müşâhede ettiğini tefekkürde, bana bir kedi yol gösterdi.” buyurur. ‘Yolda bir kedi gördüm. Kedinin fare deliğini gözetlerken, tüyünü bile hareket ettirmediğini müşâhade ettim. Bunun üzerine kalbime şöyle bir nidâ, ses geldi: “Benim aşkıma, tecellî ve nûrumu gözlemede, himmet ve gayretini bir kediden daha aşağı tuttun.” Bu söz üzerine, maksat ve gâyesine ermiştir.

11 Bakara, 2/260.

12 Müslim, Müsafirin, 243.

Bâyezid-i Bistâmî (ks) bir köpeğin, hâl diliyle: “Benim suçum ne ki bana köpek derisi, sana ise insanlık hil’atı giydirdiler?” dediğini işitir. Üzerim kirlenip, abdestime engel olmasın diye köpekten kendini koruyunca da: “Üzerin pis ise, onu yedi bardak su temizler. Ama senin eteklerini çekişin kibrinden ise, yedi deryâ bu kiri temizleyemez.” der. Bâyezid (ks): “Gel seninle arkadaş olalım da bana hatâlarımı haber ver” deyince, köpek: “Yâ Bâyezid! Sen, halkın makbûlüsün, ben ise merdûduyüm. Bir meclise varsan, seni başköşeye oturturlar. Beni ise kapı dışarı atarlar.” Köpek devamla der ki: “Sen tevekkül ehli de değilsin. Senin evinde bir küp buğday var, benim ise hiçbir şeyim yok. Allâh’a teslim olur, ne bulursam onu yerim.” Bâyezid (ks), bu sözler karşısında, gözyaşlarıyla şöyle seslenir: “Âriflik iddiasında bulunan Bâyezid’e köpekler de yoldaş olmuyor.”

Menkıbelerle verilmek istenen “Tevhîd”dir. Kehf sûresinde anlatılan Ashâb-ı kehf, zâlim devlet reisine karşı Allah Teâlâ’nın birliğini haykırdılar korkusuzca. **“Ve sarsılmaz bir cesâret ve kararlılıkla yüreklerini perçinlemiştik. Hani onlar, zâlim yöneticilerin karşısına dikilerek haykırışlardı: “Bizim kendisine boyun eğeceğimiz biricik Efendimiz, göklerin ve yerin gerçek sâhibi, yöneticisi ve Rabb’i olan Allah’tır! Bu yüzden biz, O’ndan başka bir ilâhın egemenliğini aslâ tanımayacak; zulüm sistemini ayakta tutmak için uydurduğunuz o sahte ilâhlarınıza hiçbir zaman yalvarıp yakarmayacağız! Aksi hâlde, Rabb’imizin aslâ râzı olmayacağı saçma bir söz söylemiş oluruz!”**¹³

Bütün Peygamberlerde “Tevhîd” mücâdelesı var. Nûh (as)’ın tevhîde, Hakk Teâlâ’ya ve resûllerine itâate dâveti,

13 Kehf, 18/14.

bütün resûllere tercümandır. “Şöyle ki; yalnızca Allâh’a kulluk edin, O’na yürekten saygıyla bağlanın ve O’nun buyruklarını size ileten bir Elçi olarak bana itâat edin!”¹⁴

Sevgili Peygamberimiz’e (sav) müşrikler, “Putlarımıza bâtil deme de, sana en güzel kadını nikâh edelim. En verimli arâziyi tapulayalım. Başımıza şâh edelim” dediklerinde, Sevgili Peygamberimiz şu târihî sözü söyledi: “**Ey amca! Allâh’a yemîn ederim ki güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler yine de bu dâvâdan vazgeçmem, Ya Allah bu dîni hâkim kılar ya da ben bu yolda yok olur giderim.**”¹⁵

Yediden yetmiş herkese, menkıbelerle inanç esaslarını, ibâdet ve ahlâk kurallarını, anlayacakları dille vermelidir. Bal yiyene süt, süt içene de bal verilmez. Sevgili Peygamberimiz (sav): “**Biz peygamberler topluluğu, dâimâ insanların seviyelerine inmek ve onların anlayabilecekleri şekilde konuşmakla emrolunduk.**”¹⁶ Peygamberimiz (sav), dünyâlık arzular ile ecel arasındaki bağı geometrik bir şekille anlatır. “Rasûlullah (sav) dört köşeli bir şekil çizdi. Şeklin ortasına da dışarı çıkan bir çizgi çizdi. Sonra da şeklin kenarından ortadaki çizgiye doğru küçük çizgiler çizdi ve şöyle buyurdu: “İşte şu insan, şu da onu kuşatan ya da kuşatmış olan ecelidir. Dört köşeli şekilden (kareden) dışarı çıkan (çizgi de) onun emelidir. Şu küçük çizgiler de (onun başına gelebilecek olan) sıkıntılardır. (İnsan bu sıkıntılardan) birinden kurtulsa başına diğeri gelir. Ötekisi onu ıskalarsa beriki ona dış geçirir.”¹⁷

14 Nûh, 71/3.

15 Sîretu İbn Hişam, 1/266; Beyhakî, Delail’u’n-Nübüvve-şamile- 2/63.

16 Zebidî, İthaf’u Sade, 2/65.

17 Buhârî, Rikak, 4.

Seyahat

Allâhımızın yüce kudretidir ancak gördüklerimiz. Ekseriyetle yolculuğumuz hava yoluyla olmaktadır. Bu sefer doğuya husûsî arabayla gittik. Geçtiğimiz her yerde dağların, taşların, semâvât ve arzın o güzellikleri Rabbimizin yüce nîmetlerini; bütün mahlûkât, kuşların cıvı cıvı ötüşü hep Rabbimizin kudretini gösteriyordu.

Bir yazı okumuştum, orada kötülükten isyandan iyiliğe dönen, ibâdet ve tâate dönen birisi şunu söylüyordu: “*Ben artık günâha vedâ ettim, ibâdet ve tâate başladım. Öyle bir hâldeyim ki baktığım dağ ve taş, semâvât ve arz gözümü yaşla dolduruyor. Bu Rabb-i Zü’l-celâlimize dönüş ne büyük bir nîmetmiş ki bir karıncaya dahi baksam, herhangi bir mahlûku temâşâ etsem benim gönlüme ilâhî bir sevgi doluyor.*” Bunun gibi, Rabbimizin lütuf ve keremi olarak, akan sulardan tutun öten kuşlara her şey insana bambaşka bir zevk veriyor. Tabî bu zevk maddî olan bir zevk değildi. Bu rûhânî bir zevkti, mânevî bir zevkti. Çünkü eserden müessire geçilecek olursa, baktığımız eşyâda onu yaratan Mevlâ’yı müşâhade gibi bir hâl olacak olursa insanın hâli değişiyor.

Bir kimse yolculuktan döndüğü zaman üstâzımızı: “*Yediğin içtiğin hep senin olsun, gördüğün güzellerden anlat*” derdi. Şunu kastediyordu bununla: “*Yemeniz içmeniz, maddî zevkiniz bir tarafa, sohbet ettiğiniz, konuştuğunuz görüştüğünüz hayırlı kimselerden bahsedin.*” diyordu. Bizim de bu yolculuğumuzda ilkbaharla yaz arası sayılır, her taraf yemyeşildi. Orada tabiat bizim beldelere göre hemen hemen bir ay kadar geç uyanır. Bambaşka bir güzellik arz ediyordu o dağlar, o ovalar. Ne bileyim, târif edemeyeceğimiz o güzellikler.

Dağa bakınca: “*Allâhım bu dağ istikâmeti gösteriyor, ne yel ne sel bunu alıp götürüyor. Ne nefsin seli ne de şeytânın yeli bizi Allâhımız’dan alıkoymasın..*” düşüncelerini insanın gönlüne getiriyordu. O akan sular gözün nûrunu arttırır hiç şüphesiz. “*O sular devamlı akıyor da bizim gözümüzden yaşlar niçin akıyor? Kalbimizden mânevî doğuşlar neden zuhûr etmiyor?*” diyor insan yerine göre.

Hepsi şurada dursun, her gidişimizde Doğu Beyazıt’ta Ahmed-i Hânî Hazretleri’ni ziyâret etmenin tadı târif edilemez. Çünkü Said-i Nursî (kaddesallâhu sirra) üstâzımız bulunduğu yerden onun kabrine açılan pencere vâsıtasıyla Rabbimizin lütuf ve keremi ve ihsânı olarak yıllarca rûhânî ve mânevî zevk aldığını, istifâde ettiğini söyler. Ahmed-i Hânî Hazretleri’ne geldik. Huzûruna girer girmez insanda bir ağırlık, bir vakar hâli zuhûr ediyor. Ârifân-ı ilâhî: “*Vardığınız yerlerde (enbiyâ kabri olur, evliyâ kabri olur) onların hâlleri ile hâlleniniz.*” buyururlardı. Bir ağırlık, bir huzur meydana geliyor. Bu târif edilemez. Bunu ifâde etmek güç.

Beytullâh’ın, Kâbe-i Muazzama’nın imamlarından Abdurrahman Südeysi’ye diyorlar ki: “*Efendim siz namaz*

kıldırırken ara ara ağlamaklı bir hâl zuhûr ediyor ve ağlıyorsunuz. Bunun sebebi nedir?” Onun vermiş olduğu cevap şu: “Bu anlatılamaz.” Gerçekten o zevk anlatılamaz, târif edilemez.

Necip Fâzıl (rahmetullâhi aleyh) inançsız birisiyle konuşurken o diyor ki: “Haydi Necib bana Allâh’ı göster.” Necip Fazıl da soruyor: “Şu anda ne yiyorsun?” “Et.” “Ne duyuyorsun?” “Lezzet.” Târif et deyince o kişi: “Ancak tadılır.” diyor.

Bu gibi Hakk dostlarının huzûrunda bulunmak ancak tadılır çünkü tasavvuf kitaplarında şu ifâde geçer: “Men lem yezuk lem yârif. Tatmayan bilmez.” Bizim bildiğimizden değil ama büyüklerimizden gördüğümüz kadarıyla hissiyatımız şu oldu: Sanki insan bu âlemden çıkıyor başka bir âleme giriyor. Bizim Buhârâ’ya bir yolculuğumuz oldu. Orada akşam vaktiydi, bir yere geldik. Hiç söylemediler bize o kabrin kime âit olduğunu. Fakat vücûdumuzda bir değişme oldu. Ziyâreti yaptık, “Kim bu zât?” dedik. İmam Buhârî Hazretleri dediler. Gerçekten, arkadaşlarımızın hemen hemen hepsinde şu hâl meydana geldi: Bu dünyâ gözümüzde basitleşti, Efendimiz aleyhissalâtu vesselâm’ın ifâdesiyle bir cîfe gibi göründü. Gönüller ulvî âleme, Mevlâ’ya yöneldi.

Ahmed-i Hânî Hazretlerini ziyâret edip ayrıldıktan sonra bu neş’e, bu huzur içerisinde Ebu’l-Hasan-ı Harakânî Hazretlerini ziyârete gittik. Kur’ân-ı Azîmuşşan’da Nûr Sûresi’nde Cenâb-ı Hakk “**dokunmasan da yanacaktı**” diye buyuruyor. Ehlullâh için söylüyorum, onlara imrenerek, onlar gibi yaşama arzu ve isteğiyle ifâde ediyorum; kişi namaz kılmak için niyet etse, Kur’ân okumaya, zikrullah yapmaya niyet etse ve Ehlullâh’ın huzûruna gerek dünyâda gerek âhirette varmayı murâd etse, daha girmeden onun

rûhânî güzelliği kalpte belirmediği gibi bedende de meydana geliyor. Çünkü Cenâb-ı Hakk: **“Allâh’ın zikriyle kalpler ve deriler yumuşar”** diye buyuruyor Zümer Sûresi’nde.

Daha varmadan insanı ilâhî bir huzur kaplıyor. Evliya Camii deniyor, oraya girdik, kabri saâdetine vardık. Onun Cenâb-ı Hakk’a olan aşkını, muhabbetini, takvâsını, verâsını, mukarrebûn kul oluşunu, velâyetini vesîle kılarak affımızı talep ettik Cenâb-ı Hakk’tan. Tabii anlatılması mümkün değil. Diğer yerlerden gelen kardeşlerimizle de orada görüşme hâsıl oldu. Ondan sonra tekrar, misâfir olduğumuz eve döndük. Ondan sonra Tâha’l Hakkârî Hazretlerini ziyâret için yola çıktık. Büyüklerimizden çok duyduk, hem kitaplarda da mevcut. Biraz az bilgi verilmesine rağmen Üstâz-ı Âlîmizden duyduğumuz birçok güzellikleri hâtırımızda. Tâha’l Harîrî hazretlerinin bizzat mürşidi Aleyhissalâtü Vesselâm Efendimiz. Buyuruyorlar ki, Tâha’l Hakkârî ile de görüşün. Anlaşıyorlar, bir mekânda bir araya gelmek üzere ahdediyorlar. Tâha’l Hakkârî hazretleri o beldeye önceden geliyor, Tâha’l Harîrî Hazretleri bir müddet sonra iştirâk ediyor. Fakat Tâha’l Harîrî hazretleri içeri girmiyor, kapının önünde bekliyor. Tâha’l Hakkârî hazretlerinin müridlerinin bir kısmının gönlüne, *“Efendi Hazretleri onu istikbâl etmedi, ayağa kalkıp karşılamadı da onun için girmiyor.”* düşüncesi geliyor. Sonra haber veriliyor, Tâha’l Hakkârî Hazretleri hemen karşılamak için ayağa kalkıyor. Tâha’l Harîrî Hazretleri diyor ki: *“Efendim bir dakîka. Evlatlarımızın gönlüne sâhip olun. Kapı önünde bir müddet duruşumu sizin istikbâl etmediğinize hamlettiler. Hâlbuki ben meleklerin içeriyi tamâmen doldurduğunu gördüm. Onları rahatsız etmemek için*

girmedim.” der ve sonra karşılaşmak, bir araya gelmek, sohbet ve muhabbet hâsıl olur.

Şemdinli'ye geliyorsunuz. 12 km Allâhu âlem. Ötede çok dağlar aşılıyorsunuz, çok yükseklerle çıkıp tekrar aşağılara iniyorsunuz. Fakat aşktan mıdır, muhabbetten midir, sevgiden midir bilmiyorum, o dağlar o taşlar size bambaşka bir zevk veriyor. Gönlünüz bambaşka bir âleme gidiyor. Nihâyet beldesine ulaştık Tâha'l Hakkârî hazretlerinin. Bir abdest hazırlığı için yanı başlarında bulunan bir hânedan rica ettik, izin istedik. Müsaade ettiler abdest aldık, namazı kıldık. Ev sâhibi genç “çay hazırladık” dedi. Bir müddet durdu, ondan sonra “yemek de hazırladık” dedi. Bir müddet sonra baktı baktı dedi ki: “Ben sizi misâfir edeceğim.” Bundan hemen hemen 31 sene önce ziyârete gitmiştim Tâha'l Hakkârî Hazretlerini. Tabii biraz değişmiş oralar. Onun sohbet ettiği yer vardı bir ceviz ağacı, yanı başından da su akıyor. Onu taşlarla çevirmişler ama bambaşka bir güzellik vardı. Şimdi ise oraları hep betonla istirahat yerleri yapmışlar. O tadı o lezzeti pek göremedik. Sonra dergâhı uçuk vaziyetteydi şimdi ise yapılmış. İçeri girmek için müsâade istedik. Dediler ki, anahtarı bizde değil. Ev sâhibi genç ben açarım dedi. Açtı, içeri girdik. Çok güzel bir dergâh olmuş, çok güzel. İki katlı. Müstesnâ yapılmış. Müstesnâ dediğim, tabii olan şekli biraz olsun muhafaza edilmiş. Bir saate yakın kaldık. Yine sözümlüğün başında dediğimiz gibi, zevki târif edilemez. Sonra bir hayli yukarıya doğru çıktık, oturduk. Tâha'l Hakkârî Hazretleri gerçekten Allâh'ımızın müstesnâ bir kulu. Tabii cismi kabirdedir ama rûhu ulvî âlemlerdedir. Rûhuna okunduğu zaman da (elbette ki biz bilemeyiz ama büyüklerimiz müşahede ederler) rûhâniyetleri gelir.

Es'ad-ı Erbilî Hazretleri'nin kabrine giden bir cemâatin içinde Kayseri'den Gazezoğlu İbrâhim Efendi de var. Yâsin-i Şerif'i okuyunca, hem Es'ad-ı Erbilî Hazretlerinin hem halîfelerinin rûhânîyeti süzülerek gelirler. Derler ki, *"Biz Allâh'ın (cc) katındayız. Siz bizim rûhumuza okuduğunuz için geldik."*

Ziyâretlerimiz yapıldı, ayrıldık. Bir de hayatta olan kardeşlerimizi söyleyecek olursak, eski dostlarda vefâ var, buyruluyor. Gerçekten Hacı Hasan Efendimiz'i (ks) görmüş, sohbetine oturmuş, ondan ilâhî bir zevk almış olanların hâli elbette çok farklı, bizim gibi değil. Onların hizmetleri olsun, konuşmaları olsun, oturuş ve kalkışları, bunlar bile farklı. Çünkü bir yansıma var. Râbita târif edilirken, aynîleşme tâbiri kullanılır. Bizde derler ki, üzüm üzüme bakarak kararır. Evliyâullâhın nur yüzüne baka baka, kalbine Rabbi Zülcelalimiz'den inen o nûrun Mürşid-i Kâmil vâsıtasıyla kalbe inmesiyle insanda bir başkalık hâsıl oluyor. Nasıl oluyor dersenez, nefsânî hâller bitiyor. Artık rûhî âlemden ona pencereler açılıyor. Seyr, mânevî yolculuk ruhta başlıyor. Bu şekilde ziyâretimizi yaptık. Bunun dışında uğradığımız yerlerde bilebildiğimiz Hakk dostlarını da ziyâret ederek döndük.

Bunlardan hulâsa bir söz söylenecek olursa şunu diyebilirim: Hemen hemen hepsinde, başta Rabbi Zül-celâlimiz, Enbiyâ-i İzam, Meşâyih-i Kiram hep öğüt ve nasihatlarının başında ittegillâh, Allah'tan kork! derler. Mevlâyı Zülcelâl'den korkup başta küfür, şirk, nifak, bundan kurtulmak. Sonra büyük günah ve küçük günahdan sıyrılmak, Allah'tan gayri düşünceleri atmak. Birinci tavsiyeleri: Allah'tan kork. Ve sonra ikinci olarak: Sabredin. Belâ ve musîbete sabredin. İbâdet ve tâat yapmaya sabredin. İsyandan kaçmaya sabredin. Daha sonra bize tavsiye edecekleri husus şükürdür. Rabbimizin vermiş olduğu sonsuz nîmetlere karşı şükredemediğimizin idrâki içerisinde olmaktır.

Hâlikımız yollarından ayırmasın.

Ziyâret

Ehlullâhın ziyâretini cumâ günü yaparlar. Mümkünse gusül abdesti alınır. Yirmi beş istiğfâr okunur hatâlarımıza. Huzûruna dâhil olacağımız kimsenin geçmişlerinin rûhuna üç ihlâs bir Fâtîha gönderilir.

Âhirete göç eden bir kimse Peygamberân-ı izâm ve âri-fân-ı ilâhî'dense, sağ ayakucuna selâm vererek durulur. Rûhâniyeti kalbde nur şeklinde tasavvur edilir. Bir Fâtîha-i Şerîfe, on bir ihlâs-ı şerif ve bir de Âyetü'l-Kürsi okunur. Kabirde medfun kimsenin Cenâb-ı Hakk'a yakınlığı, makbül tâatleri vesîle kılınarak istirhamda bulunulur Rabbimizden. **“Bir işde şaşkınlığa düşerseniz kabir ehline mürâcaat ediniz.”** buyrulur. Es'ad-ı Erbilî (ks) *“Vücûdu kendilerine kabir olan, ölmeden evvel ölme sırrına erenler de bu sınıfa girer.”* der.

Hakk dostlarının yüzlerine ara ara bakılır. Dâimî bakışla rahatsız edilmez. Konuşurken göz kapalı olmaz. Can kulağıyla dinlenir. Ziyâreti yapılacak kimselerin huzurlarına mahzun bir kalble varılır. Kap boş bırakılır ki, Hakk

Teâlâ'dan inen nur kalbe dolsun. Teveccühlerine mazhariyet, gönlün fakrıyla olur. Çünkü sadaka fakirleredir buyurur Rabbimiz. Kâbe-i Muazzama ve Ravza-i Mutahhara'da da durum aynıdır. Ziyâret için verilen kitapçıklarda bile yazar gidiş gelişlerin edebi.

Ziyâret edilen mekânın esrârı yaşanır hâl ve tavırda. Ashâb-ı Kehf'in ziyâretinde, Sâmi Efendimiz Hazretleri kısa bir müddet zannettikleri bir zamanda uzun bir vaktin geçtiğini görürler. Efendimiz Hazretleri, "*Ashâb-ı Kehf bize kendi hallerini yaşattı*" buyururlar.

Türkistanlı Mahmut Can, Taif'te oturur. Kendisine Medîne-i Münevvere'den selâm gelir Sâmi Efendimiz'den. "*Bu zâtın selâmını burada alamam*" diye huzurlarına gelir. Yüz yaşını geçen bu kimse çocuk gibi ağlar. Ellerini başlarına koyarak teskîn eder Efendimiz Hazretleri.

Erzurumlu Alvarlı Efe Hazretleri de, selâmını Sâmi Efendi'nin, "*böyle bir kimsenin selâmı yatakta alınmaz*" diye ayağa kalkar.

Üstâzımızın üstâzına giderken takındığı tavır hiç unutulmaz. Vakur bir duruşla, dilinden istiğfar kelimeleri dökülerek, "*bu kapıya kimler geliyor kimler gidiyor*" sözleriyle. İki dostun karşılaşmaları ah bir görüntülenebilseydi. Üstâzımızın "Efendim" sözü hatırıma geldikçe ağlarım. Ağlamasam da içim burkular, burnumun direği sızlar. Derim; "*üstâzını bu kadar mı severdin?*"

"*Tekkesi olmayanın Mekke'si olmaz*" derler. 1973 hac seferinde bir ihvan şu sözü söyledi: "*Tarîkat edebi olmayanlar pek istifâde edemiyor.*" Kur'ân-ı Kerîm, zikir ve huzurla oturmayanlar hakkında üstâzımız şöyle derdi: "*Orman yan-*

*gını.” Söz, hadîs-i şerif meâli. “Allah Teâlâ’yı zikredenle
etmeyenin misâli, diri ile ölüünün misâli gibidir.” “Gâfiller
arasında Allah Teâlâ’yı anan; ölüler arasında canlı gibi,
kuru ağaçlar arasında yeşil ağaç gibi, harbten kaçanlar
arasında harbeden asker gibidir.”*

Geneli ifâde eden şu sözü hatırlatmak isterim: “Gelişine göre varışım, bulgur aşına yarma aşım.” Konya’dan gelen bir gruptan, “Efendim! Minibüs tutarak zahmetle geliyoruz. Bir Pakistanlı M. Zübeyr’e, Afganistanlı zâta, daha nicele- rine yaptığınız teveccühe mazhar olmak isteriz.” diyenlere söylenen kelâmıdır yukardaki hatırlatma.